

DET KONGELEGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 41

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Datatilsynets og Personvernemndas årsrapportar for 2020

DET KONGELEGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 41

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Datatilsynets og Personvernemndas
årsrapportar for 2020

Innhald

1	Innleiing frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet	5	2.4	Datatilsynets nasjonale samarbeidsrelasjonar	12
1.1	Personvern i ein pandemisituasjon	5	2.5	Internasjonalt samarbeid	13
1.2	Ansvarleg bruk av personopplysningar	6	3	Merknader frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Personvernemndas årsrapport	14
1.3	Gjenbruk av personopplysningar i forvaltninga	7	4	Administrasjon og ressursar ...	16
1.4	Personvernkommissjonen	8	4.1	Datatilsynets budsjett og rammevilkår	16
1.5	Utvida verkeområde for personopplysningsloven	9	4.2	Budsjettet og rammevilkåra til Personvernemnda	18
2	Merknader frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Datatilsynets årsrapport	9	Vedlegg		
2.1	Korleis koronapandemien har påverka verksemda til Datatilsynet	9	1	Datatilsynets årsrapport for 2020	19
2.2	Etablering av regulatorisk sandkasse for personvern og KI ...	10	2	Årsmelding 2020	
2.3	Barn, unge og utdanning	11		Personvernemnda	93

DET KONGELEGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 41

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Datatilsynets og Personvernemndas årsrapportar for 2020

*Tilråding frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet 26. august 2021,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Solberg)*

1 Innleiing frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Til liks med for resten av verda var 2020 eit spesielt år for Datatilsynet og Personvernemnda. Koronapandemien har prega begge verksemdene, om enn i ulik grad. Nedstenginga av samfunnet våren 2020 påverka i hovudsak arbeidsforma til Personvernemnda, ved at nemnda måtte gjennomføre møta sine digitalt. For Datatilsynet har konsekvensane av pandemien hatt svært mykje å seie for det faglege arbeidet til tilsynet og prioriteringane det har måtta gjere i meldingsåret, fordi det oppstod ulike personvernproblemstillingar som følgje av pandemien.

Overgangen til personopplysningsloven 2018, som gjennomførte EUs personvernforordning (forordning 2016/679) i norsk rett, pregar framleis verksemda til Datatilsynet og Personvernemnda. Generelt er det større merksemd i samfunnet om personvernrettar og -plikter enn det var for berre nokre år sidan. Dette viser seg mellom anna ved at både Datatilsynet og Personvernemnda i meldingsåret har opplevd ein auke i saksomfanget, og at fleire av sakene er blitt meir komplekse.

1.1 Personvern i ein pandemisituasjon

Koronapandemien er den største krisa som har ramma landet sidan den andre verdskrigen. Ned-

stenginga av Noreg 12. mars 2020 kravde at vi som samfunn måtte tenkje nytt rundt korleis vi skulle handtere ulike oppgåver. Digitale verktøy vart tekne i bruk i mykje større grad enn tidlegare og omfatta mellom anna løysingar for heimekontor, videomøte og -konferansar, fjernundervisning og digitale legekonsultasjonar. Det er positivt at samfunnet klarte å omstille seg raskt. Høg grad av internettilgang og breibandsdekning til norske heimar, digital modnad og høg kompetanse i det norske folk har vore sentralt. Samtidig har den raske digitaliseringa medført utfordringar for personvernet (sjå også omtale i pkt. 2.1).

Personopplysningsvernet gjeld i krisetider òg, og personvernforordninga er meint å vere fleksibel nok til å fungere i unntakssituasjonar. I personvernregelverket står for eksempel vurderinga av nødvendigheit og samhøve sentralt. Forutan at det bestemte tiltaket må vere nødvendig for å oppnå eit legitimt formål, må behovet for tiltaket vegast opp mot dei negative konsekvensane det kan få for personvernet til den enkelte. Ein slik balansetest vil kunne få ulikt utfall avhengig av om ein er i ein normalsituasjon eller ein krisesituasjon.

Sjølv om personvernregelverket tek høgd for ei fleksibel tilnærming, kan det i praksis vere utfordrande å vurdere personvernkonsekvensar og samhøve. Særleg vil dette vere tilfelle når det dreier seg om nybrottsarbeid, som i tillegg må gjerast i eit raskt tempo. I ein krisesituasjon må slike

vurderingar ofte gjerast betydeleg raskare enn kva som elles ville ha vore ideelt.

Tidsnød som følgje av pandemisituasjonen kan ha ført til at fleire ikkje har rokke å gjere tilstrekkelege risikovurderingar knytte til personvern og informasjonssikkerheit før ulike digitale løysingar er tekne i bruk. Der vurderingane ikkje har vore grundige nok, er det viktig at desse blir gjorde etter kvart som samfunnet går tilbake til normalen. Blir det konkludert med at personvernulempene er uakseptabelt høge i ein normalsituasjon, må bruken av personopplysningar avsluttast. Slike vurderingar er ikkje berre nødvendige for å oppfylle krava etter personvernregelverket, men også for å ta i vare den tilliten brukarane har til digitale løysingar i tida framover.

1.2 Ansvarleg bruk av personopplysningar

Samfunnet blir stadig meir avhengig av at det blir utvikla digitale tenester, og mange slike tenester føreset behandling av personopplysningar. I lys av dette er regjeringa oppteken av å leggje til rette for ansvarleg bruk av personopplysningar.

Analyse av personopplysningar kan brukast til å forenkla og automatisere tenester. Brukt rett er dette eit gode som kan medverke til å spare både tid og pengar. Samtidig kan dataanalysar gjorde av ukjende aktørar i det skjulte bli brukte til å manipulere enkeltindivid, for eksempel til å kjøpe eit produkt eller til å ha ei bestemt politisk oppfatning. Bruk av personopplysningar til å påverke demokratiske val viskar ut skiljet mellom person- og forbrukarvern og grunnleggjande borgarrettar, og kan på denne måten utgjere ein trugsel mot demokratiet. Forretningsmodellar som byggjer på persontilpassa digitale tenester, der både aktørar og metodar er ukjende og ugjennomtrengelege for dei fleste, kan påverke rammevilkåra for meiningsbryting òg. Når individ på eit einsidig vis blir eksponerte for meiningar som samsvarer med deira egne, blir det skapt digitale ekkokammer. Dette har danna grobotn for fenomen som «falske nyheiter» og «alternative fakta», som over tid kan svekkje tilliten til etablerte medium. Ekkokammer kan òg leggje ein dempar på open meiningsbryting, som er ein viktig føresetnad for eit fritt, demokratisk samfunn. Slik kan analysar og automatisert behandling av personopplysningar få store konsekvensar for samfunnsutviklinga.

Aktørar som behandlar personopplysningar, har plikt til å sikre at opplysningane er korrekte. Særleg når analysar baserer seg på data innsamla frå fleire kjelder, kan dette vere utfordrande. Tilsynelatande likeverdige opplysningar kan bety for-

skjellig ting i ulike samanhengar. Skilnader og skeivskapar kan forsterkast av algoritmar i automatiserte løysingar. Feilaktige faktagrunnlag kan få negative konsekvensar for dei som desse vedkjem. Er det feil i datasetta som inngår i ein analyse, kan dette føre til uriktige avgjerder. Sjølv der dataa isolert sett er korrekte, kan dei gje eit urettferdig eller diskriminerande resultat, for eksempel fordi algoritmane inneheld historiske skeivskapar. Feila kan vere vanskelege å oppdage.

Kunstig intelligens (KI) er ein sentral del av dataøkonomien og kan hjelpe oss med å løyse kompliserte utfordringar. I bruken av KI er det mellom anna viktig å vurdere om algoritmen kan føre til diskriminering, og eventuelt setje i verk tiltak for å redusere risikoen for dette. Ethiske vurderingar i forkant vil òg kunne få betydning for om KI-løysingar medverkar til å oppfylle FN's berekraftsmål.

Profilering, basert på algoritmar og KI, kan gje betre persontilpassa tenester. Samtidig kan det auke risikoen for utilsikta og ulovleg forskjellsbehandling. Når tenester i større grad blir individualiserte, står forbrukarane i fare for å bli utsette for ulike former for diskriminering. Algoritmebaserte annonseringssystem kan innrettast på måtar som gjer at annonsar, for eksempel jobbannonsar, berre blir viste for visse persongrupper, slik at andre reelt sett blir ekskluderte og potensielt utsette for diskriminering. Gode datasett og å vere open om korleis algoritmar fungerer, er viktig for å unngå denne typen usakleg forskjellsbehandling.

I januar 2020 la regjeringa fram *Nasjonal strategi for kunstig intelligens*, der regjeringa fremjar prinsipp for ansvarleg utvikling og bruk av KI. Vidare var eit av tiltaka i strategien å etablere ein regulatorisk sandkasse for personvern og KI i Datatilsynet. Ein regulatorisk sandkasse er eit lukka miljø der moglegheiter kan utforskast og løysingar kan utviklast og testast med kunnig rettleiing frå ei tilsynsmyndigheit. I desember 2020 opna den regulatoriske sandkassen for ansvarleg og etisk bruk av KI i Datatilsynet. Her skal verksemdene bli rettleidde i å handtere krava som følgjer av personvernregelverket. Datatilsynet skal få auka forståing for nye teknologiske løysingar og medverke til å identifisere moglege risikoar tidleg i utviklingsprosessar. Målet er at dei endelege løysingane tek i vare personvernet på ein god måte. Både enkeltindivid og samfunnet tener på at innovative løysingar blir utvikla innanfor ansvarlege rammer. Arbeidet med å etablere den regulatoriske sandkassen i Datatilsynet er nærmare omtalt i punkt 2.2.

Personopplysningar er ein viktig ressurs, og rett bruk kan gje vinstar både for den enkelte og for samfunnet som heilskap. Samtidig er personvern ein menneskerett, verna av den europeiske menneskerettskonvensjonen og Grunnlova. I Meld. St. 22 (2020–2021) *Data som ressurs – Data-drevet økonomi og innovasjon* la regjeringa fram nasjonale prinsipp for deling og bruk av data. Eitt av prinsippa er at deling og bruk av data skal skje slik at grunnleggjande rettar og fridommar blir respekterte og norske samfunnsverdiar bevarte. Det er viktig at bruken av personopplysningar skjer innanfor rammene av lovverket og det som er etisk forsvarleg. Dette er dessutan ein føresetnad for å skape den tilliten som er nødvendig for at den enkelte skal vere villig til å dele opplysningar om seg sjølv – tillit både offentleg og privat sektor er avhengig av. Forbrukarane kan få styrkt tillit til næringslivsaktørar som viser at dei tek i vare personvern og informasjonssikkerheit, og at dataa blir behandla innanfor ansvarlege rammer. Slik kan ivaretaking av personvern utgjere eit konkurransefortrinn i den datadrivne økonomien.

1.3 Gjenbruk av personopplysningar i forvaltninga

Personopplysningar skal berre samlast inn for spesifikke, uttrykkjeleg angjevne og rettkomne formål og ikkje vidarebehandlast på ein måte som ikkje samsvarer¹ med desse innsamlingsformåla. Dette blir kalla prinsippet om formålsavgrensing og er nedfelt i personvernforordninga. Samtidig opnar regelverket for unntak. Ein bruk av personopplysningar til nye formål som ikkje samsvarer med dei opphavlege, kan mellom anna følgje av nasjonal rett, føresett at den nye bruken er nødvendig og samhovande for å sikre nærmare bestemte samfunnsomsyn.² Dei siste åra har det komme stadig fleire ønske frå forvaltninga om å dele og nytte personopplysningar til nye formål, i tillegg får lovverket stadig nye heimlar som opnar for utveksling av teiepliktige personopplysningar mellom forvaltningsorgan.

Ofte er gjenbruk av personopplysningar ikkje berre praktisk for oppgåveløysinga til forvaltninga, men for dei registrerte sjølv og. «Berre éin gong»-prinsippet vart fastslått i Meld. St. 27 (2015–2016) *Digital agenda for Norge – IKT for en*

enkler hverdag og økt produktivitet. Prinsippet står også sentralt i digitaliseringsstrategien til regjeringa, *Én digital offentlig sektor 2019–2025*. I prinsippet ligg at forvaltninga skal bruke opplysningar om att i staden for å spørje brukarane på nytt om informasjon dei allereie har gjeve frå seg. Prinsippet vil kunne medverke til å utvikle ein meir effektiv og brukarretta offentleg sektor, mellom anna i samband med behandlinga av enkeltsaker. Det vil òg kunne medverke til betre og meir samanhengande innbyggjartenester.

I fleire tilfelle er formålet med deling av opplysningar knytt til kontrollen forvaltninga har med bruken av offentlege tilbod eller tenester. Etter folketrygdloven har for eksempel Arbeids- og velferdsetaten omfattande tilgang til informasjon frå både offentlege og private register, utan hinder av teieplikt, til bruk i kontrollarbeidet sitt. Etaten kan gjennomføre stadlege kontrollar for å innhente informasjon og har samtidig heimel til å masseinnhente opplysningar i kontrollaugneméd. Toll-etaten òg har vide heimlar til å innhente og behandle personopplysningar, irekna helseopplysningar, for kontrollformål. Det same gjeld skatte-etaten. Samla opnar lovverket ein relativt omfattande tilgang til å utveksle personopplysningar mellom forvaltningsorgan til bruk i kontrollaugneméd. Dette er ikkje berre praktisk, men ofte den einaste måten forvaltninga kan gjennomføre ein reell og effektiv kontroll.

Sjølv om deling og gjenbruk av personopplysningar har fleire fordelar, kan det òg føre til at borgarane får mindre oversikt over kva etatar som behandlar opplysningar om dei, og til kva formål. Opplysningane kan bli brukte på måtar den enkelte ikkje hadde førestilt seg da opplysningane vart innsamla.

Eit sentralt omsyn bak personvernregelverket, og teiepliktsreglane, er ivaretakinga av tillit. Tradisjonelt har norske innbyggjarar hatt stor tillit til det offentlege. Tillit er viktig for at borgarane skal vere villige til å gje frå seg nødvendig informasjon i møte med forvaltninga. I arbeidet med å utvikle ei meir effektiv og digital forvaltning er det svært viktig å byggje opp under den eksisterande tilliten. Regjeringa er mellom anna oppteken av at det blir gjennomført, og dokumentert, gode vurderingar av personvernkonsekvensar ved utarbeidinga av lovforslag om auka deling av personopplysningar, særleg til kontrollformål.

Det må leggast til rette for at borgarane i størst mogleg grad har informasjon om behandlinga av egne personopplysningar. Det er viktig at borgarane har tilgang til informasjon om flyten av opplysningar og, i den grad regelverket opnar opp

¹ Personvernforordninga art. 6 nr. 4 stiller opp moment som skal takast i betraktning ved vurderinga av om det nye formålet samsvarer eller ikkje. Vidarebruk som samsvarer, er utan vidare tillaten.

² Personvernforordninga art. 6 nr. 4, jf. art. 23 nr. 1.

for det, moglegheita til å utøve kontroll over bruken av eigne opplysningar. I Meld. St. 22 (2020–2021) *Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon* går regjeringa inn for å greie ut ei løysing der borgarane kan få innsyn i eigne personopplysningar i fleire offentlege system via éi felles innlogging. Om det går an å integrere utvalde private aktørar i løysinga, skal vurderast òg. Ei slik løysing vil kunne gjere det lettare for den enkelte å få meir samla oversikt over korleis personopplysningar om ein blir brukte. Ho vil òg kunne gjere det enklare å administrere bruken av eigne personopplysningar, som å samtykkje til vidare bruk av opplysningane til nye formål. Utgreiinga vil støtte opp under målsetjinga til regjeringa om at den enkelte skal ha størst mogleg råderett over eigne personopplysningar.

1.4 Personvernkommisjonen

Ivaretaking av personvernet til innbyggjarane er relevant på svært mange samfunnsområde. For å vite kvar dei store utfordringane er, og kvar det er behov for tiltak for sikre ivaretaking av personvernet, er det nødvendig å ha eit godt kunnskapsgrunnlag. I 2009 leverte Personvernkommisjonen utgreiinga si NOU 2009: 1 *Individ og integritet – Personvern i det digitale samfunnet*. Rapporten peikte på ei rekkje utfordringar som er følgde opp på ulike vis.

Den teknologiske utviklinga har gått raskt sidan den førre personvernkommisjonen leverte utgreiinga si. Innsamlinga og bruken av personopplysningar har auka i takt med digitaliseringa, noko som har endra personvernutfordringane betydeleg. Det er behov for eit oppdatert kunnskapsgrunnlag for ein opplyst og god debatt om ivaretaking av personvernet i det digitale samfunnet.

For å leggje til rette dette kunnskapsgrunnlaget vart ein ny Personvernkommisjon oppnemnd i statsråd 23. juni 2020. Kommisjonen skal etter planen levere utgreiinga si til regjeringa innan 1. juni 2022. Kommisjonen har eit breitt mandat, der den overordna oppgåva er å kartleggje situasjonen for personvernet i Noreg og trekkje fram dei viktigaste utviklingstrekk og utfordringane. Sentrale punkt i mandatet³ er å

- kartleggje gjenbruken av personopplysningar til andre formål enn innsamlingsformålet i offentleg sektor

- vurdere utviklinga for personvernet i justis-sektoren
- kartleggje den reelle moglegheita forbrukarane har til å ta i vare eige personvern, og vurdere ordningar for å styrkje personvernet i forbrukarsamanheng
- greie ut konsekvensar av innsamlinga, analyse og vidarebruk av personopplysningar i sosiale medium
- kartleggje korleis personvernet til barn og unge blir teke i vare, mellom anna i skole og barnehage, og foreslå tiltak for å styrkje den digitale forbrukarkompetansen til barn og unge
- kartleggje korleis vidtrekkande eksponering av barn og unge i sosiale medium påverkar personvernet deira

Til grunn for mandatet ligg ei erkjenning av at potensialet i, men også presset på, innsamling og bruk av personopplysningar stadig utviklar seg. Noreg er eit land med høg digital modnad i både befolkninga og næringslivet. Digitaliseringa medverkar til auka velferd, auka produktivitet og økonomisk vekst i så å seie alle samfunnssektorar. Det blir skapt nye næringar, og forbrukarane endrar vanar og behov i raskt tempo, noko vi særleg har sett etter utbrottet av koronapandemien tidleg i 2020.

Digitaliseringa av tenester inneber at det blir generert, registrert og behandla langt fleire personopplysningar om den enkelte innbyggjaren enn tidlegare. Dette er mellom anna informasjon om geografisk rørslemønster, kontaktnett, helse, økonomi og interesser. Opplysningane kan stillast saman og analyserast. Det kan byggjast profilar om kvar enkelt som kan fortelje svært mykje om oss. Dette kan utfordre personvernet.

Samtidig gjev personopplysningar, samla inn via digitale tenester, eit unikt potensial for analyse og tenesteutvikling. Både offentlege og private verksemdar kan bli meir effektive og yte betre tenester. Kvar bur dei som søkjer etter informasjon om influensavaksine eller behandling av omgangssykje? Analysar av slike søk på nett kan hjelpe helsemyndighetene med å forstå helsesituasjonen til befolkninga raskare og betre. Datatrafikkanalysar er viktige for at tilbydarar av elektronisk kommunikasjon skal kunne planleggje digital infrastruktur som vi er avhengige av. Transport-selskap kan analysere reisemønster for å planleggje kapasitet i kollektivtrafikken. Og finansinstitusjonar kan analysere handlemønster til kundane og bruken deira av ulike betalingsmiddel for å utvikle tenestetilbodet. Myndighetene kan setje

³ Personvernkommisjonens mandat kan lesast på <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/oppsetter-ny-personvern-kommisjon/id2715312/>

saman og bruke data til beste for innbyggjarane. Personopplysningar kan òg brukast til tenesteutvikling og optimalisering i den enkelte verksemda, og dei har derfor ein betydeleg marknadsverdi. Det er heilt nødvendig å ta i vare ein god balanse mellom personvernet til innbyggjarane, behovet dei har for gode og framtidsretta tenester, og bruken av personopplysningar i teneste- og næringsutviklinga både i næringslivet og i offentleg sektor.

Med dette som bakteppe skal Personvernkommisjonen kartleggje og greie ut status, og foreslå tiltak, for å ta i vare personvernet på best mogleg måte innanfor gjeldande regelverk i tida framover. Oppgåva er stor, og regjeringa har lagt vekt på å setje saman ein kommisjon med variert og brei kompetanse. Både offentleg og privat sektor er representerte, og kommisjonen har kompetanse frå både næringsliv, akademisk og forvaltninga. Regjeringa har store forventningar til at arbeidet kommisjonen gjer, kan medverke til ein god og opplyst debatt om ivaretakinga av personvernet til innbyggjarane i åra framover.

1.5 Utvida verkeområde for personopplysningsloven

Personvernforordninga og personopplysningsloven med forskrift vart gjort gjeldande for Svalbard og Jan Mayen 1. juli 2020. For Svalbard gjeld ikkje personvernforordninga artikkel 56 og kapittel VII. Datatilsynet kan ved enkeltvedtak gi fritak frå dei enkelte reglane i personvernforordninga og personopplysningsloven viss dei stadlege tilhøva på Svalbard gjer det nødvendig. Sjå også omtale i Meld. St. 26 (2019–2020) pkt. 1.4.

2 Merknader frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Datatilsynets årsrapport

2020 har vore eit annleis år for Datatilsynet. Personvernproblematikk som oppstod som følge av pandemien, gjorde at tilsynet måtte prioritere annleis enn planlagt. Samtidig har Datatilsynet utført vanlege oppgåver som behandling av enkeltsaker og avvikssaker, drive tilsynsverksemd, gjeve rettleiing, komme med høyringssvar, handtert mediasaker mv. Datatilsynet har òg vidareført arbeidet med å tilpasse verksemda til nye oppgåver som oppstod da den felles europeiske personvernforordninga vart gjennomført i norsk rett i 2018.

Forutan arbeidet med saksbehandling og kontroll (nærmare omtalt i pkt. 4.1) har Datatilsynet i

2020 særleg prioritert koronarelaterte personvernproblemstillingar, etablering av regulatorisk sandkasse for kunstig intelligens og personvern, barn, unge og utdanning og internasjonalt samarbeid.

2.1 Korleis koronapandemien har påverka verksemda til Datatilsynet

Koronapandemien har i stor grad påverka drifta av Datatilsynet i meldingsåret. Oppgåver oppstått som følge av pandemien har teke mykje ressursar. Ein del av dette arbeidet har vore nybrottsarbeid som har kravd vanskelege avvegingar.

Ut frå alvoret i situasjonen da Noreg stengde ned i mars 2020, såg Datatilsynet nødvendigeit av å vise meir fleksibilitet og skjønn enn i ein normalsituasjon. Tilsynet valde mellom anna å ikkje handheve brott på 72-timarsfristen i personvernforordninga for å melde inn brott på personopplysningssikkerheita. Fordi mange verksemdar sleit økonomisk og var avhengige av statlege kompensasjonsmidlar, var Datatilsynet også svært forsiktig med å påleggje gebyr for brott, særleg til mindre bedrifter. Der det var nødvendig å bruke nye digitale tenester utan at det var tid til å gjere tilfredsstillande risikovurderingar, råda Datatilsynet aktørar til å likevel utføre forenkla vurderingar og dokumentere desse. Departementet meiner det var nyttig at Datatilsynet la seg på ei pragmatisk linje og tilpassa handhevinga av regelverket til pandemisituasjonen.

I april 2020 lanserte Folkehelseinstituttet (FHI) appen Smittestopp. Denne første appversjonen skulle medverke til smittesporing, analyse og modellering av smitteverntiltak og til forskning. Appen samla mellom anna inn GPS-lokasjonen til brukarane, og opplysningane skulle lagrast i ein sentral database for forskning på pandemien. Utover våren gjennomførte Datatilsynet tilsyn med Smittestopp. Tilsynet resulterte først i varsel om pålegg om å endre risiko- og sårbarheitsanalysen og protokollen (dokumentasjon av behandlingsaktivitetane) i appen. I juni varsla Datatilsynet FHI om mellombels forbod mot å behandle personopplysningar i appen. Datatilsynet meinte mellom anna at nytteverdien til appen ikkje var tilstrekkeleg dokumentert, og at nødvendigeit av å bruke GPS-lokasjonsdata ikkje var godtgjort. I tillegg var Datatilsynet kritisk til at brukarane ikkje kunne velje å dele personopplysningar til berre eitt eller enkelte av fleire konkrete formål som appen var tenkt å ta i vare. Som følge av varselet valde FHI å stanse datainnsamlinga og å slette opplysningane som var samla inn, før Data-

tilsynet i juli gjorde vedtak om mellombels forbod. I desember 2020 lanserte FHI ein ny versjon av Smittestopp. Den nye versjonen har berre smitte- og kontaktsporing som formål, og, som for den første versjonen av Smittestopp, er det frivillig å ta appen i bruk.

I meldingsåret oppretta Datatilsynet også mellom anna tilsynssak om lokasjonsbaserte SMS-varsel – ei tilsynssak som ikkje var avslutta da årsrapporten vart levert. Tilsynet har i tillegg gjeve fleire høyringsfråsegner om lov- og forskriftsforslag utarbeidde i lys av pandemien, fleire med svært korte fristar.

Vidare har Datatilsynet vore oppteke av å gje god rettleiing om problemstillingar som oppstod på grunn av pandemien. Tilsynet har fått spørsmål om behandling av personopplysningar i arbeidslivet, digitale legekonsultasjonar, bruk av digitale verktøy i skolen mv. Heile 7 prosent av alle førespurnadene til rettleiingstenesta i 2020 gjaldt koronarelaterte personvernspørsmål. 70 prosent av desse var frå verksemdar.

Særleg våren 2020 fekk Datatilsynet mange arbeidslivsrelaterte spørsmål. Arbeidsgjevarar lurte typisk på kva slags informasjon dei kunne gje opp om tilsette som var i karantene eller var koronasmitta. Arbeidstakarar, på si side, fortalde om til dels svært inngripande kontrolltiltak på arbeidsplassen, som løpande innsyn i e-post eller krav frå arbeidsgjevar om å ha på kameraet gjennom heile arbeidsdagen. Slike førespurnader er ikkje innkomne til Datatilsynet som formelle klagesaker. Tilsynet trur at dette har samanheng med at arbeidstakarar, trass i teieplikta til Datatilsynet, kan ha høg terskel for å varsle i frykt for negative reaksjonar frå arbeidsgjevar.

For å rå bot på det massive behovet for rettleiing oppretta Datatilsynet ei eiga temaside på datatilsynet.no om koronarelaterte problemstillingar og personvern. Der vart det fortløpande publisert informasjon, artiklar og rettleiingar om mellom anna digitalisering og skole, digitale legekonsultasjonar, bruk av mobildata til befolkningsvarsling, besøksregistrering og smittesporing, retningslinjer om innsamling og behandling av helsedata og lokasjonsdata og kontroll og handheving av regelverket. Departementet ser det som positivt at Datatilsynet allokerte dei nødvendige ressursane til utettervend kommunikasjon om koronarelaterte personvernproblemstillingar.

Koronapandemien har ført til at digitaliseringa av samfunnet har skjedd i eit svært raskt tempo. Isolert sett er dette bra. Samtidig påpeiker Datatilsynet at fleire av tiltaka som vart sette i verk da samfunnet stengde ned våren 2020, og/eller den

raske implementeringa av desse, ikkje nødvendigvis ville vore akseptable i ein normalsituasjon. Datatilsynet understrekar kor viktig det er at samfunnet kjem tilbake til ein før-korona-tilstand. Departementet deler denne oppfatninga. Tiltak som ikkje har vore tilstrekkeleg risikovurderte, må anten vurderast grundigare eller avsluttast. Der bruken av nye digitale løysingar held fram, for eksempel i skolen, er det også viktig at dei som bruker løysingane, får nødvendig kompetanseheving om personvern og informasjonssikkerheit.

2.2 Etablering av regulatorisk sandkasse for personvern og KI

Eit av tiltaka i *Nasjonal strategi for kunstig intelligens* (lansert januar 2020) var å etablere ein regulatorisk sandkasse i Datatilsynet for ansvarleg kunstig intelligens (KI). I meldingsåret tildelte departementet Datatilsynet 3 mill. kroner til etablering av sandkassen. Sandkassen blir finansiert med øyremerkte midlar og skal vere i drift i minimum to år frå 2021.

KI gjev store moglegheiter for å utvikle innovative digitale løysingar. Samtidig kan bruken by på utfordringar for personvernet. Den overordna målsetjinga med den regulatoriske sandkassen er å stimulere til etisk og ansvarleg bruk av KI. Sandkassen skal hjelpe aktørar med å rette seg etter personvernregelverket og utvikle personvernvennlege KI-løysingar. I sandkassen skal Datatilsynet gje gratis rettleiing til utvalde prosjekt. Prosjekta som blir valde ut, skal vere innovative og nytte personopplysningar på nye måtar. Dei vil derfor medføre uvisse om korleis personvernregelverket kan etterlevast. Saman vil verksemdene og Datatilsynet kunne identifisere eventuelle utfordringar og uklarleikar i regelverket og komme fram til balanserte løysingar som tek i vare personvernet. Datatilsynet vil bruke erfaringane frå arbeidet til å lage rettleiingsmaterieill.

Datatilsynet har vore oppteke av å sikre at den regulatoriske sandkassen er relevant for både offentlege og private aktørar. Tilsynet har drive eit vidfemnande kommunikasjonsarbeid om prosjektet og har i etableringsfasen bede om innspel via datatilsynet.no, gjennomført bilaterale møte og arrangert digitale workshops. Totalt fekk Datatilsynet rundt 60 innspel frå ulike eksterne aktørar i prosessen med å definere rammene og kriteria for sandkassen.

Den første søknadsrunden til sandkassen vart opna 1. desember 2020. I mars 2021 vart dei fire første prosjekta valde ut. Både offentleg og privat

sektor er representerte med prosjekt innan helse, velferd, arbeidsliv og utdanning i denne første puljen.

Den regulatoriske sandkassen har fått stor og positiv respons frå både offentlege og private aktørar og frå academia. Dette viser ei betydeleg interesse for å ta i bruk KI-løysingar, men at personvernregelverket kan vere vanskeleg å implementere i praksis. Slik uvisse kan avgrense teknologeutviklinga.

Ivaretaking av personvernet betyr ikkje nødvendigvis at personopplysningar ikkje skal brukast, men at det skal skje på ein trygg og god måte. Departementet meiner at den regulatoriske sandkassen vil vere eit sentralt verkemiddel i Datatilsynets arbeid for å leggje til rette for ansvarleg bruk av personopplysningar. I sandkassen vil både Datatilsynet og dei deltakande verksemdene få verdifull erfaring med å nytte personvernreglane i møte med praktiske utfordringar. Handlingsrommet i eit detaljert og vanskeleg regelverk kan utforskast innanfor trygge rammer, og erfaringane vil danne eit grunnlag for framtidig rettleiing.

Datatilsynet opplever aukande arbeidsmengd og må utnytte tildelte ressursar effektivt for å løyse dei lovpålagde oppgåvene sine best mogleg. Å utforske nye verkemiddel og arbeidsformer er viktig for ei effektiv ressursutnytting. Erfaringane Datatilsynet gjer seg i sandkassen, vil vere eit viktig bidrag i så måte. Departementet følgjer arbeidet tett og med stor interesse.

2.3 Barn, unge og utdanning

Til liks med føregåande år har Datatilsynet i 2020 sett søkjelyset på personvernet til barn og unge. Barn nyt eit særleg vern etter personvernregelverket, mellom anna fordi det ofte er andre enn barna som bestemmer korleis opplysningane deira skal brukast. Datatilsynet påpeiker også i årsrapporten at der barn sjølve samtykkjer til behandling av personopplysningar, kan dei mangle føresetnadene som trengst for å sjå for seg dei fulle konsekvensane av denne behandlinga. Dette gjer dei særleg sårbare.

Dei seinare åra har barnehagar og skolar i aukande grad teke i bruk digitale verktøy, både i læringssituasjonen og i kommunikasjonen med føresette. Trygg bruk av slike verktøy føreset god kunnskap om personvern og informasjonssikkerheit hos mellom anna leverandørar, kommunar, lærarar, elevar og føresette. Datatilsynet opplever samtidig eit aukande tal på avvikssaker om bruken av digitale verktøy i barnehage- og skolesek-

toren som følge av manglande kunnskap og risikoforståing.

Som ein konsekvens av koronapandemien er det teke i bruk ei rekkje nye digitale verktøy i skolen. Anskaffing og iverksetjing av løysingar for fjernundervisning og kommunikasjon skjedde på svært kort tid, noko som igjen resulterte i mange avviksmeldingar. Avvika var ikkje berre forårsaka av dei tekniske løysingane i seg sjølve, men òg av manglande kunnskap hos dei som hadde begynt å bruke løysingane. I meldingsåret har derfor Datatilsynet brukt mykje tid på å behandle avvikssaker og gje rettleiing om behandling av personopplysningar om barn.

Fleire kommunar har i 2020 opplevd brott på personopplysningssikkerheita i skolen. Noko av årsaka er truleg manglande risikovurderingar i forkant av at nye løysingar er tekne i bruk. Fleire av brotta skriv seg frå dårlege rutinar ved behandling av fortruleg adresse. Dette var tilfellet i den såkalla Vigilo-saka, som medførte at Bergen kommune vart pålagt eit gebyr for brott på 3 mill. kroner. Vigilo er ein app som mange kommunar har brukt for administrative formål og til kommunikasjon mellom skole/barnehage og heimen. Ein feil ved oppdateringa av appen gjorde at adressa til barn med fortruleg adresse vart tilgjengeleg for uvedkommande (foreldre utan foreldreansvar). Feilen kom av innlasting av informasjon frå Folkeregisteret som så skreiv over manuelle endringar gjorde av kommunen. I vurderinga om å påleggje gebyr for brott la Datatilsynet mellom anna vekt på at Bergen kommune ikkje hadde etablert nødvendige retningslinjer for bruk av appen.

Ei anna personvernutfordring, som Datatilsynet trekkjer fram, er at marknadsleiande aktørar tilbyr gratis applikasjonar og programvarer til bruk i skolen. Tenestene verkar å vere gratis, men er sjeldan det. Tvert imot blir det ofte føresett at brukarane gjev ei motyting i form av eigne opplysningar, som selskapa sidan bruker i kommersiell samanheng. Fordi kommunen, skolen eller lærarane vel løysingane, kan ikkje elevar og føresette velje dei bort. Dette betyr at dei i liten grad kan påverke tilgangen dei kommersielle aktørane har til personopplysningane deira, og korleis desse aktørane behandlar opplysningane.

Mange kommunar har teke i bruk løysingane frå Google i grunnskolen. Med grunnlag i spørsmål frå føresette valde Datatilsynet i 2020 å sjå nærmare på tre kommunar som hadde teke i bruk Google Chromebook (berbar PC med operativsystemet Chrome OS) og G Suite for Education (skyteneste med digitale verktøy). Datatilsynet avdekte fleire manglar og retta kritikk mot kom-

munane. På bakgrunn av funna utarbeidde Datatilsynet også ei rettleiing til støtte for kommunar som ønskjer å ta i bruk tenestene frå Google i skolen.

Dei tre siste åra har Datatilsynet arrangert rundebordskonferansar om personvern og informasjonssikkerheit i skolen. Møtearenaen har mellom anna avdekt behov for å styrkje innkjøpskompetansen hos kommunane, slik at dei kan anskaffe sikre og personvernvennlige løysingar. Hovudtemaet for rundebordskonferansen i 2020 var behovet for auka samarbeid mellom kommunar, interesseorganisasjonar og myndigheiter.

Det er Datatilsynets oppfatning at utviklinga i barnehage- og skolesektoren går i rett retning. Samtidig står mykje att, mellom anna i form av kompetanseheving. Departementet meiner det er positivt at Datatilsynet er oppteke av å fremje gode løysingar for personvern i barnehage- og skolesektoren. Digitale verktøy kan medverke til betre tilrettelagd undervisning og større læringsutbytte for den enkelte eleven. Samtidig er det viktig å sikre at digitaliseringa i skolen er i samsvar med gjeldande lover og reglar for personvern.

Kommunane har, i kraft av rolla si som skoleeigarar og behandlingsansvarlege, ansvar for å etterleve personvernregelverket. Kommunane må sørge for å kjøpe inn personvernvennlige løysingar og setje i verk nødvendige tiltak for å ta i vare informasjonssikkerheita i skolen. Departementet deler Datatilsynets vurdering av at det er viktig å hjelpe kommunane for å setje dei betre i stand til å ta i vare dette ansvaret. Det er behov for samordning, koordinering og erfaringsutveksling. I 2020 la Kunnskapsdepartementet fram *Handlingsplan for digitalisering i grunnopplæringa*, med mellom anna mål om å styrkje personvernet og informasjonssikkerheita i skolen. Utdanningsdirektoratet er gitt ansvar for fleire av tiltaka i handlingsplanen, og har utarbeidd ei informasjonsside om personvern der også Datatilsynet sine rettleiingar til sektoren er presenterte. Eit av tiltaka er å setje ned ei ekstern ekspertgruppe for å greie ut pedagogiske, juridiske, teknologiske og etiske problemstillingar knytte til læringsanalyse og eigarskapen til elevdataa. Vidare har Personvernkommisjonen (omtalt nærmare i pkt. 1.4) mellom anna fått i mandat å kartleggje korleis personvernet til barn og unge blir teke i vare i Noreg, irekna ivaretaking av personvernet til barn i barnehage- og skolesektorane og bruken av «gratis» applikasjonar i skolane som blir betalt med personopplysningsane frå barna.

2.4 Datatilsynets nasjonale samarbeidsrelasjonar

Datatilsynet har vid kontakt med nasjonale aktørar i både offentleg og privat sektor, av anten kortvarig eller langvarig art. I årsrapporten gjev Datatilsynet ei oversikt over den mest sentrale deltakinga si i nasjonale forum og samarbeid. I det følgjande blir nokre av desse omtalte.

Datatilsynet og Digitaliseringsdirektoratet har fleire overlappende ansvarsområde og samarbeider om mellom anna rettleiingar for internkontroll og informasjonssikkerheit. På informasjonssikkerheitsområdet har Datatilsynet i tillegg god dialog med Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS), Nasjonalt tryggingorgan (NSM) og Den norske dataforening.

Også Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit (Nkom) har ansvar som grensar til det Datatilsynet har. Nkom fører tilsyn med ekomregelverket, som stiller opp spesialreglar for korleis ekomleverandørane skal behandle personopplysningar. Dette kan skape ein utfordrande grensegang mot personvernregelverket og føreset eit godt samarbeid mellom tilsynsmyndigheitene. Organa har derfor jamlege møte. Nkom samlar også aktørar innan e-signaturområdet i eit forum, der hovudtemaet er EU-kommisjonens forslag til forordning om mellom anna e-ID og e-signatur. Datatilsynet deltek i dette forumet.

I samband med arbeidet innan skole- og barnehagesektoren samarbeider Datatilsynet med Utdanningsdirektoratet. Saman driv organa nettressursen dubestemmer.no, med mål om å medverke til at barn og unge lærer å ta kontroll over egne personopplysningar og samtidig respektere andre sin personlege integritet. Som ledd i Datatilsynets arbeid med personvernet til barn og unge har tilsynet vidare intensivert samarbeidet med Kommunesektorens Organisasjon (KS). Formålet er å setje søkjelyset på arbeidet til kommunane med informasjonssikkerheit og personvern i skolen. Datatilsynet deltek for eksempel som observatør i SkoleSec-prosjektet⁴. Datatilsynet har dessutan eit godt samarbeid med IKT-Norge, mellom anna om ivaretaking av personvernet til barn og unge. Tilsynet har for eksempel gjeve innspel om innebygd personvern i læringsteknologi (EdTech, educational technology).

⁴ Eit initiativ sett i gang av KS våren 2020 i form av eit forprosjekt som skal vurdere, prøve ut og evaluere ulike innsatsar og tiltak som både på kort og lang sikt vil styrkje innramminga og sikringa av det digitale læringsmiljøet til elevar.

Framveksten av den datadrivne økonomien og store plattformsselskap har gjort at personvern-, forbrukarvern- og konkurranseutfordringane overlappar enda meir. Datatilsynet har etablert eit godt samarbeid med Forbrukartilsynet og Konkurransetilsynet, med plan om å formalisere samarbeidet ytterlegare ettersom problemstillingane vil bli særleg viktige i åra framover.

I samband med etableringa av den regulatoriske sandkassen for personvern og KI har Datatilsynet teke på seg ei koordineringsrolle for møte med Finanstilsynet og Arkivverket, som òg har eigne sandkasseprosjekt.

Det breie samarbeidet Datatilsynet har med ulike aktørar, viser at personvern er relevant på svært mange samfunnsområde, og at personvernregelverket grensar til fleire lovverk. Behovet for å verne personopplysningar oppstår ikkje i eit vakuum. Spørsmål om korleis personvernet skal takast i vare, oppstår gjerne på grunn av ønske om å setje i gang tiltak som i ulik grad vil kunne utfordre personvernet. Ved at Datatilsynet samarbeider med mange ulike aktørar, får tilsynet sjansen til å dele kunnskapen sin om personopplysningsregelverket på eit tidleg stadium og starte dialog om korleis personvernet best kan takast i vare. Eit slikt breitt samarbeid gjer det også mogleg for Datatilsynet å fange opp og analysere trendar og tendensar, slik at det kan få eit godt overblikk over dei totale personvernutfordringane i samfunnet. Dette er sentralt for at Datatilsynet skal kunne vere i forkant og allokere ressursar til rettleiing og anna utettervend verksemd der behovet er størst. Det er formålstenleg at Datatilsynet arbeider breitt og overordna, i tillegg til å behandle enkelt-saker og avvikssaker – der brott på regelverket ofte allereie har skjedd. Departementet meiner difor at det er svært positivt at Datatilsynet har brei og god dialog med ei rekkje aktørar, i både offentleg og privat sektor.

2.5 Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt personvernssamarbeid er sentralt for Datatilsynet. Fordi personvernforordninga skal tolkast likt i heile EØS-området, er det viktig at Datatilsynet har tett og god dialog med dei andre europeiske datatilsynsmyndigheitene.

Særleg deltakinga i Det europeiske personvernrådet (Personvernrådet) er viktig⁵. Ei av Personvernrådets viktigaste oppgåver er å gje retningslinjer og utsegner om korleis personvernforordninga skal tolkast og nyttast. Som i førre året har Datatilsynet i 2020 valt å ta ei aktiv rolle i arbeidet til rådet. I tillegg til å ha delteke på Per-

sonvernrådets månadlege plenums møte har tilsynet delteke i alle dei tolv ekspertgruppene til rådet. Datatilsynet har òg fått i ansvar å leie arbeidet med å organisere Personvernrådets plenums møte, for å gjere desse meir effektive.

Saker som vedkjem registrerte, behandlingsansvarlege og/eller tilsynsmyndigheiter i fleire EØS-land, skal behandlast etter samarbeidsmekanismen i personvernforordninga. I 2020 vart Datatilsynet i 320 grenseoverskridande saker identifisert som eit av datatilsyna desse sakene vedkom, og i 20 slike saker var det leiande datatilsyn. Samarbeidsmekanismen er viktig for å sikre ei harmonisert forståing av regelverket. Samtidig er behandlinga krevjande. Sakene føreset mykje koordinering mellom datatilsynsmyndigheitene, og det kan vere utfordrande å oppnå semje.

For at beskyttelsesnivået i EØS-området ikkje skal bli undergrave, stiller personvernforordninga vilkår for overføring av personopplysningar til tredjeland. I Schrems II-dommen frå juli 2020 kom EU-domstolen til at EU-kommisjonens adekvansavgjerd, som tillét overføring av personopplysningar til mange amerikanske verksemdar etter Privacy Shield-rammeverket, var ugyldig. I avgjerda stilte EU-domstolen opp strenge vilkår for lovleg overføring av personopplysningar til tredjestatar, noko som har skapt utfordringar og uvisse for svært mange verksemdar. I 2020 har Datatilsynet derfor prioritert å utarbeide rettleiingsmaterieill om kva konsekvensar avgjerda har for norske verksemdar, og gjennomført dialogmøte og halde føredrag om tematikken.

Bindande verksemdsreglar (Binding Corporate Rules, BCR)⁶ er eit anna rettsleg grunnlag for å overføre personopplysningar til tredjestatar. Bindande verksemdsreglar må godkjennast av relevant nasjonal datatilsynsmyndigheit, etter å ha vore lagt fram for Personvernrådet slik at dei kan uttale seg. Det har teke tid å få på plass prosedyrar for behandlinga i rådet, og i meldingsåret la Datatilsynet fram den første norske BCR-søknaden for Personvernrådet. Ved utgangen av 2020 hadde Datatilsynet totalt tolv

⁵ Rådet er eit uavhengig EU-organ, oppretta i samsvar med personvernforordninga. Det består av datatilsyna i EØS og Det europeiske datatilsynet (European Data Protection Supervisor) – datatilsynet for EU-organa. I tillegg deltek Europakommisjonen og EFTAs overvaksingsorgan (ESA), med talerett. Som EØS-stat er Noreg, ved Datatilsynet, fullverdig medlem, men utan røysterett.

⁶ BCR er interne reglar for dataoverføring i multinasjonale selskap, eit konsern eller ei gruppe av føretak som utøver felles økonomisk verksemd.

opne søknader om godkjenning av bindande verksemdsreglar⁷ til behandling.

Departementet meiner det er positivt at Datatilsynet også i 2020 har delteke aktivt i det europeiske personvernsamarbeidet. Dette gjev moglegheit til å påverke den felleseuropeiske lovtolkinga. Det er også viktig at Datatilsynet held seg oppdatert om rettsutviklinga i EØS. Internasjonalt personvernsamarbeid tek mykje ressursar hos Datatilsynet. Sidan gjennomføringa av personvernforordninga i norsk rett i 2018 har departementet årleg styrkt budsjettet til tilsynet. Formålet har mellom anna vore å setje Datatilsynet i stand til å delta i det europeiske personvernsamarbeidet på ein effektiv og formålstenleg måte. Departementet vurderer det slik at Datatilsynet bruker ressursane godt. I 2019 oppretta tilsynet ein eigen internasjonal seksjon for å nærme seg arbeidet på ein systematisk, effektiv og heilskapleg måte. Departementet er trygg på at Datatilsynet vil vere ein tydeleg og synleg bidragsytar i det europeiske personvernsamarbeidet framover òg.

I tillegg til å vere representert i Personvernrådet deltek Datatilsynet i ei rekkje andre internasjonale personvernsamarbeid og -forum òg. Dei seinare åra er det, med framveksten av den datadrivne økonomien, mellom anna blitt retta meir merksemd mot at personvern-, forbrukarvern- og konkurranseutfordringar overlappar. Personvernrådet og det tilsvarande forumet for forbrukartilsynsmyndigheiter, Consumer Protection Cooperation Network, har sett i gang eit arbeid med mål om tettare samarbeid mellom datatilsyns- og forbrukartilsynsmyndigheiter. Arbeidet er mellom anna inspirert av Datatilsynets nære samarbeid med Forbrukartilsynet nasjonalt. Datatilsynet deltek elles i Digital Clearinghouse, ein møtearena for datatilsyns-, forbrukar- og konkurransetilsynsmyndigheiter frå fleire land. Global Privacy Assembly er eit anna forum Datatilsynet deltek i, som ser på utfordringar i kryssingspunktet mellom personvern, forbrukarvern og konkurranserett.

Departementet og Datatilsynet har i fleire år hatt god dialog om verdien av å delta i internasjonalt arbeid. Stadig aukande internasjonal handel og samhandling fører til større flyt av personopplysningar over landegrensene – også til land utanfor EØS. Det er avgjerande at personvernutfordringar blir handterte gjennom internasjonalt samarbeid og felles løysingar. Departementet er fornøgd med den framskotne rolla Datatilsynet

har teke internasjonalt og spesielt i det felleseuropeiske personvernsamarbeidet.

3 Merknader frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Personvernemndas årsrapport

I meldingsåret tok Personvernemnda imot i alt 24 klagesaker frå Datatilsynet, noko som er ein betydeleg auke frå 2019, da nemnda tok imot 16 klagesaker frå Datatilsynet. Som følge av ein restanse frå 2019 har nemnda hatt totalt 27 saker til behandling i 2020. Éi av klagesakene vart trekt frå behandling av klagaren. Ni saker var ubehandla ved utgangen av 2020 og vart derfor overførte til behandling i 2021. Totalt vart det gjort realitetsvedtak i 17 saker i løpet av året. Berre eitt vedtak er gjort med dissens. Datatilsynets vedtak vart endra i 9 av dei 17 sakene nemnda ferdigbehandla i meldingsåret. Dette utgjer ein omgjeringssandel på 47 prosent, ein auke samanlikna med ein omgjeringssandel på 25 prosent for 2019. Samtidig er omgjeringssandelen for 2020 på nivå med tidlegare år. Med tanke på at Datatilsynet gjorde 683 vedtak i 2020, er det totale talet på omgjeringar i nemnda svært lågt.

I årsrapporten påpeiker leiaren av nemnda at 2020 har vore eit spennande, men krevjande år òg. Koronapandemien har påverka arbeidet til nemnda. Smittevernomsyn og reiserestriksjonar har vore til hinder for å gjennomføre fysiske møte, kurs og seminar. To nemndmøte vart avlyste, mens resten vart gjennomført digitalt. Personvernemnda har erfart at videomøte er eit godt alternativ til fysiske møte. Samtidig er fysiske møte, med samtalar og diskusjonar ansikt til ansikt, i nokon tilfelle å føretrekkje.

Totalt heldt nemnda åtte møte i meldingsåret. Fleirtalet av sakene vart behandla og avgjorde i løpet av eitt nemndmøte. Dette var mogleg på grunn av god saksførebuing frå sekretariatet. Den gjennomsnittlege saksbehandlingstida er redusert til 2,3 månader, samanlikna med 5,6 månader i 2019. Samtidig er restansane i 2020 på same nivået som i 2019, noko som truleg må tilskrivast auken i talet på innkomne klager. Vedtaka til nemnda blir publiserte i anonymisert form på personvernemnda.no og Lovdata.

Også i 2020 har Personvernemnda hatt mål om å skrive fagleg gode vedtak, slik at desse kan gje rettleiing for seinare liknande saker. Departementet deler vurderingane til nemnda av kor viktig det er at vedtaka er skrivne slik at dei eignar seg til framtidig rettleiing – for både publikum,

⁷ Berre fire datatilsyn i EØS har hatt fleire slike søknader til behandling.

behandlingsansvarlege og Datatilsynet. Departementet meiner det er positivt at Personvernemnda har halde fram med innsatsen for å skrive fagleg gode vedtak, samtidig som nemnda har klart å redusere saksbehandlingstida.

Til liks med dei to føregåande åra har Personvernemnda i meldingsåret merka overgangen frå personopplysningsloven 2000 til personopplysningsloven 2018. Nemnda har derfor også i 2020 måtta ta fatt på ny og delvis «upløgd mark» i fleire saker. Fleire av sakene har reist varierte og til dels nye problemstillingar. Eitt eksempel er PVN-2020-11⁸ der nemnda måtte ta stilling til om Datatilsynets irettesetjing av den behandlingsansvarlege etter personvernforordninga (artikkel 58 nr. 2 bokstav b) var eit enkeltvedtak som gav klagerett etter forvaltningsloven. Nemnda svarte bekreftande på dette spørsmålet.

Eit anna tilfelle der Personvernemnda måtte ta stilling til ein ny type problemstilling, var i sak PVN-2020-12⁹, der nemnda måtte vurdere forholdet mellom ekomloven og personopplysningsloven. Meir konkret tok nemnda stilling til kva plikt behandlingsansvarlege har til å gje Datatilsynet den informasjonen tilsynet har etterspurt, i situasjonar der opplysningane som blir behandla, er regulerte i ekomloven. I den konkrete saka la nemnda til grunn at sjølv om ekomloven og kommunikasjonsverndirektivet regulerer «lagring» og «tilgang» til opplysningar i kommunikasjonsutstyret til ein brukar, er det ingenting i lova eller forarbeida som tilseier at reglane i personvernforordninga ikkje kjem i bruk når opplysningane som blir behandla, er personopplysningar. Som følgje av dette konkluderte nemnda med at den behandlingsansvarlege plikta å gje Datatilsynet den informasjonen tilsynet hadde etterspurt.

Vidare trekkjer Personvernemnda i årsrapporten særleg fram PVN-2020-13¹⁰, ei sak som gjaldt korleis kommunane behandla personopplysningar i kartleggingsverktøyet Spekter – eit verktøy som mellom anna blir brukt for å kartlegge mobbing i skolen. Eitt av spørsmåla i saka var om Arendal kommune hadde tilstrekkeleg rettsleg grunnlag i opplæringslova, i tråd med krava etter personvernforordninga, for å bruke det digitale verktøyet. Datatilsynet hadde konkludert med at opplæringslova ikkje gav tilstrekkeleg rettsleg grunnlag. Personvernemnda kom til det motsette resultatet. Nemnda konkluderte likevel med at det var andre reglar i personvernforord-

ninga som kommunen ikkje oppfylte. For å kunne halde fram med å bruke kartleggingsverktøyet meinte nemnda at kommunen måtte etablere internkontrolldokumentasjon og rutinar for å sikre at dei retta seg etter personvernforordninga.

Ein tilbakevendande tematikk som Personvernemnda har behandla dei siste åra, er saker med krav om sletting av personopplysningar frå ulike register eller saksmapper. Dette kan dreie seg om elevmapper, ulike typar journalar, personalmapper eller barnevernssaker. I meldingsåret behandla nemnda fire saker av denne typen. Personvernemnda trekkjer òg fram at spørsmål om kor lovleg privat kameraovervakning er, er ein gjentakande sakstype, og at nemnda tok imot tre slike saker i 2020.

Ein annan tilbakevendande sakstype gjeld spørsmål om sletting av søkjetreff i Google (avindeksering på nett). I meldingsåret behandla nemnda to slike saker. Til samanlikning behandla nemnda tre slike saker i 2019, to i 2018, og éi i 2017.

Tendensen viser at saker om interesseavveginga mellom ytringsfridom og personvern er aktuelle. Forutan dei nemnde sakene om avindeksering på nett var problemstillinga sentral i saka om Legelisten.no. Nemnda tok til å behandle saka i 2018 og gjorde vedtak i 2019. Hovudspørsmålet var om behandlinga av personopplysningar på Legelisten.no var i tråd med personopplysningsloven. Personvernemnda kom (under dissens) til at Legelisten.no hadde behandlingsgrunnlag for å samle inn og publisere subjektive vurderingar av helsepersonell, utan at helsepersonell hadde ein generell reservasjonsrett for slike vurderingar. Nemnda gjorde vedtaket sitt i januar i 2019. Sommareen 2019 tok Den norske legeforening (Legeforeningen) ut søksmål mot staten v/Personvernemnda, med påstand om at vedtaket var ugyldig. Oslo tingrett gav staten medhald hausten 2019. Legeforeningen anka dommen, og i avgjerda til Borgarting lagmannsrett frå februar 2021 fekk staten også medhald. Retten uttalte at saka har prinsipielle sider og gjeld eit område som i avgrensa utstrekning har vore behandla av norske domstolar. Lagmannsretten hadde vore noko i tvil, og Legeforeningen vart friteken for ansvaret for sakskostnadene. I mars 2021 anka Legeforeningen saka inn for Høgsterett. Høgsteretts ankeutval har tillate anken fremja. Lagmannsrettens avgjerd er derfor per august 2021 ikkje rettskraftig. Departementet legg til at Legeliste.no-saken ikkje berre er første gongen tolkinga norske myndigheiter har gjort av personvernforordninga, blir prøvd rettsleg. Det er òg første gongen, sidan

⁸ <https://personvernemnda.no/pvn-2020-11>

⁹ <https://www.personvernemnda.no/pvn-2020-12>

¹⁰ <https://www.personvernemnda.no/pvn-2020-13>

nemnda vart oppretta i 2001, at eit vedtak gjort av Personvernemnda blir prøvd rettsleg.

I vurderinga si av framtidsutsiktene peiker Personvernemnda på at samfunnet stadig blir meir digitalisert, og at den raske teknologiske utviklinga kan setje personvernet til den enkelte under press. Ivaretakinga av personvernomsyn føreset eit godt handhevingsapparat, irekna ei vel-fungerande klageordning med tilstrekkelege ressursar.

Nemnda viser til at personvernforordninga gjev den enkelte styrkte rettar, samtidig som pliktene for dei behandlingsansvarlege og databehandlarane er skjerpte. Det er enno for tidleg å seie noko sikkert om kva effekt dette over tid vil få for saksmengda til Personvernemnda. Nemnda har hatt ein auke i saksomfanget på 50 prosent frå 2019 til 2020, men det er for tidleg å seie om dette kjem av normal variasjon eller er eit teikn på ein varig auke. Nemnda peiker likevel på at det generelt er eit større medvit om rettar og plikter i samfunnet, og at dette vil kunne påverke arbeidsmengda til nemnda òg. Nye og komplekse reglar, med stort behov for avklaring gjennom tolking og grensegang, kan òg forventast å påverke saksmengda til nemnda. Slik nemnda oppfattar det, er det lite sannsynleg at saksmengda vil gå ned. Departementet deler denne vurderinga.

Vidare er vurderinga til departementet at fleire av sakene som nemnda har behandla dei siste åra, er meir komplekse og krevjande enn før. Dette har samband med at nye juridiske problemstillingar har oppstått som følge av gjennomføringa av personvernforordninga i norsk rett i 2018. Departementet er fornøgd med at nemnda held fram med å utarbeide kvalitativt gode vedtak, som eignar seg for rettleiing i liknande framtidige saker, samtidig som saksbehandlingstida er redusert. Restansane blir òg haldne låge. Samla sett er det vurderinga til departementet at nemnda gjer eit svært godt arbeid innanfor dei tildelte ressursane.

4 Administrasjon og ressursar

4.1 Datatilsynets budsjett og rammevilkår

Datatilsynet hadde i 2020 ei budsjettramme på kap. 545 post 01 på 66,7 mill. kroner inkludert lønnskompensasjon. Det vart i tillegg overført 2,2 mill. kroner i ubrukte midlar frå 2019, slik at samla disponible midlar på kap. 545 post 01 i 2020 var 68,9 mill. kroner. I mai 2020 vart Datatilsynet tildelt 3 mill. kroner på kap. 541 post 22 for opp-

start av arbeidet med den regulatoriske sandkassen for personvern og KI (omtalt i kapittel 2.2). Til liks med føregåande år kjem budsjettauken av auka kostnader som følge av at tilsynet fekk nye oppgåver ved gjennomføringa av personvernforordninga i norsk rett i 2018. Dette er mellom anna kostnader til auka bemanning, kompetanseutvikling og auka deltaking i internasjonalt personvernarbeid. Elles har Datatilsynet brukt tildelte midlar til generell drift av verksemda, som flytting til nye kontorlokale, vidareutvikling og drift av IKT-system, nye digitale kommunikasjonsløyningar og informasjons- og kommunikasjonstiltak.

Av utgiftene til tilsynet utgjorde 68,6 prosent utgifter til lønn og 31,4 prosent utgifter til drift. Datatilsynet hadde i meldingsåret 50 faste og 8 mellombelse stillingar. I tillegg var sju studentar engasjerte i ressurseininga for rettleiing og enkel saksbehandling, som samla utgjorde 2,07 årsverk. På bakgrunn av turnover i løpet av året og lengre periodar med ledige stillingar er det samla talet på utførte årsverk i Datatilsynet berekna til 51,63. Dette er noko høgare enn året før.

Datatilsynet blir leidd av direktør Bjørn Erik Thon, som vart tilsett på åremål i 2010. Åremålet vart fornya for seks år i august 2016. Leiargruppa bestod i meldingsåret av éin mann og tre kvinner. Vidare hadde tilsynet ved årsskiftet fem seksjonsleiarar: to menn og tre kvinner. I Datatilsynet sett under eitt var det 58,6 prosent kvinner og 41,4 prosent menn.

Koronapandemien gjorde at Datatilsynet måtte endre dei planlagde prioriteringane for meldingsåret. For eksempel hadde Datatilsynet planar om å prioritere tilsynsverksemda høgt, men såg seg nøydd til å nedprioritere dette. I staden har Datatilsynet prioritert arbeidet med personvernproblematikk som oppstod som ein konsekvens av pandemisituasjonen.

Datatilsynet består i dag av fire avdelingar. I tillegg til administrasjonsavdelinga og ei avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt har tilsynet ei avdeling for teknologi, analyse og sikkerheit og ei avdeling for regelverksetterleving, internasjonal samhandling og sanksjonar.

Innføringa av personvernforordninga i 2018, og merksemda om dei svært høge gebyra som kan påleggjast ved brott på regelverket, har ført til eit betydeleg tal på avviksmeldingar til Datatilsynet. Avviksmeldingar er meldingar om brott på personopplysningsikkerheita, og personvernforordninga stiller krav om at slike brott skal meldast til datatilsynsmyndigheita. Dette speglar seg av i den auka saksbehandlingsmengda knytt til avviksmeldingar som tilsynet har fått. I 2020 fekk Data-

tilsynet 2009 avviksmeldingar, mot 1893 i 2019, 1275 i 2018 og berre 349 i 2017. Talet på melde avvik er dermed høgare enn tidlegare år, men Datatilsynet meiner at det kan sjå ut som at talet er i ferd å stabilisere seg på rundt 2000 tilfelle i året.

Avviksmeldingane gjeld alt frå menneskelege feil som rammar éin eller nokre få personar, til målretta hackaråtak med mange hundre tusen ramma. Ein ikkje ubetydeleg andel av meldingane gjeld mindre alvorlege avvik, som at personopplysningar er sende til feil mottakar. Det høge talet på avviksmeldingar skriv seg neppe frå at det skjer fleire feil enn tidlegare, men truleg heller eit auka medvit om plikta til å melde avvik. Det omfattande talet på avvikssaker har ført til auka ressursbruk for tilsynet. Samtidig er sakene ei god kjelde til kunnskap, slik at Datatilsynet kan allokere ressursar til tilsyn, rettleiings- og kommunikasjonsarbeid der det trengst mest.

31 prosent av avviksmeldingane kjem frå kommunesektoren, mens 23 prosent stammar frå finanssektoren. Datatilsynet påpeiker i årsrapporten at sjølv om ein sektor melder om mange avvik, betyr ikkje dette nødvendigvis at sektoren er ein «personvernversting». Eit høgt tal på avvik kan komme av at sektoren behandlar store mengder personopplysningar og har gode rutinar for å melde inn avvik. Datatilsynet legg samtidig til at det kan vere grunn til å tru at det framleis er mørketal, og at ein del avvik ikkje blir melde inn.

I tillegg til ein betydeleg auke i talet på avviksmeldingar har internasjonalt arbeid auka i omfang og viktighet sidan personvernforordninga vart gjennomført i norsk rett. Til liks med tidlegare år har Datatilsynet prioritert deltaking og engasjement i EUs personvernarbeid, mellom anna å delta i Personvernrådet. Datatilsynets internasjonale arbeid er nærmare omtalt i punkt 2.5.

Datatilsynet registrerte eit rekordhøgt tal på nye saker i meldingsåret, totalt 3271, samanlikna med 3118 nye saker i 2019 og 2654 i 2018. Også datatilsyna i mange andre EØS-land har opplevd ein auke i saksomfanget dei siste åra. Saksmengda i Datatilsynet har vore stigande sidan personvernforordninga vart gjennomført i norsk rett. Truleg kjem auken av ei større interesse og meir merksemd om både personvernrettar og -plikter i samfunnet. Ei anna årsak kan vere at effektiv handheving dei siste åra, for eksempel via auka sanksjonering, viser at «det nyttar» å klage, og at fleire derfor nyttar denne retten.

Datatilsynet har i arkivsystemet registrert at det vart gjort 252 vedtak i 2020, men opplyser samtidig at talet er noko usikkert. Datatilsynet

meiner at talet i realiteten er høgare ettersom det ikkje omfattar saker der tilsynet har påpeikt kva plikter ei verksemd har, utan at det er gjort eit formelt vedtak. Talet på registrerte vedtak er noko lågare enn i 2019, da det vart gjort 285 vedtak, men marginalt høgare enn i 2018, da det vart gjort 246 vedtak.

Departementet vil føye til at Datatilsynet sidan 2018 har gjort vesentleg færre enkeltvedtak enn i åra før personvernforordninga tredde i kraft. Dette er mellom anna ein konsekvens av at den generelle konsesjonsplikta vart avvikla da personopplysningsloven 2018 tredde i kraft. Ei anna årsak til nedgangen i talet på vedtak er at dei nogjeldande reglane ikkje krev at tilsynet gjev førehandsgodkjenning ved overføring av personopplysningar til tredjestatar i medhald av EU-kommisjonens standardkontraktar.

Berre 38 av dei 252 vedtaka Datatilsynet gjorde i meldingsåret, vart påklaga. Sjølv om talet er lågt, har talet på klager gått opp samanlikna med i 2019, da 23 av 285 vedtak vart påklaga. I 20 av dei påklaga sakene var den klagande parten ein privatperson. I dei resterande sakene var klagaren ei offentleg eller privat verksemd. I to av klagesakene gjorde Datatilsynet om vedtaket sitt under klagebehandlinga. 22 av sakene vart sende til Personvernemnda for klagebehandling, og 3 av desse gjaldt gebyr for brott. Seks klagesaker var framleis til behandling i Datatilsynet ved overgangen til 2021. Av dei 38 totale klagesakene gjaldt 8 avslag på krav om innsyn etter offentleglova. Datatilsynet gjorde om vedtaket sitt i fem av desse sakene, éi klagesak vart trekt, mens to saker vart sende til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for klagebehandling.

I 2020 tok Datatilsynet tolv avgjerder om gebyr for brott og éi om tvangsmulkt. Sakene gjaldt brott på krava i personvernregelverket som handlar om kameraovervaking, informasjonssikkerheit, overvaking på arbeidsplassen og innhenting av kredittopplysningar. Det høgaste gebyret var på 3 mill. kroner og vart pålagt Bergen kommune (Vigilo-saka). Det lågaste gebyret var på 75 000 kroner og gjaldt innsyn i e-postkassa til tilsette (vurdert etter personopplysningsloven 2000). I 2020 utferda Datatilsynet til saman gebyr for brott på dryge 5,87 mill. kroner. Berre tre av sakene om gebyr for brott vart påklaga til Personvernemnda.

Departementet er tilfreds med arbeidet Datatilsynet har utført i meldingsåret. Datatilsynet har evna å tilpasse og justere verksemda ikkje berre i samsvar med sakstilfanget og sakstypar etter personvernregelverket, men som følgje av korona-

pandemien òg. Også i 2020 har Datatilsynet vist eit breitt engasjement på ei rekkje arenaer og fagområde, irekna om nye problemstillingar som har oppstått som følge av pandemisituasjonen. Tilsynet har medverka til å setje personvern på dagsordenen i ei rekkje samanhengar, både nasjonalt og internasjonalt, og vore ein aktiv deltakar i den offentlege debatten om ulike personvernspørsmål.

4.2 Budsjettet og rammevilkåra til Personvernemnda

Personvernemnda er klageorgan for vedtak gjorde av Datatilsynet. Nemnda består av sju medlemmer med faste varamedlemmer, alle oppnemnde for fire år om gongen. Den sitjande nemnda er oppnemnd for perioden 2021 til 2024. Nemnda blir leidd av sorenskrivar Mari Bø Haugstad.

Personvernemnda hadde i 2020 ei budsjett-ramme på 2 683 000 kroner og har i meldingsåret brukt 1 799 277 kroner. Dette gav eit mindreforbruk på 883 723 kroner. Mindreforbruket kjem hovudsakleg av at nemnda, på grunn av koronapandemien, har avvikla færre møte i 2020 enn planlagt, og at møta har vore gjennomførte som digitale møte utan reisekostnader. Nemnda hadde

vidare sett av ein del midlar til deltaking på kurs og konferansar som ikkje vart noko av i 2020, også som følge av pandemien. Løyvinga er, som i tidlegare år, nytta til innkjøp av litteratur og tenester, deltaking på digitale kurs, honorar og reise-godtgjersle til medlemmene i nemnda og lønn til sekretariatet.

Personvernemndas sekretariat består av éin medarbeidar i 100 prosent stilling. Sekretariatet høyrer administrativt til i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Departementet har likevel inga fagleg instruksjonsmyndigheit over sekretariatet.

Departementet vurderer det slik at Personvernemnda har brukt den tildelte løyvinga tilfredsstillande og har gjennomført oppgåvene sine på ein god måte i 2020.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

Tilråding frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet 26. august 2021 om Datatilsynets og Personvernemndas årsrapportar for 2020 blir send Stortinget.

Vedlegg 1

Datatilsynets årsrapport for 2020

Tall og tendenser fra Datatilsynets virksomhet

1 Leders beretning

For Datatilsynet har 2020 vært et unntaksår, slik det har vært for hele samfunnet vårt. De prioriteringene vi gjorde da vi planla året, måtte brått kastes om da samfunnet ble stengt ned den 12. mars.

Det er nå to og et halvt år siden personvernforordningen trådte i kraft. Det har vært en prioritet for oss å bygge ny forvaltningspraksis etter det nye regelverket, få på plass en ny tilsynsmetodikk, utvikle rutiner for behandling av ulike sakstyper og jobbe for å få på plass akkreditering og sertifisering. Mye av dette arbeidet har vært samordnet med det europeiske Personvernrådets veiledere og praksis. Vi har også jobbet for å få på plass bedre statistikkverktøy, mer strømlinjeformet klagebehandling, en egen tipsbase, skjema for melding av avvik, ny prosess for virksomhetsplanlegging, ny strategi, nytt system for intern rapportering og bedre interne sikkerhetsløsninger. Det har vært krevende å få alt dette på plass i dette spesielle koronaåret, både fordi det rett og slett er store prosesser, fordi utviklingsarbeid møter andre utfordringer når vi alle jobber hjemmefra og fordi vi har opplevd stor pågang og hatt krevende enkeltsaker til behandling. Tross dette, og noen forsinkelser, har vi enten sluttført eller hatt god framdrift i alle disse prosessene.

Noen prosesser har imidlertid blitt satt på vent. Planen var blant annet å evaluere omorganiseringen vi gjennomførte i 2019, og å gjennomføre en bred arbeidsmiljøundersøkelse. Vi valgte å utsette evalueringen og gjennomførte en begrenset arbeidsmiljøundersøkelse om utfordringer knyttet til hjemmekontor.

Når det gjelder eksterne aktiviteter, har koronaen så absolutt satt sitt preg på vår arbeidshverdag og våre prioriteringer. Nytt for 2020 var at vi skulle gjennomføre prioriterte tilsyn. Tanken var, og er, at disse skal gis høy prioritet, bemannes med solide ressurser, ha stor innvirkning på den enkelte sektor eller marked og være forankret helt til topps i organisasjonen vår. Vi skulle også gjennomføre tre prioriterte prosjekter. Tre av de

fire tilsynene ble gjennomført, mens ett ble «byttet ut» med tilsynssaken mot Smittestopp. Av prosjektene ble ett nedskalert, ett prioritert bort og ett gjennomført. En rekke aktiviteter som sprang ut av koronasituasjonen ble prioritert i stedet, for eksempel veiledning om digital undervisning, utstrakt veiledning og kommunikasjon om spørsmål knyttet til korona og SMS-varslinger og -telling.

Med prioriteringsøyne har imidlertid Smittestopp-saken hatt størst betydning. Når vi tok den opp til behandling, var det av stor betydning å sette sammen et tverrfaglig team med høy kompetanse, samt sørge for god framdrift. Dette førte til at andre saker, blant annet et av tilsynene, ble prioritert bort.

Men også andre forhold enn koronasituasjonen har hatt betydning for arbeidet og resultatoppnåelsen vår i 2020. Vi har opplevd en økning i antall klagesaker, mens antall innmeldte avvik har holdt seg på samme høye nivå som i 2019. Mange saker har fått mye omtale i media, blant annet den nevnte Smittestopp-appen, «SMS-overvåking» og overvåking i arbeidslivet. Det har også vært et betydelig behov for informasjon og veiledning.

Når det gjelder prioritering av temaer og sektorer, har vi som planlagt hatt et særlig fokus på skolesektoren. Vi har behandlet store enkeltsaker (blant annet knyttet til avvik), gjennomført en rundebordskonferanse og deltatt på et stort antall digitale arrangementer. Vi har et bestemt inntrykk av at arbeidet vårt har gitt resultater. Vi opplever at både enkeltkommuner og kommunenes organisasjoner og myndighetsorganer på området, vier personvern større oppmerksomhet og har det høyere på dagsorden enn tidligere. Det har vært en liten forskyvning i fremdriftsplanen, men prioritering og fremdrift er stort sett opprettholdt.

Også helsesektoren har vært prioritert, og her har det viktigste vært å behandle avvik og enkeltsaker, samt påvirke, eller være sparringspartner, i de store utviklingsløpene som nå pågår (for eksempel Akson, helseanalyseplattformen og helsedataplattformen). Enkelte saker har tatt noe len-

ger tid enn ønsket, men vi har i all hovedsak fulgt vår planlagte prioritering.

En annen høyt prioritert oppgave har vært å etablere regulatorisk sandkasse for kunstig intelligens. Fremdriftsplanen vår har vært fulgt til punkt og prikke: Vi har bemannet sandkassa med kompetente medarbeidere, fastsatt kriterier for å delta i sandkasse og utviklet tilsynsmetodikk, for å nevne noe. Ettersom det er bevilget egne midler til sandkassa, har arbeidet i liten grad gått på bekostning av andre oppgaver, bortsett fra å få på plass administrative funksjoner slik som kontor-plasser og lignende.

Et siste punkt å nevne er at Datatilsynet er på flyttefot og skal inn i nye lokaler på nyåret 2021. Det har vært en svært ressurskrevende oppgave å gjennomføre tilbudsprosess, befaringer, forhandling og inngå kontrakt. For ikke å snakke om gjennomføringen av selve den fysiske flyttingen, inkludert å få på plass nye IT-systemer i de nye lokalene og en rekke annet. Som en følge av dette er enkelte prosesser, blant annet ny budsjettprosess, skjøvet ut i 2021.

Når det gjelder den overordnede vurderingen av de samlede resultatene, måloppnåelsen og ressursbruken for året i lys av hovedmålet om et godt personvern for alle, kan dette sies:

Vi har lykkes godt med å få ut informasjon til borger og næringsdrivende om plikter og rettigheter knyttet til koronaen. Vi har brukt mer ressurser enn normal på kommunikasjonsarbeid. Dette har bidratt til stort press på de som til daglig jobber med kommunikasjon, men også i stor grad på andre i organisasjonen, ettersom de er involvert i kommunikasjonsaktiviteter knyttet til sine fagområder. Dette har i sin tur gått noe ut over saksbehandlingstiden som til tider har vært lenger enn ønsket. For å bøte på dette har vi jobbet for å effektivisere saksbehandlingen og gjennomført digitaliseringstiltak. Vi har også tatt ressurser fra de prioriterte prosjektene for å styrke kapasiteten i saksbehandlingen. Vi har heller ikke gjennomført noen store utredningsoppgaver, slik vi gjør i et normalår.

Det meste av arbeidet vårt overfor den enkelte sektor, er gjennomført i henhold til planen. Vi har behandlet kontroll saker av meget stor betydning for norske borgere og forbrukere, og vi har opprettholdt høy prioritering av personvern for barn og unge.

Vi mener vi har oppnådd gode resultatet i 2020, og at vi har benyttet ressursene på en god måte. Jeg vil særlig trekke frem at vi har klart å omprioritere ressurser for å jobbe med spørsmål

og saker som har oppstått som følge av koronasituasjonen. Vi mener omprioriteringene har vært riktige og forsvarlige, og at dette ikke har gått på bekostning av den samlede måloppnåelsen.

Oslo, 1.3.2021

Bjørn Erik Thon
Direktør

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Kort om Datatilsynet og samfunnsoppdraget

Datatilsynet ble opprettet i 1980, og er et uavhengig forvaltningsorgan under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Vår hovedoppgave er å bidra til at personvernlovgivningen etterlevs, og at alle skal ha beskyttelse i tråd med personopplysningsregelverket.

Vi skal fremme personvern som en sentral verdi i samfunnet og være ombud i personvernsspørsmål. Vi skal delta i personverndebatten og sette dagsorden, vi skal undersøke og dele fakta om personvernets kår både nasjonalt og internasjonalt, og vi skal jobbe for at personvernet ivaretas også på områder som faller utenfor vårt tilsynsområde.

Personvern handler enkelt sagt om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger. Personvern er en menneskerettighet som skal sikre hensynet til den enkeltes personlige integritet, men det er også en ideell interesse og svært viktig for å sikre felles goder i et demokratisk samfunn. Datatilsynet må derfor jobbe aktivt for å oppnå en god ivaretagelse av personvernet i avveilingen mot andre samfunnsinteresser.

2.1.1 Hovedaktiviteter

Datatilsynets hovedmål er definert som «Et godt personvern for alle». For å nå hovedmålet vårt, lanserte vi høsten 2017 en strategi som skulle være førende for arbeidet vårt til og med 2020. Der var definert seks delmål som skulle ligge til grunn for arbeidet vårt.

Datatilsynet skal:

- arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre.

- arbeide for å fremme personvernvennlig digitalisering, innovasjon og utvikling.
- arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket.
- bidra til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern.
- påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern.
- være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn.

2.1.2 Virkemidler

For å nå hovedmålet vårt har vi en rekke virkemidler til disposisjon. Vi prøver til enhver tid å kombinere disse virkemidlene der det er mulig for å oppnå en best mulig effekt. Her er en generell oversikt over virkemidlene. Vi vil så videre i rapporten gå dypere inn i aktivitetene våre og se nærmere på tall og måloppnåelse.

Saksbehandling som virkemiddel

Gjennom saksbehandling tilegner vi oss erfaring og kunnskap om hvordan personvern hensyn ivaretas i praksis, og vi skal særlig ha oppmerksomheten rettet mot å identifisere systemfeil i virksomheter og bransjer.

Saksbehandling som virkemiddel har særlig vært brukt på områder der vi mottar mange henvendelser og klager. Som en offentlig etat, er vi naturlig nok bundet av forvaltningsrettslige regler og normer. Det gjøres derfor mye saksbehandling også innenfor områder som ikke er hovedprioritet.

Tilsynsvirksomheten som virkemiddel

Gjennomføringen av tilsyn (kontroller) gir signal om at regelverket skal etterleves og at etterlevelsen blir kontrollert. Tilsynsvirksomheten gir oss et faktabasert grunnlag for kommunikasjon til ulike bransjer og relevante aktører. Tilsyn skal dessuten benyttes aktivt for å undersøke og avklare praksis, og til å følge opp konkrete problemstillinger i enkeltsaker. Tilsynsvirksomheten inkluderer også bruk av kontrollhjemler i saksbehandlingen, slik som for eksempel når vi følger opp enkeltklager gjennom krav om redegjørelse.

Ved å gjennomføre tilsyn når nye løsninger tas i bruk, men før en praksis har satt seg, kan tilsyn også medvirke til å forme et område videre.

Noen ganger benyttes kontrollene dessuten for å få bedre oversikt over et område eller en sek-

tor, og for å skaffe et bedre grunnlag for å ta i bruk de andre virkemidlene. Andre ganger benyttes de for å holde oppe et trykk på en bestemt sektor – gjerne innenfor et bestemt tema.

Kommunikasjon som virkemiddel

Datatilsynet skal veilede og informere om personvernlovgivning og forvaltningspraksis. Kommunikasjon som virkemiddel benyttes ofte sammen med de øvrige virkemidlene. En del av kommunikasjonen og dialogen vår skjer derfor gjennom veiledningstjenesten, veiledningsmøter og annen dialog med rammesettere, beslutningstakere, virksomheter og enkeltpersoner.

Gjennom kommunikasjon ønsker vi dessuten å spre informasjon om personvernets tilstand, samt skape debatt og gi uttrykk for synspunkter vi måtte ha som forvaltnings- og tilsynsorgan og i rollen som ombud. Ombudsrollen brukes blant annet ved utspill og kommentarer overfor mediene, i foredragsvirksomheten og i blogginnlegg.

Forsknings-, utviklings- og utredningsarbeid

Gjennom nær kontakt med miljøer i inn- og utland som driver med forsknings- og utviklingsarbeid, setter vi oss selv bedre i stand til å sette personvern hensyn inn i en samfunnsmessig kontekst, og til å fange opp trender og utviklingstrekk på et tidlig stadium. Vår kontakt med forskningsmiljøer kan stimulere til forskning på personvern, samtidig som personvern hensyn også blir ivaretatt i annen forskning.

Vårt eget utrednings- og kartleggingsarbeid utgjør også en viktig kilde til kunnskap. Det gir dybde til ulike temaer vi jobber med og er med på å skape oppmerksomhet om personvern spørsmål. Resultater fra vårt forskning-, utviklings- og utredningsarbeid legges også til grunn ved bruk av de øvrige virkemidlene.

Regulatorisk sandkasse

Datatilsynet opprettet i 2020 en regulatorisk sandkasse for kunstig intelligens. Her tilbyr vi kvalifisert veiledning til et utvalgt antall virksomheter. Målet med sandkassen er å stimulere til utvikling av innovative og samfunnsnyttige tjenester med godt, innebygd personvern. Sandkassen vil hjelpe virksomhetene til å følge regelverket, og samtidig bidra til kompetansebygging både hos den enkelte virksomhet og innad i Datatilsynet.

Andre virkemidler

Deltagelse i ulike råd og utvalg er et godt virkemiddel for å best mulig kunne påvirke aktører til å etablere god praksis. Det samme gjelder deltagelse i arbeid knyttet til innebygd personvern og regelverksutvikling. En slik måte å arbeide på egner seg særlig på områder der det pågår større reformer og utviklingsarbeid, særlig dersom de er teknologidrevne.

Personvernombudsordningen er et utpreget organisatorisk virkemiddel. Antall personvernombud i landet vokser, og er viktige ambassadører for personvern både i offentlige og private virksomheter.

Når det gjelder overtredelsesgebyr og tvangsmulkt, er dette økonomiske virkemidler som er blitt tatt stadig mer i bruk. Med innføringen av nytt personvernregelverk, er det åpnet for høyere overtredelsesgebyr enn tidligere, og virkemidlet er slik forsterket.

2.2 Organisasjon og budsjett

Datatilsynet er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Bjørn Erik Thon er direktør. I tillegg består leder-

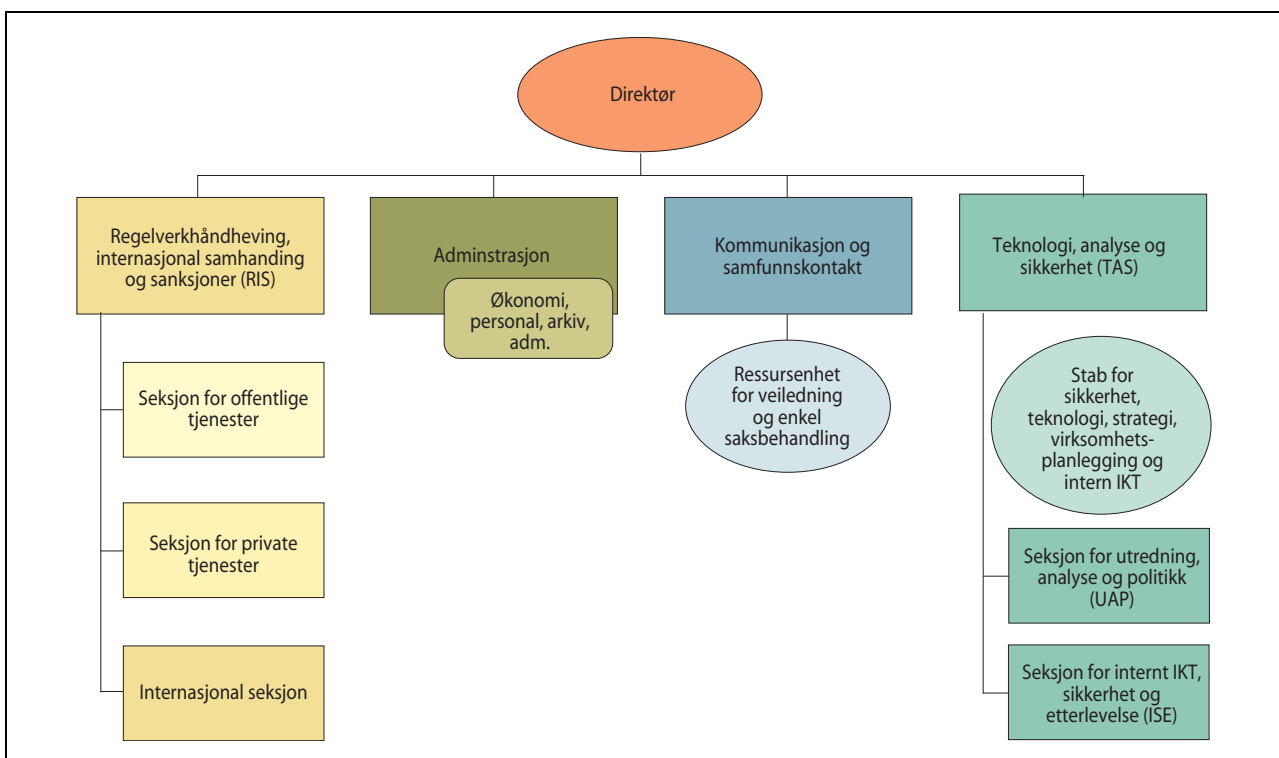
gruppen av fire avdelingsdirektører – en mann og tre kvinner. Videre hadde Datatilsynet ved årsskiftet fem seksjonsledere – to menn og tre kvinner.

2.2.1 Organisering

Datatilsynet hadde 58 ansatte per 31. desember 2020. Av disse var 50 stillinger faste og 8 midlertidige – 58,6 prosent kvinner og 41,4 prosent menn. Turnover i løpet av året og lengre perioder med vakanse er årsaken til at samlet antall utførte årsverk er beregnet til 51,63 (DFØ modellen) og 60 etter SSB-statistikk. I tillegg hadde vi syv studenter tilknyttet ressursenheten for veiledning og enkel saksbehandling. Samlet har studentene utgjort 2,07 årsverk.

Fordelingen på de ulike avdelingene/seksjonene er:

- Avdeling for regelverksetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner (RIS) – 32 medarbeidere
- Avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet (TAS) – 14 medarbeidere
- Kommunikasjonsavdelingen – 5 medarbeidere, pluss 7 studenter
- Administrasjonsavdelingen – 6 medarbeidere
- I tillegg kommer Datatilsynets direktør

Figur 1.1 Organisasjonskart per 31. desember 2020

Avdelingene

Avdelingen for regelverksetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner (RIS) består av tre seksjoner som hver ledes av en seksjonssjef:

- seksjon for offentlige tjenester
- seksjon for private tjenester
- internasjonal seksjon

Avdelingen for teknologi, analyse og sikkerhet (TAS) består av en stab, samt to seksjoner som hver ledes av en seksjonssjef:

- seksjon for analyse, utredning og politikk (UAP)
- seksjon for intern IKT, sikkerhet og etterlevelse (ISE). Denne seksjonen ble opprettet høsten 2020.

Avdelingen for kommunikasjon og samfunnskontakt gir kommunikasjonsfaglige råd internt til seksjoner og ledelse, og har hovedansvar informasjonsspredning eksternt gjennom mediekontakt og egne kanaler. Avdelingen har også ansvar for ressursenheten for veiledning og enkel saksbehandling som består av studenter i deltidsstillinger.

Administrasjonsavdelingen har ansvar for arkivtjenesten, budsjett/regnskap, administrativ virk-

somhetsstyring, sentralbordtjeneste og øvrige fellesfunksjoner. Avdelingen har også det overordnede personalansvaret (HR).

2.2.2 Budsjett

Datatilsynet ble i 2020 tildelt 66 703 000 kroner. Budsjettet dekker drift av tilsynets løpende oppgaver og lønnsutgifter. Budsjettet videreførte en økning fra 2018 og 2019 (som ble gitt for å dekke økte kostnader ved gjennomføring av nytt personvernregelverk) og det ble gitt en ytterligere økning i 2020 slik at samlet økning fra 2019 utgjorde 8 806 000 kroner. Lønnsutgiftene utgjorde 41 967 000 kroner (68,6 prosent) og driftsutgiftene utgjorde 19 214 000 kroner (31,4 prosent).

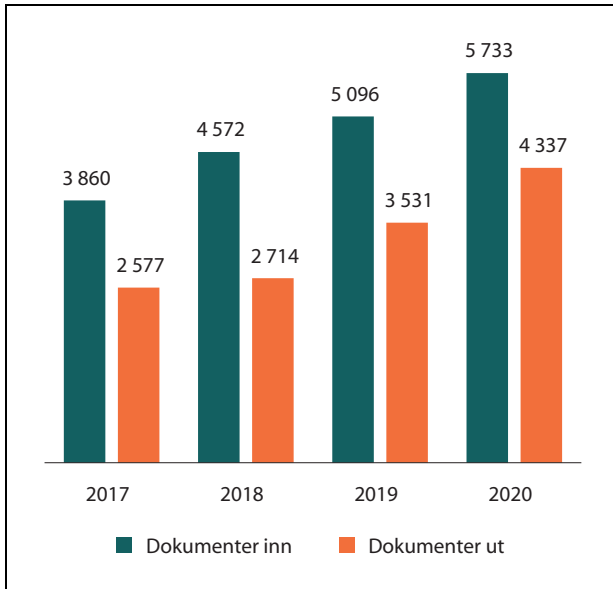
Midlene dekker kostnader knyttet til et økt bemanningsbehov, videreutvikling og drift av IKT-systemer, nye digitale kommunikasjonsløsninger, informasjons- og kommunikasjonstiltak, kompetanseutvikling og kostnader knyttet til økt deltakelse i internasjonalt personvernarbeid og lovpålagt samhandling med andre personvernmyndigheter, samt kostnader knyttet til flytteprosess og etablering i nye lokaler fra og med 15. februar 2021.

2.3 Hovedtall

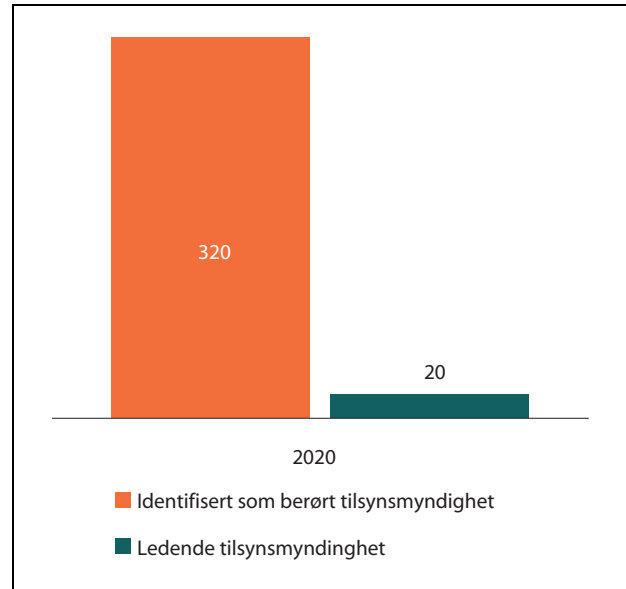
Tabell 1.1 Oversikt over noen sentrale tall fra Datatilsynets virksomhet.

Fra årsregnskapet	2017	2018	2019	2020
Antall ansatte	43	41	45	58 ¹
Bevilgning	50 639 000	54 411 000	57 672 000	66 703 000
Utnyttelsesgrad i %				96,67
Andel lønnsutgifter	71,5	67,8	68,6	71,7
Andel driftsutgifter	28,5	32,2	31,4	28,3
Lønn per årsverk	804 425	936 211	989 798	968 439
Fra saksbehandlingen				
Antall meldte avvik	349	1 275	1 893	2 009
Antall vedtak	683	246	285	252
Antall klager på vedtak	39	28	23	38
Antall sanksjoner	16	14	10	13

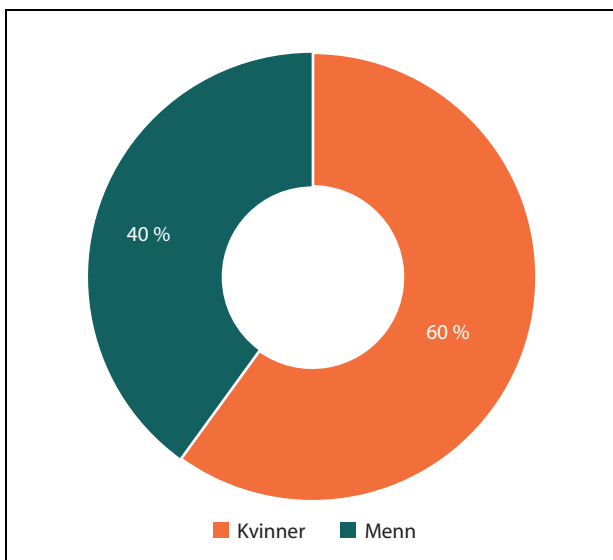
¹ I tillegg kommer 7 studenter i deltidsstillinger

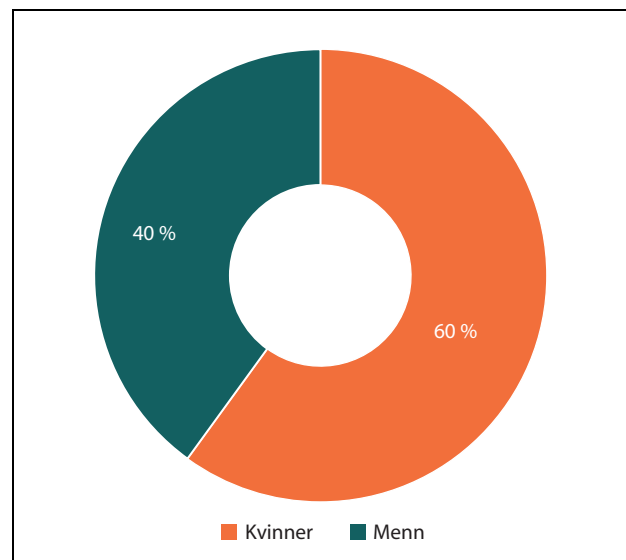
Figur 1.2 Antall journalførte dokumenter (ikke interne) de siste årene

Figur 1.3 Datatilsynet og internasjonal saksbehandling – antall saker

Figur 1.4 Kjønnfordeling i Datatilsynets ledergruppe

Figur 1.5 Kjønnfordeling i utvidet ledergruppe

Tabell 1.2

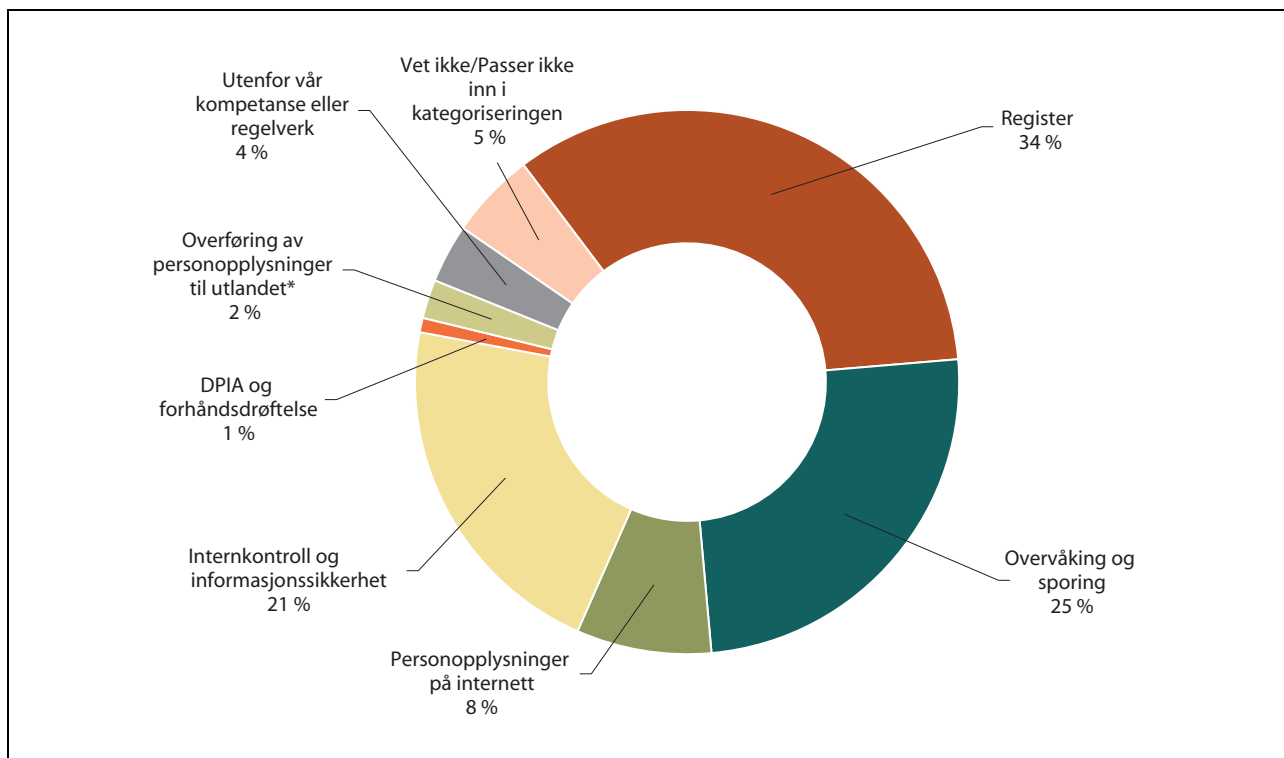
Fra kommunikasjon og veiledning	2017	2018	2019	2020
Antall henvendelser til veiledningstjenesten	10 424	11 971	7 186	5 364 ¹
Medieoppslag	4 408	4 239	4 233	4 391
Antall unike sidevisninger på datatilsynet.no	-	-	-	2 849 293 ²
Annet				
Registrerte virksomheter med personvernombud	755	1 484	1 852	1 891

¹ I 2020 kuttet vi veiledning på epost, så dette gjelder bare telefonhenvendelser

² Vi fikk ny statistikk-løsning 1. juli 2020, så dette gjelder bare for de siste 6 mnd. av meldingsåret

Tabell 1.3 De fem mest delte nyhetssakene der «Datatilsynet» var omtalt:

Sak	Medie	Antall delinger
1 Regjeringen vil gi E-tjenesten rett til å lagre og se nordmenns nettbruk	ABC-Nyheter, 22. april	14 782 Facebook: 14 753 Twitter: 29
2 Etterretningsloven - Nå starter masseovervåkingen	Dagbladet, 11. juni	14 099 Facebook: 14 047 Twitter: 52
3 Solberg: - Hvis vi skal få hverdagen tilbake, må flest mulig laste ned appen (Smittestopp)	VG, 16 april	9 448 Facebook: 9 448
4 Camilla Stoltenberg om krisen: Tror vi må leve med tiltak i minst 18 måneder	NRK, 25. mars	7 641 Facebook: 7 600 Twitter: 41
5 Stortinget sier ja til masselagring av nordmenns nettrafikk	Dagsavisen, 8. juni	6 967 Facebook: 6 958 Twitter: 9

Figur 1.6 Tema for henvendelsene til veiledningstjenesten

3 Årets aktiviteter og resultat

3.1 Overordnet om våre prioriterte områder

I leders beretning har vi blant annet redegjort for hvordan koronasituasjonen har gjort det nødvendig å foreta en del omprioriteringer. De overordnede utviklingstrekkene omtales under vurdering av framtidsutsikter. I denne delen vil vi gå grundig gjennom våre viktigste prioriteringer:

- Saksbehandling og kontroll
- Internasjonalt samarbeid
- Korona og personvern
- Regulatorisk sandkasse
- Barn og unge

I dette avsnittet vil vi si noe helt kort om disse prioriteringene, hvorfor de er valg foran andre viktige områder, og hvilke områder som har blitt bevisst prioritert ned.

Personvern er en viktig del av omtrent alle samfunnsområder. Gitt våre ressurser, er det viktig å prioritere noen områder og jobbe grundig med disse, fremfor å spre arbeidet bredt utover. Dette gir større mulighet for å påvirke, og det gir grunnlag for å jobbe med de samme prioriterte områdene over flere år. Et eksempel på dette er barn og unge, særlig innenfor kommunal sektor, og spørsmål knyttet til digital kompetanse.

Saksbehandling og kontroll av regelverket er vår kjerneoppgave, og prioriteringen trenger ingen nærmere forklaring. Samtidig er det viktig å påpeke at tilsynsvirksomheten kan og må prioriteres. Vi beslutter selv hvor mange stedlige kontroller vi skal gjennomføre. Vi kan ikke velge ikke å behandle klagesaker fra forbrukere, men vi kan velge å behandle enkelte saker etter forenklet prosess, der vi for eksempel anser muligheten for klager til å nå fram med sin klage, som liten. Slike prioritering gjør vi løpende gjennom året. For bedre oversikt og kontroll over tilsynsvirksomheten, har vi også under arbeid et nytt regime for rapportering på framdrift.

Når det gjelder det internasjonale, er vår oppfatning at det å delta aktivt i den fasen vi er i nå, når personvernforordningen på langt nær er «ferdig tolket», er av vesentlig betydning. Vi kunne for så vidt deltatt i færre undergrupper eller ikke påtatt oss ekstra arbeid. Dette ville imidlertid neppe være klokt, gitt at innflytelse går gjennom aktivitet, og kunnskap for forordningen er viktig for praktisering av reglene.

Korona og personvern kom inn som en dramatisk hendelse fra sidelinjen og traff oss med voldsom

kraft. Det var ikke noe spørsmål om vi skulle legge mye arbeid i koronarelaterte problemstillinger og saker, men også her kunne vi valgte en mindre aktiv tilnærming. Vi så imidlertid at det på mange samfunnsområder var avgjørende at vi tok en aktiv rolle, enten som rådgiver eller som kontrollinstans.

Vi gjorde et aktivt valg om å søke om midler til å etablere regulatorisk sandkasse. Denne prioriteringen har gått på bekostning av andre aktiviteter, særlig i oppstartfasen, da vi trakk på tilsynets «ordinære» budsjett. Vi følte likevel at tiden var moden for å tenke nytt rundt virkemidler, særlig når regjeringens strategi for kunstig intelligens hadde opprettelsen av regulatorisk sandkasse som ett av virkemidlene.

Disse prioriteringene har fått konsekvenser. Vi har for eksempel ikke hatt særlig mange aktiviteter på samferdselssektoren eller finanssektoren, som er to sentrale områder. Vi har gjennomført færre stedlige tilsyn enn opprinnelig tenkt, og vi har ikke gjennomført større utredningsarbeider bortsett fra personvernundersøkelsen, men den var allerede godt i gang da landet stengte ned.

Saksbehandlingstiden har også i perioder vært noe lang. Vi anser ikke dette for å ha hatt veldig store konsekvenser, og de satsingene vi har hatt i meldingsåret, har ført til mindre behov for nedprioriteringer enn i et normalår. Grunnen er blant annet at vi har gjennomført langt færre foredrag og eksterne møter enn normalt. Dette har gjort det mulig å jobbe mer fokusert. Det har imidlertid ført til slitasje på organisasjonen, som nok i stor grad skyldes koronasituasjonen og bruken av hjemmekontor.

3.2 Kontroll og saksbehandling

Våre oppgaver og myndighet følger først og fremst av personopplysningsloven med personvernforordningen, men også av politiregisterloven, helseregisterloven og SIS-loven, i tillegg til en håndfull forskrifter.

Personvernforordningen slår fast at Datatilsynet «skal føre tilsyn med og håndheve anvendelsen av denne forordningen». Vi forstår dette tilsynsbegrepet i lys av den engelske språkversjonen av forordningen. Der brukes begrepet «monitor», som kan oversettes med «følge med på», «føre overoppsyn med», eller lignende.

Mange av oppgavene våre innebærer skriftlig saksbehandling. En vesentlig del av de innkomende saksdokumentene som Datatilsynet mottar, er klager fra enkeltindivider (i forordningen og loven betegnet som «de registrerte»). Regelverkets formål er å styrke enkeltindividets grunn-

leggende rettigheter, og tilsynsmyndighetens plikt til å følge opp klagen fra enkeltpersoner følger direkte av forordningens bestemmelser.

Vi har i tillegg flere saker til behandling som ikke er initiert av slike individklager. Dette kan være søknader om godkjenning av bindende virksomhetsregler (BCR), godkjenning av ad hoc-kontrakter for overføring av opplysninger til tredjeland, godkjenning av atferdsnormer, og så videre. BCR-sakene er blant de mest krevende å behandle, ettersom prosessen involverer både andre europeiske tilsynsmyndigheter og det felleseuropeiske Personvernrådet (EDPB), samt at den totale saksbehandlingstiden, inkludert godkjenning i EDPB, kan være på omkring to år.

Datatilsynet mottar dessuten en lang rekke meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksmeldinger). Mange av disse meldingene krever mindre oppfølging, men flere av dem nødvendiggjør metikuløs oppfølging av saksbehandlerne i tilsynet.

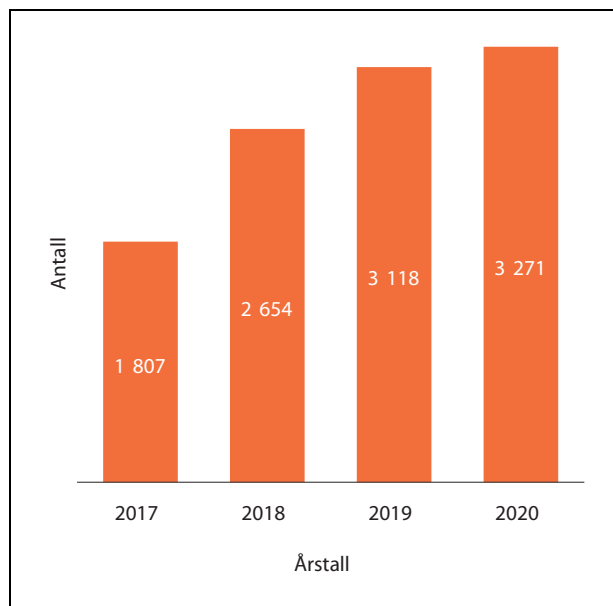
Ansvarsprinsippet i forordningen skal sikre at de som er behandlingsansvarlige eller databehandlere etterlever regelverket. Konsekvensene ved lovbrudd kan bli alvorlige, loven og forordningen har ulike bestemmelser om administrative sanksjoner og overtredelsesgebyr. Hvis lovovertrедeren er et foretak, kan de mest alvorlige lovbruddene resultere i gebyrer på opptil 4 prosent av den samlede globale omsetningen fra forrige regnskapsår. I alle andre tilfeller ligger den øvre beløpsgrensen på 20 millioner euro, for de bruddene som i artikkel 83 nr. 5 i personvernforordningen er angitt som de mest alvorlige.

3.2.1 Gjennomførte aktiviteter

Antall saker, saksdokumenter og klager

I 2020 har vi registrert et høyere antall nyopprettede saker enn i 2019. I løpet av året registrerte Datatilsynets arkiv 3 271 nye saker. Til sammen ble det registrert 5 733 innkommende dokumenter. Sammenlignet med årene før, innebærer dette en markant økning. Samtidig ble det sendt ut 4 337 dokumenter fra Datatilsynet i løpet av året. Dette er også et høyere tall enn noen gang før.

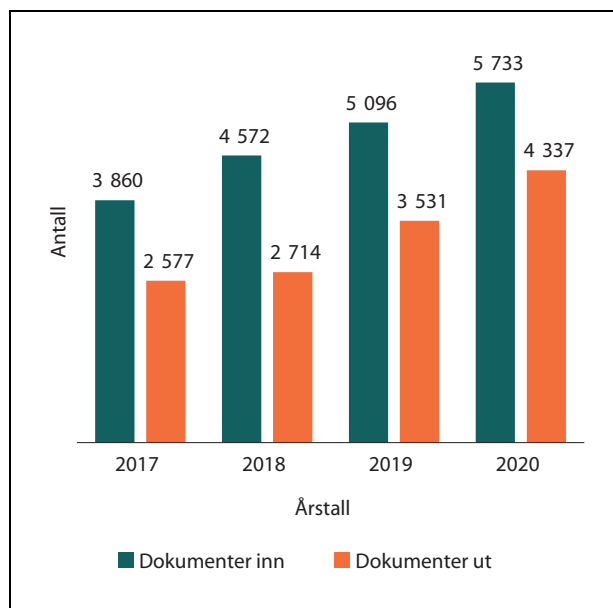
Som mange andre land i EØS-området, ser vi en økning i antallet klagesaker som handler om behandling av personopplysninger. Økningen har vært vedvarende siden personvernforordningen ble innført i norsk rett sommeren 2018. Vi antar at den økende oppmerksomheten om personvern, og folks forventninger om at personopplysninger skal behandles på en måte som tilfredsstillers lovens krav, er en konsekvens av det nye regelver-

Figur 1.7 Antall nye journalførte saker de siste årene

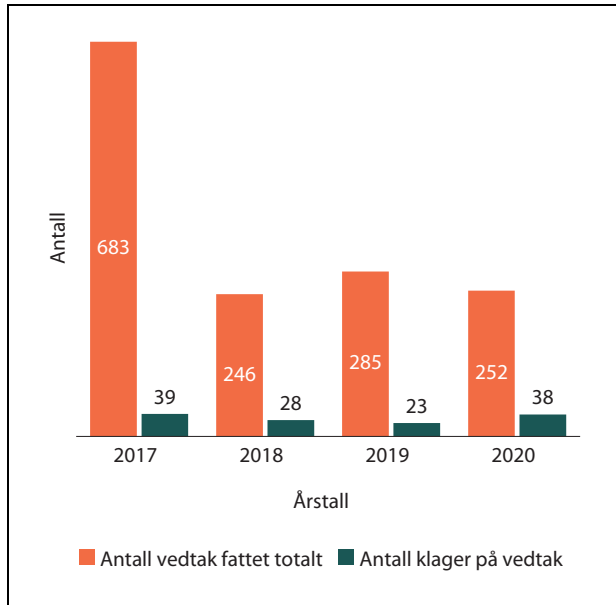
ket. En mulig årsak kan også være mer effektiv håndheving av regelverket de siste årene, for eksempel gjennom økt sanksjonering av regelverksbrudd som krenker enkeltindividets grunnleggende rettigheter, og at dette har vist at «det nytter» å klage.

Samtidig ser vi at det i flere saker har vært nødvendig å kontakte klagerne for å få opplyst sakenes faktiske sider, og dette har også bidratt til at antallet utgående dokumenter har økt.

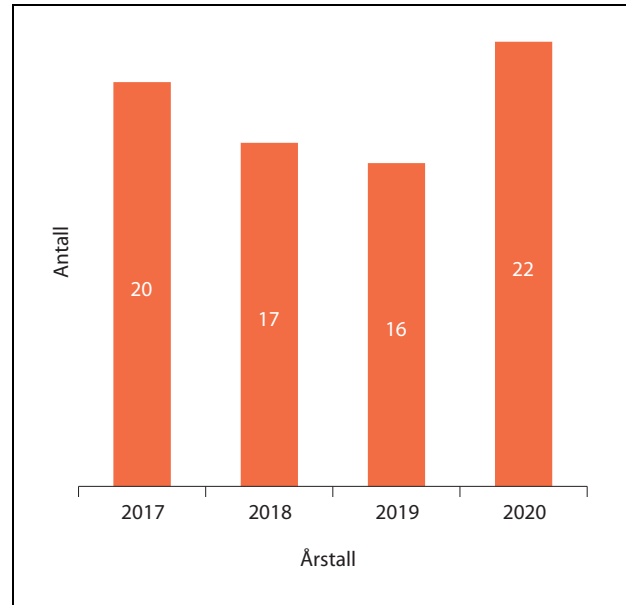

Figur 1.8 Antall journalførte dokumenter (ikke interne) de siste årene¹

¹ Tall for 2020 inkluderer ikke personaldokumenter

Figur 1.9 Antall vedtak fattet av Datatilsynet og antall klager mottatt de siste årene

Figur 1.10 Antall saker oversendt til Personvernemnda de siste årene

Klager på Datatilsynets enkeltvedtak

I løpet av året fattet vi 252 vedtak registrert i arkivsystemet, men dette tallet er noe usikkert. Tallet er i realiteten høyere, og omfatter for eksempel ikke saker der vi påpeker hvilke plikter en virksomhet har uten å fatte et formelt vedtak. Vi mottok 38 klager på våre vedtak. I 20 av klagesakene er klagerne privatpersoner, i resten av sakene er det offentlige eller private virksomheter som har klaget. I to tilfeller resulterte klagen i at vi omgjorde våre egne vedtak (jf. forvaltningsloven § 33 andre ledd). I 22 tilfeller ble sakene sendt videre til Personvernemnda for klagebehandling. Kun tre av klagen gjaldt ileggelse av overtredelsesgebyr. Seks av klagen var fremdeles til behandling ved overgangen til 2021.

Av de 38 klagesakene er åtte klager på våre avslag på innsynsbegjæringer etter offentlighetsloven. Datatilsynet omgjorde fem av disse avslagene etter å ha mottatt klager, og delvis innsyn ble gitt. To av klagesakene gjaldt delvis avslag på innsynsbegjæringer etter offentlighetsloven, og disse sakene ble klagebehandlet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet som avslø begge klagen. Den siste klagen ble trukket.

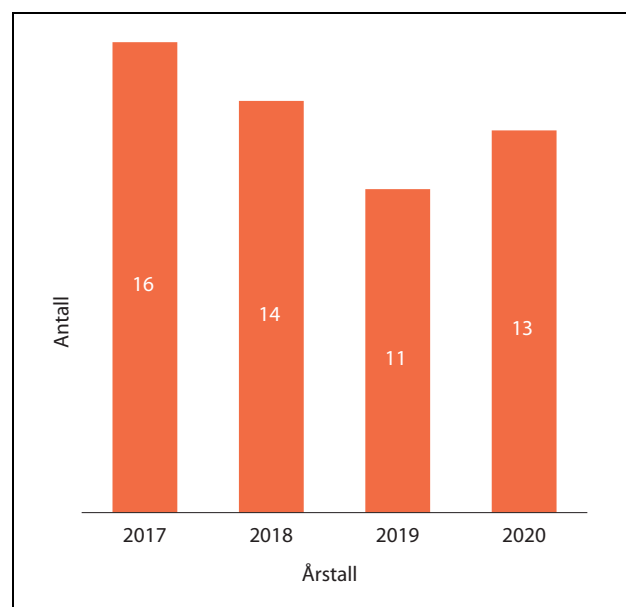
Se fullstendig oversikt over sakene som ble oversendt til nemnda i 2020 under Vedlegg.

Sanksjoner

I løpet av meldingsåret, har Datatilsynet fattet 13 avgjørelser om overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt.

Sakene gjelder brudd på regelverkets krav i forbindelse med kameraovervåking, informasjonssikkerhet, overvåking på arbeidsplassen og innhenting av kredittopplysninger.

Det høyeste gebyret var på 3 millioner kroner, og det laveste på 75 000 kroner. Til sammen utstedte Datatilsynet gebyrer på til sammen 5 875 000 kroner i løpet av året. Tre av overtredelsesgebyrene har blitt påklaget, og skal behandles av Personvernemnda i 2021.

Figur 1.11 Vedtak om overtredelsesgebyr og tvangsmulkt de siste årene

I tillegg har Datatilsynet utstedt irettesettelser (i medhold av personvernforordningen art. 58 nr. 2 bokstav b) i fem saker i løpet av meldingsåret. I enkeltvedtakene som er fattet i 2020, er det dessuten gitt ulike pålegg (i mehold av art. 58 nr. 2), enten i stedet for eller i kombinasjon med overtredelsesgebyr og irettesettelser.

Se fullstendig oversikt over alle sanksjonene som ble vedtatt i 2020 under Vedlegg.

Høringer

I løpet av 2020 mottok Datatilsynet 198 høringssaker. Datatilsynet ga innspill til 50 av disse. Dette er et høyt tall sammenlignet med foregående år, og antallet innkommende høringssaker er vesentlig høyere enn i fjor. De av høringssakene som ikke blir besvart med konkrete merknader og innspill, blir gjennomgått og vurdert av en saksbehandler, og om Datatilsynet finner at det ikke er grunn til å gi noen uttalelse, eller høringssaken ikke kan prioriteres, blir den tatt til etterretning og avsluttet.

Sju av uttalelsene vi ga uttalelser til, handlet om regler foreslått på bakgrunn av pandemien. Noen av disse hadde svært knappe høringsfrister.

Noen av de mest sentrale høringssakene Datatilsynet ga uttalelse til i 2020, var:

- NOU 2019: 9 Fra kalveskinn til datasjø (utsatt svarfrist)
- Forslag til kredittopplysningsforskrift
- NOU 2019: 26 Rusreformutvalget – fra straff til hjelp
- NOU 2019: 20 En styrket familietjeneste
- NOU 2019: 23 – Ny opplæringslov

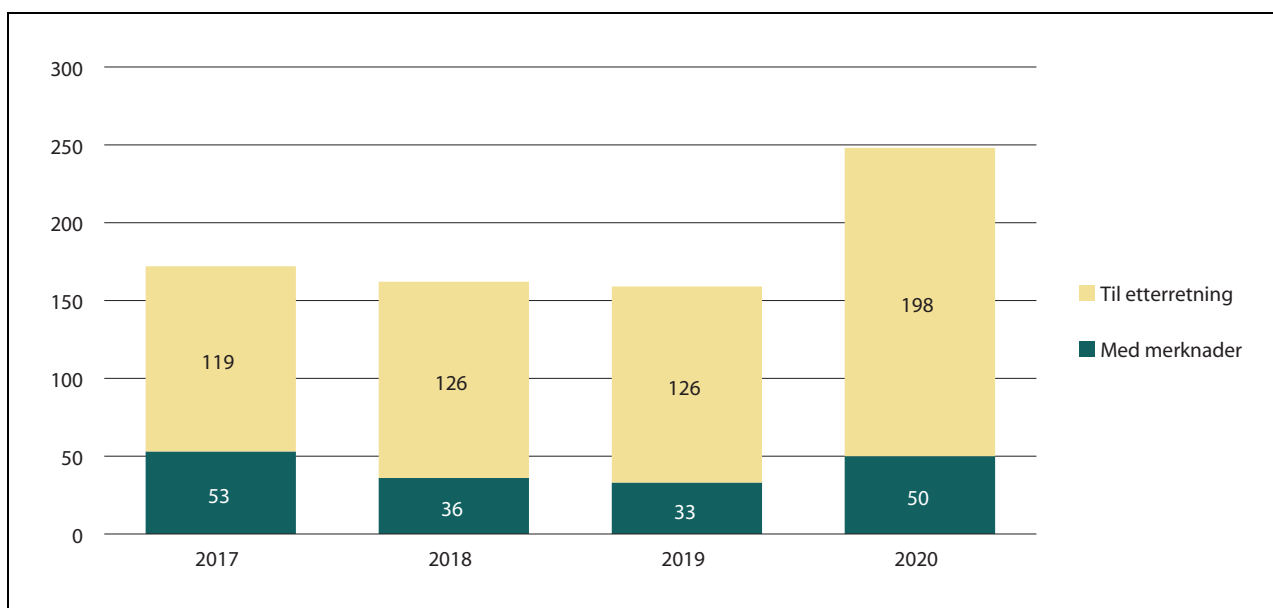
- Forslag til lov om informasjonstilgang mv. for Koronakommisjonen
- Forslag til endringer i politiregisterloven og politiregisterforskriften
- Forslag til endringer i statsansatteloven – lov hjemmel for etablering av en registreringsordning for statsansattes økonomiske interesser mv.
- Forslag til endringer i forvaltningsloven m.m. – utvidet adgang til informasjonsdeling
- Nye hjemler for deling av pasientopplysninger – endringer i helsepersonelloven. Bruk av kunstig intelligens i helse- og omsorgstjenesten
- Etablering av behandlingsrettet helseregister med tolkede genetiske varianter
- Forslag til lov om Stortingets ombud for forvaltningen (Sivilombudsloven)

Dere finner nærmere omtale av noen av våre mest sentrale høringsuttalelser under de prioriterte områdene. Se forøvrig fullstendig oversikt over høringsuttalelsene våre med merknader under Vedlegg.

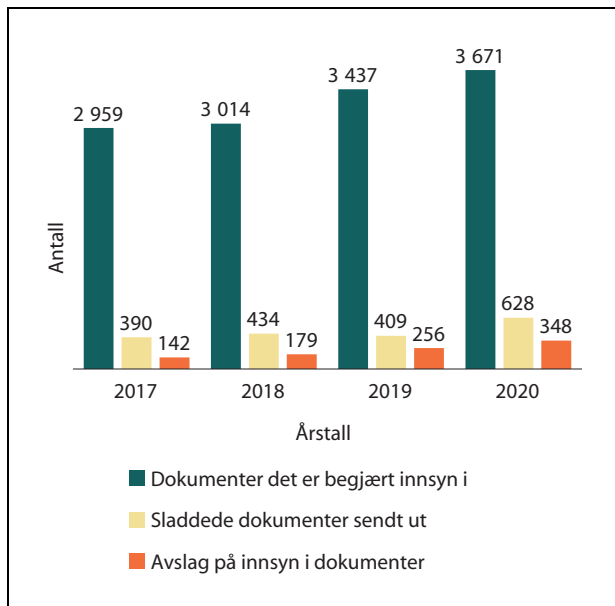
Offentlighetsloven og innsynskrav – eInnsyn

Via eInnsyn mottok vi 3 671 innsynskrav i løpet av meldingsåret. Dette er en økning sammenlignet med 2019, og vi har registrert en jevn økning de seneste årene. Dette er nok en naturlig konsekvens av at vi også har registrert flere inn- og utgående dokumenter.

Vi ga innsyn i de langt fleste tilfellene, men ga avslag på 348 innsynsbegjæringer, som følge av at

Figur 1.12 Oversikt over behandlingen av høringer de siste årene

Figur 1.13 Tall fra elektronisk elnsyn

dokumentene inneholdt taushetsbelagt informasjon. I 628 tilfeller ga vi delvis innsyn, som følge av meroffentlighetsvurderinger.

Vi legger ned betydelige ressurser i utøvelsen av offentlighet, og dette arbeidet utføres særlig av arkivet og Datatilsynets juridiske avdeling.

Tilsyn og tilsynsmetodikk

Datatilsynet har hatt behov for en oppdatert og mer effektiv tilsynsmetodikk som kan bidra til en koordinert og enhetlig gjennomføring av tilsyn. Personvernforordningen har gitt nye rammer for tilsynsvirksomheten:

- konsesjonsarbeidet ble avvirket og ansvaret for etterlevelse i sin helhet overført til de behandlingsansvarlige
- manglende samsvar med personvernforordningen gir vesentlig høyere gebyrer
- de tekniske løsningene blir stadig mer komplekse.

I tillegg til tradisjonelle dokumenttilsyn, ønsker vi større grad å gjennomføre stedlige tilsyn, ved verifisering av dokumentasjon gjennom intervju, befaring og tekniske undersøkelser.

Forprosjektets tilsynsrapport ga anbefalinger til oppfølgingspunkter knyttet til valg av metodikk, støttesystemer og rutiner for prosjekthåndtering og opplæring. Dette har dannet grunnlaget for «Tilsynsmetodikkprosjektet» i 2020. Prosjektet leverte rapport, metodikk og sine anbefalinger til ledergruppen høsten 2020, der det ble besluttet

at vi skal benytte dette som vårt verktøy for gjennomføring av framtidige tilsyn.

Tilsynsmetodikken skal oppleves som solid og tillitsvekkende både for de som skal gjennomføre tilsyn, for våre tilsynsobjekter og samfunnet for øvrig. Den er basert på ISO 19011 (retningslinjer for revisjon av ledelsessystemer), men betydelig tilpasset vårt regelverk der personvernforordningen gir tilsynskriterier.

Alle ledere og saksbehandlere har gjennomført kurs i ISO 19011 og ISO 90001. Nøkkelmedarbeidere som er tiltenkt rollen som tilsynsledere, har tatt eksamen i ISO 19011.

2020 ble et annerledes år også når det gjaldt gjennomføring av tilsyn, men vi har likevel gjennomført en kontroll hvor vi testet ut og brukte den nye metodikken. Erfaringene derfra er at metodikken er et godt og effektivt hjelpemiddel for gjennomføring av tilsyn etter personopplysningsloven.

Vi har også endret på organisering av tilsynsvirksomheten vår gjennom å opprette en rolle som tilsynskoordinator. Denne skal ha det overordnede oppsynet med tilsynsvirksomheten, koordinere gjennomføringen av hele tilsynsforløpene, og også sikre at både gjennomføring av tilsyn og bruk og nytte av metodikken kontinuerlig evalueres.

I 2021 vil metodikken utvides med en egenutviklet opplæringspakke, oppdatert malverk og metodikk for tilsyn med algoritmer og kunstig intelligens.

Tilsyn med algoritmer og KI

En ny EU-lovgivning for etisk, kunstig intelligens ble i oktober 2020 foreslått for Kommisjonen av det europeiske Personvernrådet. Forslaget understreker betydningen av personvernregelverket, også innenfor kunstig intelligens, i tillegg til sentrale, etiske prinsipper slik som menneskets selvbestemmelse og kontroll, sikkerhet og andre grunnleggende rettigheter. For teknologier med høy risiko for å skade enkeltpersoner og samfunnet, er det foreslått særlige regler, inkludert et nasjonalt tilsynsorgan.

Gjennom vår tilsynsmetodikk for algoritmer og KI, samt erfaringene fra regulatorisk sandkasse for ansvarlig, kunstig intelligens, videreutvikler og spisser vi vår kompetanse på tilsyn av algoritmer, teknologi, personvernvennlig kunstig intelligens.

Datatilsynet ønsker å ta rollen som tilsynsmyndighet for etisk kunstig intelligens, dersom forslaget blir vedtatt.

3.2.2 Spesielt om avviksmeldinger

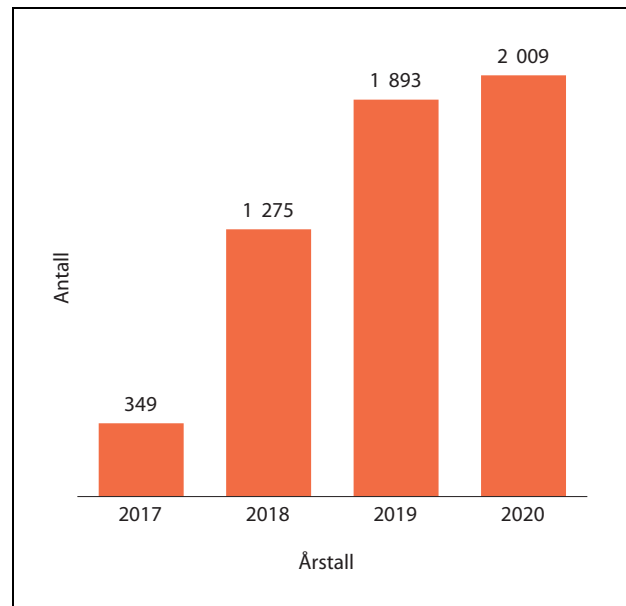
Innføringen av personvernforordningen i 2018 førte til at Datatilsynet mottar langt flere avviksmeldinger (meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten) enn tidligere.

Forordningen stiller strenge og endrede krav til at brudd på personopplysningssikkerheten skal meldes inn til datatilsynsmyndighetene, og dette gjenspeiles i en betydelig økt saksbehandlingsmengde knyttet til avviksmeldinger. I 2020 mottok Datatilsynet 2 009 meldinger. Det vil si et gjennomsnitt på omlag 150 avviksmeldinger per måned siden forordningen trådte i kraft.

Antallet meldte brudd i 2020 er en økning sammenlignet med de foregående årene, og det blir spennende å se om tallet er i ferd med å stabilisere seg på rundt 2 000 avvik i året.

Det er positivt at avvik meldes inn. Det viser at virksomhetene er kjent med plikten til å melde avvik, og at de har rutiner både for å avdekke og melde slike avvik. Det er imidlertid grunn til å tro at det fortsatt er mørketall og at en del avvik ikke meldes inn. I vår kommunikasjon har vi lagt vekt på hvor viktig det er å melde fra om brudd på personopplysningssikkerheten, og at det ligger mye læring i dette for den enkelte virksomhet.

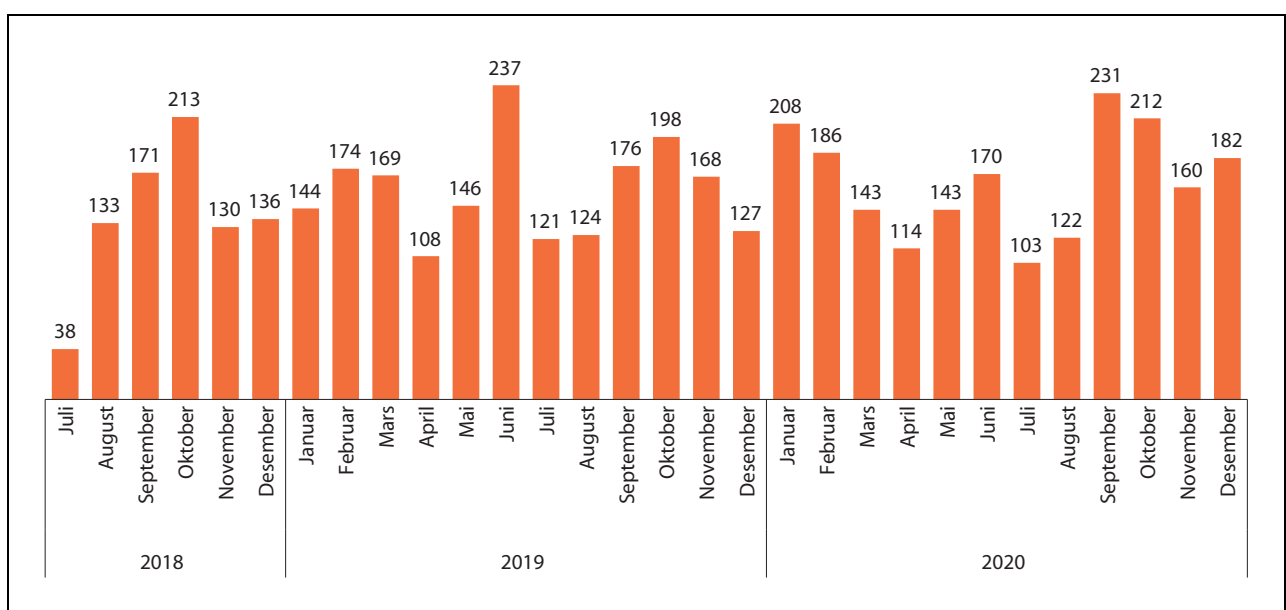
Det omfattende antallet har naturlig nok ført til økt ressursbruk knyttet til saksbehandling, men er samtidig en kilde til kunnskap som kan infor-

Figur 1.14 Antall mottatte avviksmeldinger de siste årene

mere og styre ressurser knyttet til tilsyn, veilednings- og kommunikasjonsarbeid.

(Merk: Det er noen ulikheter mellom tallene vi henter ut fra saksbehandlingssystemet vårt (figuren over), og de tallene vi har behandlet manuelt og som ligger til grunn for den videre analysen. Avviket er mindre enn 2 prosent og vil dermed ikke ha innvirkning på helhetsbildet.)

Figur 1.15 Avviksmeldinger per måned etter innføringen av ny forordning

Hvilke typer overtredelser er meldt inn?

Meldingene Datatilsynet behandler varierer fra menneskelige feil som rammer én eller få personer, til målrettede hackerangrep med mange hundre tusen rammede. Den vanligste årsaken til at et avvik oppstår er at personopplysninger blir sendt til feil mottaker. Disse sakene utløser som regel ingen reaksjon fra vår side, og de rammede personene er som regel informert om avviket idet meldingen kommer inn til oss.

Kategorien «Annet» omfatter alt fra konsekvenser av manglende testing, lagring på feil sted, øvrige faktorer knyttet til løsninger, programmer med manglende innebygd personvern og lignende. Denne kategorien skal deles opp og defineres tydeligere i kommende år.

Hvem melder avvik til Datatilsynet?

Antall innmeldte avvik representerer ikke nødvendigvis et korrekt bilde av antall faktiske avvik. Når enkelte sektorer melder flere avvik enn andre kan det like gjerne antyde at kompetansen, systemene og rutinene er bedre utviklet her. På samme måte kan det at enkelte sektorer og aktører nesten ikke melder inn avvik til Datatilsynet, like gjerne antyde mangelfulle rutiner som at avvik ikke forekommer.

28 prosent av alle avvikene som meldes inn, kommer fra kommunesektoren. Det inkluderer skoler, barnehager, mange helsetjenester, eldreomsorg og barnevern. Kommunene er ansvarlige

for mange av tjenestene som er nærmest enkeltindividet, og følgelig behandles mange sensitive opplysninger her. Å løfte kommunenes kompetanse på personvern og informasjonssikkerhet er dermed spesielt viktig.

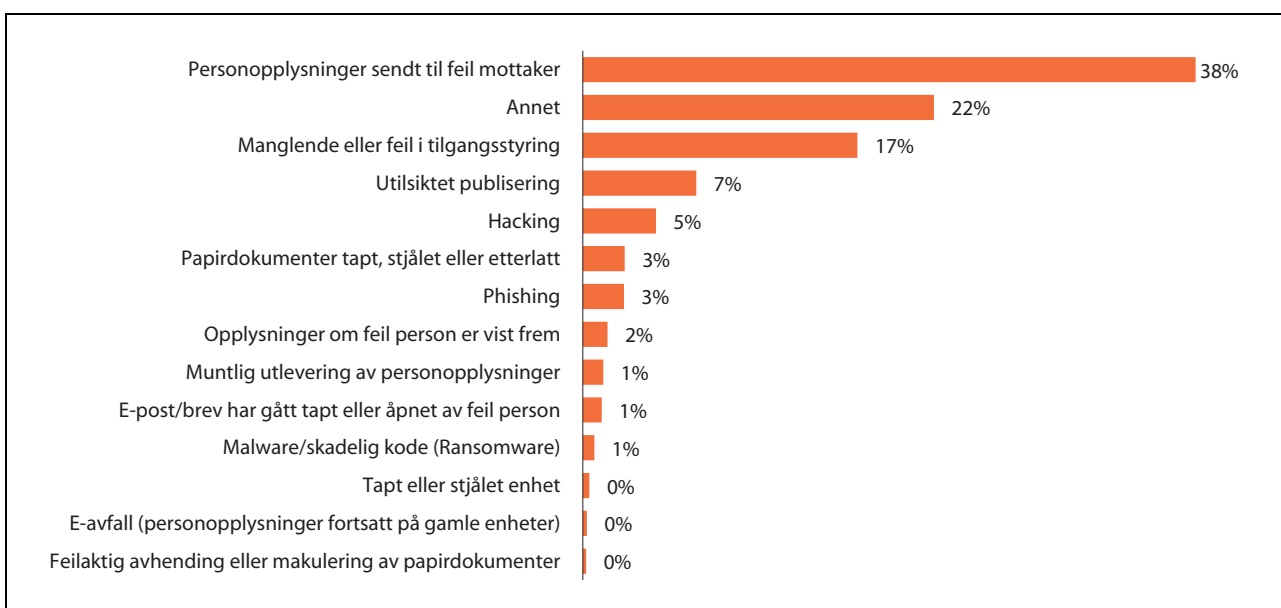
Finanssektoren, som her inkluderer blant annet bank, forsikring, inkasso og kredittvurdering, står for 23 prosent av de innmeldte avvikene. De færreste av disse gjelder særlige kategorier personopplysninger, og er følgelig ikke de som er mest alvorlige. Sammenlignet med 2019 har andelen avviksmeldinger økt i kommunesektoren og falt i finanssektoren.

Sekkekategori «annen privat» inkluderer alle private selskaper som ikke faller naturlig inn under noen av de andre kategoriene.

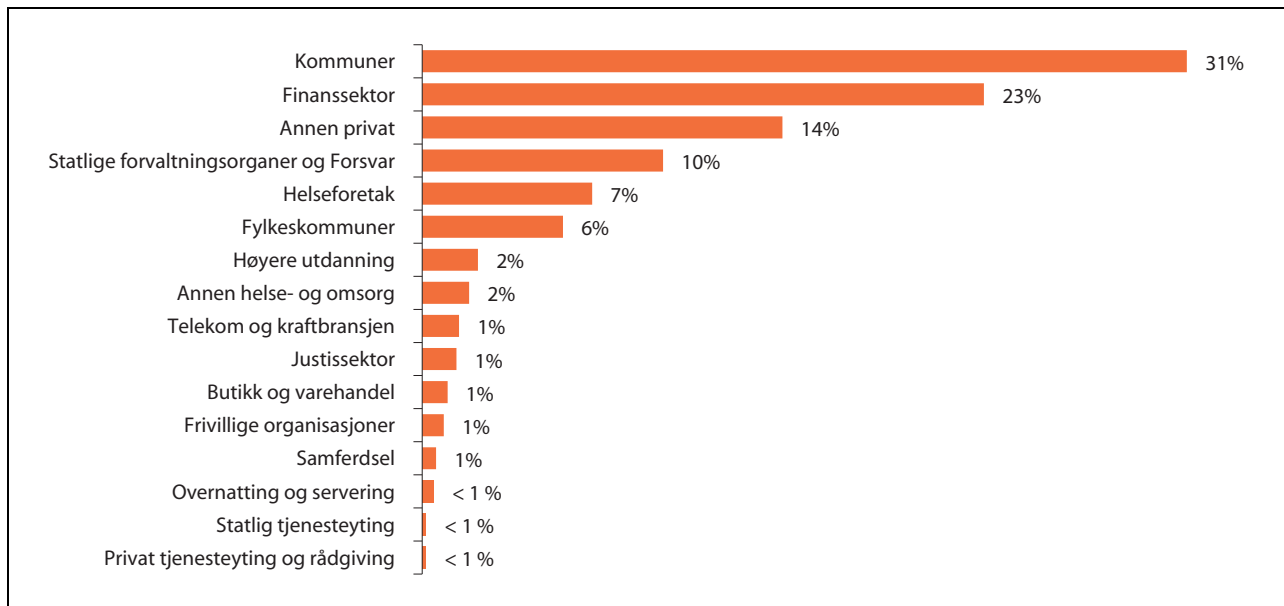
3.2.3 Ressursbruk

Det juridiske arbeidet i Datatilsynet legger beslag på om lag 32 årsverk, noe som er i overkant av 50 prosent av tilsynets arbeidsstokk. I en periode har det vært stor utskiftning av Datatilsynets jurister som er ettertraktede andre steder i arbeidsmarkedet. Vi har derfor hatt noe redusert bemanning i perioder. Rekruttering av nye medarbeidere har imidlertid vært en prioritering i 2020, og seksjonene er bedre bemannet enn i 2019.

Vi har arbeidet med å få på plass saksbehandlingsrutiner og nye verktøy for å effektivisere saksbehandlingen vår, og vil innføre ytterligere tiltak i 2021.

Figur 1.16 Oversikt over hvilke typer overtredelser som er meldt inn

Figur 1.17 Oversikt over hvilke områder avvikene skjer innenfor

3.2.4 Måloppnåelse

Datatilsynet skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Gjennom våre enkeltvedtak, gjør vi at enkeltindividets rettigheter blir realisert i praksis. I året som gikk, hadde vi flere saker som gjaldt personvern og sårbare grupper. Overtredelsesgebyrene får en del omtale i media, og har dermed en allmennpreventiv effekt. Det økte antallet gebyrer gir klare signaler om at Datatilsynet vil slå ned på lovbrudd i tiden som kommer, også i privat sektor.

Ved å rette søkelyset mot brudd på personopplysningssikkerheten og innebygd personvern i flere av de store sakene våre, bidrar vi også til å realisere den strategiske målsetningen vår om å fremme personvernvennlig digitalisering, innovasjon og utvikling.

3.2.5 Fremtidige utfordringer

I tiden som kommer vil Datatilsynet gjennomføre flere tilsyn og andre kontrolltiltak, og det vil trolig knytte seg enda flere utfordringer til kontroll og etterlevelse av regelverket i privat sektor. Den internasjonale dimensjonen ved mange av sakene og problemstillingene som oppstår, som for eksempel Schrems II og Brexit, gjør at kompleksiteten i saken øker. Dette er utfordrende både for de registrerte, pliktsubjektene og for tilsynsmyndigheten.

En harmonisert praktisering av regelverket på tvers av Europa, vil fremdeles være en utfordring i 2021 og fremover. Arbeidet i regi av det europeiske Personvernrådet vil være essensielt i den forbindelse. Fortsatt deltakelse i Personvernrådet og alle dets undergrupper vil være en prioritet, og gjøre oss godt rustet i møte med prosessuelle og materielle utfordringer. Kunnskap om rettsutviklingen i EU og EØS er nødvendig for en korrekt regelverkshåndhevelse på personvernrettens område.

3.3 Internasjonalt arbeid og samarbeid

Internasjonalt samarbeid er svært viktig for Datatilsynet siden personvernforordningen skal tolkes likt i hele EØS. Hva som skjer i andre EØS-stater og det europeiske Personvernrådet (European Data Protection Board – EDPB) kan påvirke handlingsrommet til Datatilsynet.

Det er nedfelt i strategien vår at vi skal påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern. I 2020 har vi fullført en slik lederrolle, og vi har dessuten tatt på oss ansvar i nye prosesser.

3.3.1 Gjennomførte aktiviteter

Deltakelse i Personvernrådet med ekspertgrupper

Det europeiske Personvernrådet er et uavhengig EU-organ opprettet i henhold til personvernforordningen. De viktigste oppgavene til rådet er å gi retningslinjer og uttalelser om hvordan person-

vernforordningen skal forstås og sikre at den tolkes på en ensartet måte i EØS. Dessuten er rådet den øverste rådgivende forsamlingen for EU-kommisjonen i spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet. Personvernrådet består av datatilsynsmyndighetene i EU og EØS. Datatilsynet er fullverdig medlem, men siden Norge er en EØS-stat har vi ikke rett til å stemme eller stille til valg som rådets leder eller nestleder.

I 2020 har Datatilsynet deltatt på Personvernrådets plenums møter som vanligvis avholdes omtrent én gang i måneden, men som under korona har blitt gjennomført i form av langt hyppigere videomøter. I tillegg har Datatilsynet deltatt aktivt i samtlige av rådets ekspertgrupper som også har møttes digitalt:

- Border, Travel and Law Enforcement Expert Subgroup
- Compliance, e-Government and Health Expert Subgroup
- Cooperation Expert Subgroup
- Enforcement Expert Subgroup
- Financial Matters Expert Subgroup
- International Transfers Expert Subgroup
- IT Users Expert Subgroup
- Key Provisions Expert Subgroup
- Social Media Expert Subgroup
- Strategic Advisory Expert Subgroup
- Taskforce on Fining
- Technology Expert Subgroup

Alle disse gruppene forbereder saker for plenums møtene i Personvernrådet hvor de endelige avgjørelsene om retningslinjer, uttalelser og så videre blir fattet. Ekspertgruppene møtes som regel i forkant av hvert plenums møte. Til sammen åtte jurister og én teknolog fra Datatilsynet deltok fast i EDPBs plenums- og ekspertgruppemøter i 2020.

Under Personvernrådet er det opprettet en egen komité, Coordinated Supervision Committee, for koordinering av tilsyn med store EU-plattformen. Komiteen hadde to møter i 2020, der én jurist fra Datatilsynet deltok.

Personvernrådet har dessuten et eget kommunikasjonsnettverk som diskuterer kommunikasjonsstrategi og der man deler nasjonale nyhetssaker. Én kommunikasjonsrådgiver deltok fast i kommunikasjonsnettverket i 2020.

Utarbeidelse av felles europeiske retningslinjer om innebygd personvern

I 2018 ble vi utpekt som hovedrapportør for Personvernrådets felles europeiske retningslinjer om

innebygd personvern og personvern som standardinnstillinger. Hovedrapportøren har hovedansvaret for å utarbeide retningslinjene i tråd med de andre EØS-statenes innspill. I 2020 har vi avsluttet dette arbeidet. Én jurist og én teknolog har jobbet med dette.

Retningslinjene analyserer ordlyden i personvernforordningen artikkel 25 og forklarer hvordan den skal forstås. Deretter gir retningslinjene eksempler på elementer som må bygges inn i systemer og rutiner for hvert av personvernprinsippene.

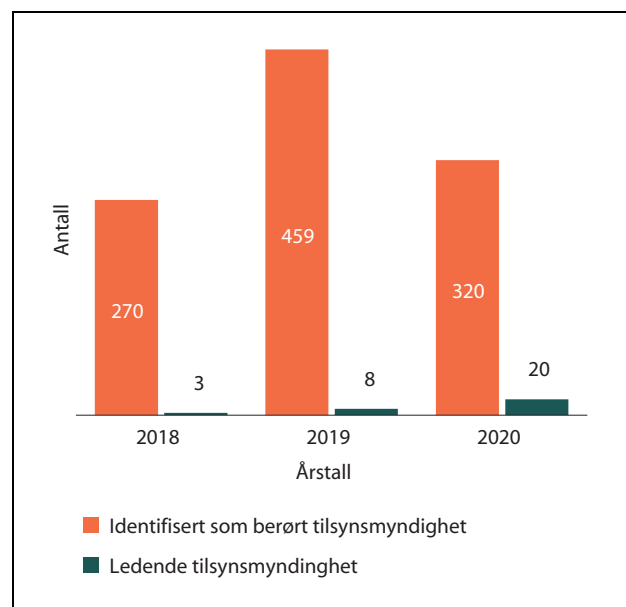
Retningslinjene ble vedtatt 13. november 2019. Deretter ble de sendt på offentlig høring og revurdert. Retningslinjene ble endelig vedtatt den 20 oktober 2020.

Organisering av plenums møter

Personvernrådet holder for tiden på å forbedre egen organisering for å gjøre plenums møtene mer fokuserte og effektive og for å oppnå klarere oppgavefordeling. Datatilsynet ble i 2020 utpekt som hovedrapportør for dette arbeidet. Én jurist jobber med dette.

Internasjonal saksbehandling / IMI

Personvernforordningen kapittel VII og VIII inneholder nærmere regler om saksbehandlingen ved såkalt grenseoverskridende behandling av personopplysninger. I denne typen saker må alle berørte datatilsynsmyndigheter identifiseres, og

Figur 1.18 Antall saker der vi er identifisert som berørt tilsynsmyndighet, og saker der vi var ledende tilsynsmyndighet

deretter vil en ledende datatilsynsmyndighet bli utpekt etter nærmere regler. Ledende datatilsynsmyndighet undersøker saken og legger deretter frem et utkast til avgjørelse som de berørte datatilsynsmyndighetene kan komme med innsigelser mot. Til denne prosessen brukes et saksbehandlingssystem som heter Internal Market Information System (IMI).

I 2020 ble Datatilsynet identifisert som berørt datatilsynsmyndighet i 320 nye saker. I samme periode var vi ledende datatilsynsmyndighet i 20 saker. De fleste av disse sakene er fremdeles åpne ved årsskiftet.

Internasjonal saksbehandling krever at vi fortløpende følger med på hva som skjer i IMI, siler saker og gir tilbakemelding der det er nødvendig. Det kan være krevende å nå enighet med andre datatilsynsmyndigheter om hva avgjørelsene skal gå ut på. Internasjonal saksbehandling krever derfor en del ressurser, og saksbehandlingstiden er adskillig lenger enn i ikke-grenseoverskridende saker.

Overføring til tredjeland og BCR

Den 16. juli 2020 falt dommen i den såkalte Schrems II-saken i EU-domstolen. Denne dommen ugyldiggjorde EU-kommisjonens adekvansbeslutning som tillot overføring av personopplysninger til en rekke amerikanske virksomheter i henhold til Privacy Shield-rammeverket. Dessuten stilte EU-domstolen opp strenge vilkår for lovlig overføring av personopplysninger ut av EØS. Disse vilkårene innebærer at hver enkelt virksomhet må foreta kompliserte vurderinger, og mange overføringer vil være ulovlige fordi de ikke kan oppfylle vilkårene.

Dommen skapte utfordringer for en rekke norske virksomheter. Vi prioriterte derfor å utarbeide veiledningsmaterieell til datatilsynet.no om hva dommen betyr og hvordan norske virksomheter skal forholde seg til den. Vi har også gjennomført dialogmøter med flere aktører og holdt flere foredrag om denne problematikken.

Ved utgangen av 2020 hadde Datatilsynet, som ledende tilsynsmyndighet, 12 åpne søknader om godkjenning av bindende konsernregler (BCR) som grunnlag for overføring av personopplysninger til tredjeland. Kun fire andre land i EØS har flere søknader til behandling.

En BCR må først legges frem for Personvernrådet for uttalelse før den kan godkjennes av de nasjonale datatilsynsmyndighetene. Det tok lang tid for rådet å få på plass prosedyrer for dette, og prosedyrene som har blitt vedtatt, krever tett sam-

handling mellom alle datatilsynsmyndighetene i EØS og er svært ressurs- og tidkrevende. Personvernrådet ga sin første uttalelse om en BCR mot slutten av 2019, og så langt har kun et fåtall BCR-er vært til behandling i rådet.

I 2020 ble den første norske BCR-søknaden lagt frem for Personvernrådet. Den 31. juli 2020 vedtok rådet en formell uttalelse om søknaden, der rådet uttalte at BCR-en kunne godkjennes uten endringer. Kun fire andre land hadde lagt frem BCR-søknader for Personvernrådet og fått en uttalelse før dette.

I tillegg har Datatilsynet gjennomgått fem BCR-søknader hvor andre EØS land er den ledende tilsynsmyndigheten (såkalt co-review). Dette er en del av prosessen før en BCR kan legges frem for Personvernrådet. Norske konsern som har fått en godkjent BCR, skal årlig sende en oppdatering til Datatilsynet som må gjennomgås. Ved utgangen av 2020 gjaldt det syv konsern.

Eurodac og Visumsamarbeidet i Europa (Eurodac og VIS Supervision Coordination Group (SCG))

Vi er fullverdig medlem av de to koordineringsgruppene Eurodac og Visumsamarbeidet i Europa. Møtene finner som regel sted samtidig, ettersom de to temaene er beslektet. I 2020 deltok vi på begge møtene som ble avholdt digitalt. Én jurist har deltatt.

Schengen Information System (SIS) Supervision Coordination Group (SCG)

Vi er fullverdig medlem av Schengen-koordinasjonsgruppen som møtes i EU-parlamentet i Brussel. I 2020 deltok vi på begge møtene som ble avholdt digitalt. Én jurist har deltatt.

Oppfølging av Schengen-evaluering av Norge

Schengen-samarbeidet bygger på Schengen-konvensjonen av 1985 som Norge sluttet seg til i 1996. Konvensjonen skal styrke det europeiske samarbeidet om kontroll av de ytre Schengen-grensene. Den innebærer felles visumregler, samt et styrket politimessig og rettslig samarbeid. Norge deltar også i det europeiske fingeravtrykksamarbeidet Eurodac. Datatilsynet er tilsynsorgan for den nasjonale behandlingen av personopplysninger i SIS (Schengen informasjonssystem) og VIS (Visa informasjonssystem).

Norges etterlevelse av Schengen-regelverket ble evaluert av en felleseuropeisk komité i november 2017. Neste evaluering vil finne sted i

2022. Evalueringen innebar en inspeksjon av vår etterlevelse av tilsynsoppgavene etter VIS og SIS. I tillegg ble KRIPOS og UDI, som behandlingsansvarlige for henholdsvis SIS og VIS, kontrollert.

I rapporten fra evalueringen ble det konkluderte med i alt 33 anbefalinger fra komitéen. Åtte av anbefalingene gjaldt særskilt for Datatilsynet. De gikk blant annet ut på å bedre informasjonen om de registrertes rettigheter på hjemmesiden vår, samt at vi jevnlig må kontrollere lovligheten av behandlingen av opplysninger i VIS og SIS. Særlig måtte vi sørge for å oppfylle vår plikt til å gjennomføre et tilsyn med behandlingen av personopplysninger i VIS. Vi gjennomførte et tilsyn av UDI og deres behandling av opplysninger i den nasjonale delen av VIS i 2019. Rapporten er fremdeles under arbeid.

Internasjonalt samarbeid mellom datatilsyns-, forbruker- og konkurransetilsynsmyndigheter

Det europeiske Personvernrådet og det tilsvarende forumet for forbrukertilsynsmyndigheter, Consumer Protection Cooperation Network (CPC), har satt i gang et arbeid for å se hvordan datatilsyns- og forbrukertilsynsmyndighetene kan samarbeide tettere. Dette arbeidet er inspirert av gode eksempler i ulike EØS-land, der det norske Datatilsynets nære samarbeid med Forbrukertilsynet har blitt særlig fremhevet. Vi har en sentral rolle i dette arbeidet. Én jurist deltok i dette arbeidet.

Vi deltar dessuten på møter i Digital Clearinghouse, en møtearena opprettet av European Data Protection Supervisor (EDPS), men som nå organiseres av universitetene i Namur og Tilburg, samt European Policy Centre. Møtene samler representanter fra europeiske datatilsynsmyndigheter, forbrukerombud og konkurransetilsynsmyndigheter fra hele verden. Formålet med møtene er å undersøke hvordan vi sammen kan håndtere utfordringer i det digitale økosystemet på en mest mulig effektiv måte. I 2020 har én samfunnsviter og én jurist deltatt på disse møtene.

Global Privacy Assembly (GPA) er et internasjonalt forum for hele verdens datatilsynsmyndigheter. Én av GPAs arbeidsgrupper, Digital Citizen and Consumer Working Group, ser særlig på krysningspunktet mellom personvern, forbrukervern og konkurranserett. Datatilsynet er medlem av denne arbeidsgruppen. Én jurist deltok på arbeidsgruppens møter i 2020, og vi deltok på GPAs digitale årsmøte.

Andre samarbeid

Vi deltar også i andre internasjonale fora, slik som Berlingruppen (International Working Group on Data Protection in Telecommunications – IWGDPT), og vi samarbeider med de øvrige nordiske datatilsynsmyndighetene. Disse foraene har ikke hatt møter i 2020 på grunn av koronasituasjonen.

3.3.2 Ressursbruk

Arbeidet i Personvernrådet og dets ekspertgrupper krever betydelige ressurser. For å delta i møtene i ekspertgruppene er det ofte nødvendig med grundige forberedelser, siden prinsipielle spørsmål om forståelsen av personvernreglene står på agendaen.

Vanligvis møtes ekspertundergruppene i Personvernrådet mellom fire og tolv ganger i året hver, avhengig av hvilken ekspertgruppe det er snakk om. Under pandemien har imidlertid mange av ekspertgruppene møttes langt hyppigere. Dette har flere årsaker. For det første er det lettere å møtes oftere og kalle inn til møter på kortere varsel når møtene finner sted digitalt. For det andre har EDPB måttet prioritere presserende temaer, slik som behandling av personopplysninger i kontekst av pandemihåndtering og tvisteløsning mellom datatilsynsmyndighetene.

Saksbehandling av grenseoverskridende saker og BCR-søknader er særlig tidkrevende og møysommelig arbeid som også legger bånd på store ressurser.

Som en del av omorganiseringen av Datatilsynet i 2019 ble det opprettet en egen internasjonal seksjon, og seksjonen har fått tilført ytterligere ressurser i 2020. Seksjonen har ansvar for arbeidet i Personvernrådet, samt saksbehandling av grenseoverskridende saker og BCR-søknader. Å samle disse oppgavene i én enhet har gjort det enklere å tilnærme seg det internasjonale arbeidet på en systematisk og helhetlig måte, noe som igjen fører til bedre ressursutnyttelse.

Datatilsynets prioritering om å bruke større ressurser på internasjonalt arbeid i 2020 har gitt gode påvirkningsmuligheter og synlighet internasjonalt.

3.3.3 Måloppnåelse

Vår deltakelse på den internasjonale arenaen gjør at vi stadig øker vår faglige kompetanse, noe som bidrar til å nå målsetningen om å være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn.

Arbeidet i Europa vil dessuten føre til harmonisert regelanvendelse, noe som i sin tur bidrar til en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre.

Dessuten har Datatilsynet hatt som et uttalt mål å påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern. Dette målet er realisert gjennom arbeidet med de europeiske retningslinjene vi har vært hovedrapportør for.

3.3.4 Fremtidige utfordringer

Det vil også i tiden som kommer være krevende å følge med på rettsutviklingen som i hovedsak foregår på den felleseuropeiske arenaen. At vi er oppdatert på gjeldende rett er ikke bare en nødvendighet for at vi skal kunne treffe riktige rettslige beslutninger, men det vil også forventes at vi kan veilede om de siste rettsutviklingstrekkene, både overfor enkeltpersoner og offentlige og private virksomheter. Schrems II-dommen, og det behovet for avklaringer som oppsto i kjølvannet av den, er et eksempel på dette, og vi ser for oss at lignende situasjoner kan oppstå også i tiden fremover.

Vi regner også med at det høye antallet BCR-saker vil vedvare. Det er dessuten mulig at vi må overta noen av BCR-sakene som den britiske tilsynsmyndigheten har hatt til behandling, som en direkte konsekvens av Brexit. BCR-sakene er saker som vi er forpliktet til å behandle, dermed kan behandlingen av dem måtte gå foran andre viktige oppgaver.

Også hva gjelder øvrige grenseoverskridende saker, må antallet forventes å forbli høyt. En utfordring er at disse sakene som regel vil måtte koordineres med andre tilsynsmyndigheter i Europa.

3.4 Spesielt om koronasituasjonen

Koronasituasjonen har hatt stor betydning for Datatilsynet i meldingsåret. Under leders beretning har vi gjort en overordnet analyse av hva koronaen har betydd for våre prioriteringer, vår ressursbruk og til dels vår måloppnåelse. Vi har også gitt en fragmentert omtale av våre aktiviteter som følge av pandemien andre steder i meldingen. Ettersom denne pandemien langt på vei har endret det norske samfunn og folks syn på personvern, i hvert fall på kort sikt, vil vi her gi en samlet oversikt over vårt arbeid med koronarelaterte problemstillinger og utfordringer i 2020.

3.4.1 Gjennomførte aktiviteter

Saksbehandling

Forvaltningspraksisen vår

Når krisen traff oss, gikk samfunnet inn i en unnestilstand. For Datatilsynet ble det viktig å understreke at personvernregelverket også gjelder i krisetid, samtidig som vi måtte utvise nødvendig fleksibilitet og skjønn, gitt situasjonens alvor.

Vi besluttet blant annet å ikke håndheve brudd på 72-timers-fristen for å melde avvik, og ikke håndheve annet enn alvorlige brudd på personvernsikkerheten i skolesektoren. Dersom det var nødvendig å ta i bruk tjenester som ikke var risikovurdert, oppfordret vi likevel å gjennomføre forenklede vurderinger og dokumentere dem. Staten ga betydelig kompensasjonsmidler til mange bedrifter, blant annet for å forhindre konkurser. Vi besluttet i starten av koronaen å utvise stor forsiktighet med å utstede overtredelsesgebyrer, særlig til mindre bedrifter.

Smittestopp-saken

Appen Smittestopp ble lansert medio april 2020. Gjennom appen skulle Folkehelseinstituttet (FHI) foreta digital smittesporing. Appen skulle også bidra med data til analyse og modellering av smitteverntiltak, samt til forskning.

Smittestopp samlet blant annet inn brukerens GPS-lokasjon og informasjon om brukerens kontakt med andres telefoner til enhver tid. Prinsipielt innebar dette et stort potensiale for overvåking av brukerne av appen. Dataene skulle lagres i en sentral database. Brukerne kunne ikke velge å bidra med data til ett av flere formål: smitte-/kontaktsporing, analyse eller forskning.

Vi satte i verk en dokumentkontroll av appen. I første omgang varslet vi pålegg om endring av risiko- og sårbarhetsanalysen, samt protokollen for Smittestopp. Vi avdekket vesentlige mangler ved dokumentasjonen som vi mente burde rettes umiddelbart.

I juni 2020 varslet vi FHI om et midlertidig forbud mot behandling av personopplysninger i tilknytning til Smittestopp, da vi mente at FHI ikke hadde dokumentert appens nytteverdi. Vi så særlig på appens manglende funksjonalitet og den lave oppslutningen om Smittestopp. Vi mente også at FHI ikke hadde godtgjort at det var nødvendig å bruke lokasjonsdata fra GPS i kontaktsporingsarbeidet. Dette var etter vårt syn i strid med prinsippet om dataminimering.

Videre var vi kritiske til at brukerne ikke hadde mulighet til å velge å gi fra seg personopplysninger for kun ett eller enkelte av flere formål. Stortinget vedtok senere at formålene måtte splittes.

Etter at de mottok varselet om midlertidig forbud, valgte FHI å stanse innsamlingen og slette alle personopplysninger. Vi fattet formelt vedtak om midlertidig forbud i juli 2020.

FHI lanserte i desember 2020 en ny versjon av Smittestopp. Den nye appen har kun smitte- og kontaktsporing som formål, og er samtykkebasert. Appen bruker kun Bluetooth i kontaktsporingen, og dataene lagres lokalt på den enkelte brukers mobiltelefon. Etter det vi kan se, er personvernet mye bedre ivaretatt i den nye løsningen.

Tilsyn

Tilsyn med befolkningsvarsling

Det har i hele kriseperioden vært viktig å nå ut med mest mulig konkret og treffsikker informasjon. Ulike typer befolkningsvarsling har vært brukt til dette formålet, blant annet ble det sendt ut en melding om reisekarantene til alle som var på reise i Danmark. For å få klarhet i hvordan disse varslingstjenestene fungerte, hvem som var involvert og ansvarsforholdet mellom partene, startet vi en tilsynssak om lokasjonsbaserte SMS-varsler. Sakene er ikke avsluttet.

Sentrale høringsuttalelser

I løpet av året har vi avgitt flere høringsuttalelser om ulike lovforslag om bank- og finanssektoren, herunder forslag til endringer i hvitvaskingsregelverket, midlertidig forskrift til koronaloven om billettering på ferger og ny pengespillov.

Datatilsynet har gitt to høringsuttalelser om endringer i boliglovene i 2020. På bakgrunn av koronapandemien var det behov for å gjøre midlertidige endringer i boliglovene for blant annet å kunne avholde årsmøter for borettslag og sameier digitalt. Det ble derfor først sendt ut en hastehøring med hjemmel i koronaloven. I etterkant av denne runden ble det sendt ut forslag om permanente endringer.

I tillegg har vi gitt høringsuttalelser blant annet om disse forslagene:

- Gjennomføring av digitale rettsmøter (tilpassinger til prosesslovgivning)
- Innreiserestriksjoner
- Reiseregistrering

- Isolering og begrensninger i bevegelsesfrihet mv. i smittevernloven
- Endringer i forskrift om meldingssystem for smittsomme sykdommer

Øvrige aktiviteter

Informasjon om smittede og folk i karantene

Få dager etter nedstengningen mottok vi de første spørsmålene fra arbeidsgivere og media om hva man kunne opplyse om ansatte som var i karantene eller som var smittet av Covid 19. Vi besvarte mange henvendelser på telefon, og la ut veiledning fortløpende på hjemmesiden vår. Her ga vi blant annet råd om at arbeidsgiver bør gi informasjon internt om at en ansatt er i karantene eller smittet, og be om samtykke fra den ansatte før vedkommende sitt navn ble nevnt. Slik informasjon bør ikke gis til utenforstående. Vi oppfordret også ledelsen i virksomhetene til å utarbeide en plan for å informere om følgene av at noen var smittet, ved for eksempel å si at saksbehandlingstiden var lenger enn normalt, eller kundeservice lavere bemannet.

Stengte skoler og digital undervisning

Da skolene stengt, ble lærerne digitale eksperter, stuebordet klasserom og foreldrene lærere. Det var en krevende situasjon for alle, og vi understreket i vår kommunikasjon at «tiden ikke er inne for streng håndheving», og oppfordret alle til å utvise smidighet. Vi utarbeidet en seks-punkts-liste der vi orienterte om hvor den enkelte lærer kunne søke råd, hva skolen burde ta spesielt hensyn til og pekte på at man også kunne fjernundervise på en personvernvennlig måte. Det var betydelig interesse fra både media og publikum om disse spørsmålene.

Bruk av mobildata til befolkningstelling- og varsling

Hytteforbudet ble innført 16. mars, og dette ga støtet til bruk av ulike former for telling av hyttefolket, slik som hvor mange som kjørte på hytta (punktelling av SIM-kort) og hvor mange som faktisk var på hyttene sine (sammenligning mellom antall innbyggere i en kommune, og antall SIM-kort registrert i samme kommune). Lovreguleringen på området er ikke krystallklar, og det var viktig å skille mellom telling av mennesker og telling av «anonyme» SIM-kort. Vi understreket at den enkelte kommune var ansvarlig, og at de

måtte veie ulike interesser mot hverandre: På den ene siden hensyn til innbyggernes helse, på den andre siden det som kan oppleves som en krenkelse av personvernet.

Digitale konsultasjoner

Behovet for konsultasjoner med det offentlig generelt, og helsevesenet spesielt, avtok ikke med pandemien. Datatilsynet mottok mange henvendelser fra virksomheter om muligheten for å ta i bruk nye løsninger og ny teknologi, slik som Facetime og Skype. En særlig utfordring var at mange av disse løsningene ikke var risikovurdert, og at de skulle brukes til kommunikasjon av sensitive opplysninger. Vi utarbeidet en liste over hva de behandlingsansvarlige burde gjøre. Blant annet at man burde søke råd hos ansvarlige myndigheter, dokumentere vurderingene de gjorde best mulig og evaluere iverksatte tiltak.

Veiledningshenvendelser

Under «Kommunikasjon og veiledning» gir vi en grundig oversikt over generelle henvendelser til veiledningstjenesten vår. Her vil vi kort gå gjennom henvendelsene vi fikk knyttet spesifikt til koronasituasjonen. Så mye som syv prosent av alle henvendelser i 2020 gjaldt dette. Fra den vanlige og stabile 50/50-delingen av henvendelser fra virksomheter og privatpersoner, så vi at i perioden etter nedstengningen stod virksomheter for hele 70 prosent av henvendelsene og av disse var det flest spørsmål om informasjonssikkerhet. Henvendelsene handlet typisk om nye IT-løsninger som virksomhetene så seg nødt til å anskaffe for å kunne takle overgangen til hjemmekontor.

I april og mai var om lag 50 prosent av alle spørsmål som gjaldt korona knyttet til arbeidslivet. På telefon fikk vi høre eksempler om til dels svært inngripende tiltak som løpende innsyn i e-post eller krav om å ha på kamera hele arbeidsdagen for å kunne kontrollere arbeidstakernes arbeidsinnsats.

Enda det var urovekkende mange henvendelser av denne typen, har vi ikke sett at sakene senere har kommet inn til oss som formelle klagesaker. Vi har inntrykk av at de fleste vi har snakket med har en høy terskel for å varsle av frykt for negative konsekvenser. Det gjelder selv om innringere som varsler om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen blir gjort oppmerksom på at vi har en streng taushetsplikt å forholde oss til.

Veiledning på nett

For å hjelpe på det massive behovet for veiledning opprettet vi en egen temaside om dette på datatilsynet.no. Der vi publiserte vi fortløpende alt innhold som var relatert til korona-situasjonen. Det ble blant annet lagt ut artikler, veiledninger og råd om skole og digitalisering, digitale konsultasjoner, bruk av mobildata til befolkningsvarsling, besøksregistrering og smittesporing, retningslinjer om helsedata og lokasjonsdata, samt kontroll og håndheving av regelverket.

Vi la også vekt på å fortløpende oversette og publisere sentrale retningslinjer og veiledere fra Europakommisjonen og Personvernrådet, blant annet om apper til støtte for bekjempelse av pandemien.

3.4.2 Ressursbruk

Koronasituasjonen har medført et betydelig merarbeid for Datatilsynet. Alle ansatte har vært berørt, enten i form av konkret saksbehandling, veiledning, kommunikasjonsarbeid eller støttefunksjoner. Det har vært betydelig medieinteresse for mange av sakene våre, og dette har også tatt ressurser. Smittestoppsakene alene har trolig tatt opp imot ett årsverk å behandle, når vi ser på alle aktiviteter knyttet til saken under ett.

En del av det vi har gjort har vært nybrottsarbeid, og krevd vanskelig avveininger. Som eksempel kan nevnes beslutningen om å utvise forsiktighet med å utstede overtredelsesgebyr. En anslag er vanskelig, men vi antar mellom fire og fem årsverk totalt har vært knyttet til koronarelatert arbeid.

3.4.3 Måloppnåelse

Et viktig mål for Datatilsynet er at de registrert skal være i stand til å ivareta sitt eget personvern. Vi skal også jobbe for at virksomhetene skal forstå betydningen av godt personvern. Utarbeidelse av veiledningsmateriale, og konkret veiledning til virksomheter og enkeltpersoner, har etter vår mening helt klart bidratt til å oppfylle disse to målet.

Vi skal også jobbe for en mer rettferdig maktbalanse mellom borger og stat. Smittestopp utgjorde et stor inngrep i den enkeltes personvern, både fordi det ble brukt en for inngripende teknologi og fordi formålene var for bredt definert. Det er nettopp i slike situasjoner det er viktig for oss å balansere interessene i favør av den enkelt, noe vi mener vi lyktes godt med.

3.4.4 *Fremtidige utfordringer*

Det siste året har det vært iverksatt tiltak som ikke ville vært akseptable i en normal situasjon. Dette gjelder en lang rekke områder, fra lovgivning, til inngripende apper og kontrolltiltak i arbeidslivet.

Det er derfor av vesentlig betydning at vi kommer tilbake til en «før-korona-tilstand». Tiltak som ikke er risikovurdert må enten risikovurderes, eller avsluttes. Kontrolltiltak i arbeidslivet må reduseres. Samfunnet har vært gjennom en svært rask digitalisering, noe som isolert sett er bra. I skolen har for eksempel mange lærere opplevd et kompetanseløft som har vært positivt, men det er viktig at de nå også får økt personvernkompetanse i bruk av digitale læremidler (forankret i skoleledelsen og kommunen). Vi står overfor en ganske stor utfordringer dersom alle læremidlene som har vært brukt dette året, forblir i bruk uten nye vurderinger.

En del saker vi har behandlet (eller har under behandling) dreier seg om plassering av behandlingsansvar. Dette spørsmålet oppsto blant annet i sakene om befolkningsvarsling via SMS, der enten avsender (direktorat), leverandør (som selger tjenesten) eller operatør (som opererer tele-nettet), potensielt har ansvar. Det er derfor viktig å få klarhet i ansvarsforholdet på mange områder.

Til slutt vil vi peke på tid. Vi har forståelse for at mange lover og forskrifter måtte vedtas svært raskt, og vi strakk oss langt for å gi grundige høringsvar innen fristen. Enkelte forskrifter, som blant annet forskriften om smittesporing, ble ikke engang sendt på høring. Sett i ettertid, og basert på den brede kritikken som ble fremsatt, burde det vært gjennomført en kort høringsrunde. Resultatet kunne da ha blitt et annet, og en lovlig sporingsapp kunne sett dagens lys mye tidligere.

3.5 *Spesielt om regulatorisk sandkasse for ansvarlig kunstig intelligens*

I regjeringens nasjonale strategi for kunstig intelligens (KI) som ble lansert i januar 2020, var et av tiltakene å etablere en regulatorisk sandkasse for ansvarlig kunstig intelligens. Som en oppfølging av denne strategien, innvilget Kommunal- og moderniseringsdepartementet støtte til etablering av en regulatorisk sandkasse i regi av Datatilsynet. Tilsynet har brukt siste halvdel av 2020 til å etablere denne sandkassen.

Målet med sandkassen er å stimulere til innovasjon av etisk og ansvarlig KI fra et personvernperspektiv. Kunstig intelligens representerer

store muligheter, men byr også på utfordringer når det kommer til bruk av personopplysninger og personvern. Sandkassen skal hjelpe enkeltaktører med å følge regelverket og utvikle personvernvennlige KI-løsninger. Vi vil bruke eksempler og læring fra de ulike prosjektene til å lage veiledning som kan hjelpe andre å ta i bruk kunstig intelligens på en personvernvennlig måte.

3.5.1 *Gjennomførte aktiviteter*

I etableringsfasen av den regulatoriske sandkassen har vi arbeidet målrettet med å få på plass interne ressurser, informere eksternt om sandkassen, innhente eksterne innspill og utarbeide prosedyrer og rammer for søknadsprosess og drift av sandkassen.

Innspillsrunder

Datatilsynet har jobbet aktivt for å forankre arbeidet eksternt for å sikre at sandkassen oppleves relevant. Vi ba om innspill via egne nettsider, gjennomførte bilaterale møter og arrangerte seks digitale workshops med eksterne. Vi fikk innspill fra rundt 60 aktører som en del av dette arbeidet. Vi har fått mange gode innspill til hvilken tematikk sandkassen bør adressere, hvordan sandkassen bør organiseres og hvilke type «output» som er nyttig for eksterne aktører. En oppsummering av innspillene ble publisert på nettsidene våre. Vi har hatt god nytte av dialog med datatilsynsmyndigheten i Storbritannia (ICO) og Finanstilsynet her i Norge. Begge aktørene har raust delt interne dokumenter og erfaringer fra sine sandkasser.

Kommunikasjon

I tillegg har arbeidet i etableringsfasen av sandkassen dreiet seg om å informere om at sandkassen åpnet for søknader 1. desember. Vi har annonsert i relevante medier, twitret, sendt ut nyhetsbrev, laget podcast, produsert videosnutter og annet innhold om sandkassen og søknadsprosessen på nettsidene – både på norsk og engelsk. Vi har også vært aktive med å holde foredrag om sandkassen i ulike forum.

Digitale seminar og møter

Vi åpnet første søknadsrunde med et digitalt seminar 1. desember der det var innlegg fra Distrikts- og digitaliseringsminister Linda Hofstad Helleland og tre andre eksterne innledere. Arrangementet ble fulgt av rundt 400 deltakere. Vi arran-

gerte også et åpent informasjonsmøte for potensielle søkere 16. desember med rundt 60 deltakere.

3.5.2 Ressursbruk

Ressursbruken i etableringsfasen av sandkassen dreier seg i hovedsak om bruk av interne personalressurser i tilsynet. Datatilsynet fikk innvilget tre millioner kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til etablering av sandkassen i 2020. En tverrfaglig prosjektgruppe bestående av medarbeidere internt i tilsynet har hatt ansvaret for fremdrift i etableringsfasen. Tilsynet ansatte også en prosjektleder som tiltrådte i slutten av september. Avdelingsdirektør for Avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet har hovedansvaret for prosjektet, og har tatt aktiv del i arbeidet. I løpet av forprosjektet har tilsynet utlyst tre juriststillinger, en kommunikasjonsstilling og to teknologstillinger som skal avlaste det daglige arbeidet for de medarbeiderne som skal jobbe med sandkassen.

Vi har etablert en intern styringsgruppe for prosjektet som består av ledergruppen i Datatilsynet. Styringsgruppen godkjente et mandat for prosjektet, og prosjektleder rapporterer månedlig til styringsgruppen på fremdriften.

3.5.3 Måloppnåelse

Etableringsfasen for den regulatoriske sandkassen har effektivt oppnådd målet om å etablere en intern prosjektorganisasjon inkludert mandat, rammeverk for sandkassen, søknadsprosedyre, ekstern kommunikasjon og forankring av sandkassen hos relevante eksterne aktører. I tillegg åpnet sandkassen for søknader i desember 2020, og var klar til å velge ut og igangsette prosjekter i første kvartal av 2021.

Etablering av sandkassen bidrar også til å møte Datatilsynets strategiske mål. Spesielt kan sandkassen ses på som et tiltak for å arbeide for å fremme personvernvennlig digitalisering, innovasjon og utvikling. Sandkassen er også et konkret tiltak for å hjelpe virksomheter å bli kompetente, forstå viktigheten av godt personvern og etterleve regelverket.

3.5.4 Fremtidige utfordringer

Fra oppstart har sandkassen fått stor og positiv respons fra virksomheter, academia, politisk ledelse og andre offentlige etater.

Responsen viser at det er stor aktivitet og interesse for å implementere KI-løsninger på den

ene siden, og at mange aktører på tvers av sektorer opplever at personvernregelverket kan være vanskelig å implementere i praksis på den andre.

Datatilsynet vil bruke KI-sandkassen som en pilot for å vurdere om sandkassetoden kan være et nyttig virkemiddel på mer permanent basis for å hjelpe virksomheter å operasjonalisere personvernet på en god måte.

3.6 Spesielt om barn, unge og utdanning

Barn og unge i omsorgs- og utdanningsløp blir i omfattende og stadig økende grad registrert og vurdert i digitale løsninger. Personopplysninger registreres og lagres på helsestasjonen, barnehagen og skolen, og det er et stort ønske å bruke og dele opplysningene til mange, ulike formål. Økt digitalisering og registrering øker også faren for at det behandles overskuddsinformasjon om barn.

Barn er gitt rett til særskilt beskyttelse gjennom personvernregelverket. Det er blant annet begrunnet med at behandlingene av deres opplysninger oftest besluttes av andre enn dem selv. I tillegg anses de ikke å fullt ut kunne vurdere konsekvensene av hva behandlingen av deres personopplysninger medfører i de tilfellene der de selv kan bestemme.

I tillegg er det spesielle utfordringer som oppstår når all aktivitet, vurderinger og kommunikasjon skal skje gjennom digitale løsninger. Trygg bruk av slike verktøy forutsetter kunnskap på mange nivåer, fra de som utvikler og tilbyr systemer og tjenester, kommuner som skal kjøpe inn systemer og tjenester og sitter med det overordnede ansvaret, til skoler, lærere, elever og foreldre som skal bruke disse løsningene. Vi ser dessverre et økende antall avvik som følger av manglende kunnskap og manglende risikoforståelse knyttet til digitale verktøy.

Et eksempel som har aktualisert seg er store dataaktører som tilbyr gratisapper til bruk i skolen. Ofte forutsetter slike løsninger at brukeren gir noe tilbake. For barn og unge har dette materialisert seg ved at selskapene vil registrere personopplysninger om brukeren, for så å bruke denne informasjonen senere. Hovedspørsmålet her er om kommunen/skolen skal kunne ta i bruk denne typen apper uten at den enkelte elev eller foresatte selv kan bestemme om den kommersielle aktøren skal få registrere personopplysninger om eleven.

Kommunen har plikt til å ha en plan for å forebygge mobbing, og det tas i den sammenheng i bruk løsninger som ikke alltid tilfredsstillende kravene i personvernregelverket. Dette gjelder blant annet spørreundersøkelser. Enkelte undersøkel-

ser gir for eksempel inntrykk av at elevene kan svare anonymt, mens barna i realiteten kan gjenkjennes på svaret eller ved bakgrunnsinformasjonen som gis. Andre undersøkelser går langt i å oppfordre elevene til å navngi medelever som de mener har en uakseptabel oppførsel. Når informasjonssikkerheten ved gjennomføringen av disse undersøkelsene i tillegg er utilfredsstillende, og det gis liten eller ingen informasjon til de foresatte, er dette i sum undersøkelser som i liten grad ivaretar barnas personvern.

Datatilsynet har i 2020 videreført arbeidet med å styrke personvernet til barn og unge i offentlig sektor. Vi har sett nærmere på flere saker som berører de utfordringene vi ser innen blant annet skolesektoren og barnevernsektoren. Utfordringsbildet i sakene vi har behandlet er at det fortsatt er liten kompetansen blant ansatte i stat, kommune og fylkeskommune om barns særskilte beskyttelsesvern etter personvernregelverket.

Samtidig mangler fortsatt de sentrale aktørene oversikt over, og kontroll med, prosessering av personopplysninger og særlige kategorier personopplysninger om barn og unge slik personvernforordningen krever.

Koronasituasjonen skapte dessuten nye problemstillinger for skolesektoren når det gjelder personvern. Nedstengningen av landet innebar etablering av en rekke nye løsninger for å kunne gjennomføre hjemmeundervisning. Anskaffelsene og iverksettelsen av nye metoder for å kommunisere og drive undervisning ble gjort på ekstremt kort tid. Dette ga negative utslag som viste seg gjennom mange innmeldte avvik knyttet til selve teknologien, men også manglende kunnskap og opplæring hos de som skulle ta løsningene i bruk.

3.6.1 Gjennomførte aktiviteter

Sentrale høringsuttalelser

I 2020 har vi prioritert arbeidet med å gi høringsinnspill til lovforslag som påvirker barn og unges personvern. Kunnskapsdepartementet har sendt ut en rekke høringsforslag som gjelder barnehage- og skolesektoren. I Datatilsynets høringsinnspill til ny opplæringslov etterlyste vil blant annet forholdsmessighetsvurderinger av hvilken innvirkning digitale læringsverktøy i undervisningen har for barn og unges personvern.

Kunnskapsdepartementet la også frem forslag til samarbeidshjemler som gir offentlig sektor adgang til å dele personopplysninger, inkludert særlige kategorier personopplysninger, om barn og

unge på tvers av sektorene. Datatilsynet ser dette behovet for deling av opplysninger. Samtidig erfarer vi at det er nærmest er umulig å tilbakekalle eller få slettet personopplysninger som er samlet inn ulovlig eller som er feil om barn og unge.

Derfor presiserte vi overfor Kunnskapsdepartementet at det må gjennomføres en personvernkonskvensvurdering av forslaget om samarbeidshjemler. Barn og unges særskilte beskyttelsesvern i personvernforordningen krever at også lovgiver utviser aktsomhet når det utformes lover og forskrifter som vil påvirke barn og unges rettigheter og friheter.

Saksbehandling og sentrale nemndavgjørelser

Avvik og mangelfulle risikovurderinger

Datatilsynet har hatt et særlig blikk på skolesektoren i 2020. Flere kommuner har hatt betydelige brudd på personopplysningssikkerheten (avvik) ved bruk av digitale verktøy i skolen. En fellesnevner for disse sakene er at det er gjort mangelfulle risikovurderinger i forkant.

Flere av bruddene har vært knyttet til dårlige rutiner ved behandling av beskyttet adresse (kode 6 og 7). Hvis uvedkommende får tilgang til disse adressene kan det i de alvorligste tilfeller stå om liv og helse.

Det ble blant annet gitt et overtredelsesgebyr til Bergen kommune på 3 millioner kroner. I denne saken understreket Datatilsynet at kommunen ikke hadde etablert og kommunisert nødvendige retningslinjer for opplysninger om barn ved etablering av kommunikasjonsmodulen Vigilo.

I en annen sak ble en kommune ilagt et overtredelsesgebyr på 500 000 kroner for ikke å ha risikovurdert applikasjonen Showbie før den ble brukt til å kommunisere helserelevante personopplysninger mellom skole og hjem. Overtredelsen omfattet elever ved en tilrettelagt avdeling ved skolen. Mangelfull sikkerhet ved innlogging i applikasjonen har blant annet gjort det mulig å få tilgang til andre elever i gruppen.

Google Chromebook

Flere kommuner har tatt i bruk Google sine løsninger i grunnskolen. På bakgrunn av bekymring hos flere foresatte, valgte Datatilsynet å se nærmere på tre kommuner som hadde tatt i bruk Google Chromebook og G Suite for Education. Undersøkelsen avdekket betydelige mangler og resulterte i at det ble reist sterk kritikk overfor disse kommunene.

For å hjelpe kommuner som ønsker å benytte disse eller andre skytjenester, valgte vi å lage utfyllende veiledning på bakgrunn av funnene. I veiledningen som er tilgjengelig på nettsidene våre, går vi kort gjennom hva «Google-pakken» inneholder og Datatilsynets forståelse av hvordan kommunene kan benytte den. Deretter tar veiledningen for seg de ulike kravene i regelverket hvor det ble funnet avvik hos kommunene. Veiledningen er slik tenkt å være et godt støtteverktøy for kommunene.

Spekter-saken

Personvernemnda omgjorde vedtaket vårt om forbud mot bruk av kartleggingsverktøyet Spekter. Nemnda konkluderte med at den aktuelle kommunen hadde rettslig grunnlag i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c. Den understreket samtidig at kommunen må, for lovlig å kunne benytte Spekter i fremtiden, etablere internkontrolldokumentasjon og rutiner som sikrer etterlevelse av personvernforordningen.

Øvrige aktiviteter

Rundebordskonferanse om personvern i skolen

Datatilsynet arrangerte i februar 2020 den andre rundebordskonferansen med tema informasjonssikkerhet og personvern i skolen. Konferansen fulgte opp konferansen som ble arrangert i 2019, og hovedtema var behovet for samarbeid mellom kommuner, interesseorganisasjoner og myndigheter. Videre ble behovet for sentrale føringer og styring med personvern i skolesektoren diskutert, og dette har i etterkant av konferansen blitt gjen tatt i flere relevante sammenhenger.

Det kom frem, i likhet med konferansen i 2019, at personvern og informasjonssikkerhet er kompliserte tema som kommunene bruker mye ressurser på, og at de har behov for bistand fra hverandre og de sentrale myndighetene.

Konferansene blir fulgt opp med en tredje rundebordskonferanse i februar 2021.

Du Bestemmer

Vi har i meldingsåret fortsatt vårt formelle samarbeid med Utdanningsdirektoratet om å heve barn og unges kompetanse om personvern, nettvett og digital dømmekraft. Nettressursen dubestemmer.no er her en viktig kanal for å nå frem til elevene med informasjon om personvern og rettigheter.

I 2018 og 2019 ble det gjort et større grunnlagsarbeid for videre utvikling av tjenesten. I 2020 gjennomførte vi et større arbeid sammen med Sopra Steria der vi jobbet med tydeligere målgrupper og ny interaksjonsdesign til de nye nettsidene. Vi gjennomførte også et mindre prosjekt med designbyrået Nano som utviklet en ny fargeprofil, nye logoer og en illustrasjonspakke basert på dette. Høsten 2020 begynte så arbeidet med å bygge de nye nettsidene sammen med Cap Gemini. Alt det gamle innholdet skal revideres og mye nytt innhold produseres. Ved årsskiftet er Dubestemmer-prosjektet midt i dette arbeidet. Det har vært en del forsinkelser knyttet til utfordringene fra koronasituasjonen, men en lansering er forventet i løpet av våren 2021.

I februar arrangerte vi et frokostseminar på Safer Internet Day 2020 i Tromsø sammen med Utdanningsdirektoratet og NorSIS. Temaet for arrangementet var hvordan vi kan heve håndteringskompetansen blant ungdom og voksne, særlig knyttet til uheldige hendelser på nett slik som ulike former for svindel. Vi lanserte også prosjektets nyeste film Porn scam.

3.6.2 Ressursbruk

Datatilsynets arbeid med barn og unge, og spesielt skolesektoren, tar mye tid. Avviksmeldinger som gjelder skolesektoren har også vist seg å være tidkrevende å behandle da handlingsforløpene er uoversiktlige og forskjellige. Teknologien er også ofte kompleks med tanke på relasjoner mellom ulike fagsystem og tilganger gitt i de ulike systemene. De største sakene har krevd omfattende saksbehandlingsressurser i Datatilsynet.

I tillegg har vi en del tid på deltakelse i samarbeidsprosjektet DuBestemmer. En person i kommunikasjonsavdelingen deltar aktivt i arbeidet med nye nettsider i prosjektet.

3.6.3 Måloppnåelse

Vi har i likhet med forrige år brukt mye tid på veiledning til behandlingsansvarlige og databehandlere på dette området. Dette er en riktig prioritering og er forankret i vårt strategiske mål om å arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Både skoleeiere og virksomhetene trenger veiledning i informasjonssikkerhet og etterlevelse av personvernregelverket, og vi har inntrykk av at vårt arbeid med å dele informasjon har blitt positivt mottatt. Særlig vil vi trekke fram at vi har gjennomført rundebordskonferansen,

debatter og møter med sentrale aktører i skolesektoren, både politikere, enkeltkommuner, kommunens organisasjoner, edtech og andre offentlige organer.

Vi har et klart inntrykk av at sektoren er på riktig vei. Mange initiativer har blitt satt i gang, og nye etater har satt personvern i skolen på dagsorden. Det er vanskelig å måle effekten av denne typen arbeid, men vi mener selv at våre aktiviteter har bidratt til at sektoren jobber bedre med personvern i skolen enn tidligere. Vi mener vi også i 2020 har hatt god måloppnåelse på dette punktet i strategien.

At det blir brukt forholdsvis mye tid på behandling av avviksmeldinger, mener vi er både riktig og viktig. Dette arbeidet er forankret i vårt strategiske mål om å være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Det er viktig at de avgjørelsene som blir tatt er grundig vurdert og at omverdenen opplever at Datatilsynet bruker sanksjonsapparatet i personvernforordningen på en rettfærdig måte. Flere saker med store overtredelsesgebyrer har bidratt sterkt til å rette oppmerksomheten mot personvern i skolen. Måten kommunene har håndtert disse sakene på har også bidratt positivt, blant annet har de vist stor åpenhet om feil de har gjort, forsøkt å lære selv og ønsket å forhindre at andre gjør samme feil.

3.6.4 Fremtidige utfordringer

Selv om utviklingen er positiv, gjenstår mye arbeid før sektoren kan friskmeldes. Mange kommuner mangler kompetanse for å digitalisere riktig, og selv kommuner med betydelig ressurser gjør feil. Det er derfor stort behov for veiledere, selvhjelpsverktøy og bistand for å gjøre arbeidet riktig. Trusselfildet er også utfordrende, og fiendtlige angrep må antas å øke både i omfang og kompleksitet.

Sektoren er dessuten fragmentert. Vårt inntrykk er at viljen til og ønsket om å dele kunnskap på tvers av kommunegrensene er økende, men fortsatt sitter for mange alene, på sin egen tue, og har liten oversikt over hvem som kan hva, og hvem som kan bidra. Bedre samordning og koordinering er derfor viktige stikkord. Det er også behov for fortsatt politisk innsats og engasjement for å «holde trykket oppe».

Datatilsynet ønsker fortsatt å spille en viktig rolle – både som diskusjonspartner, tilrettelegger for dialog, pådriver, og ved å behandle enkeltsaker og avviksmeldinger og gjennomføre tilsyn. Vi opplever dialogen med sektoren som veldig god, og at våre bidrag oppfattes som positive. Vi er opprørt av å opprettholde denne posisjonen.

3.7 Annen vesentlig aktivitet

3.7.1 Akkreditering og sertifiseringsordninger

Datatilsynet opprettet i 2020 en prosjektgruppe med mandat til å legge til rette for etableringen av atferdsnormer og sertifiseringsordninger (jf. personvernforordningen artikkel 57 nr. 1 bokstav m, n, p og q og art. 40-43).

Arbeidet bestod av å lage en prosjektplan, delta på eksterne opplæringskurs om sertifisering og å gjennomføre intern opplæring for alle ansatte i temaene akkreditering og sertifisering. Høsten 2020 ble et utkast til kriterier for akkreditering av kontrollorganer for atferdsnormer (i henhold til artikkel 41) ferdigstilt og oversendt til Personvernrådet. Kriteriene forventes godkjent i løpet av våren 2021.

Vi har startet arbeidet med planlegging og utarbeidelse av kriterier for akkreditering av sertifiseringsorganer (i henhold til artikkel 42) som forventes ferdigstilt i 2021.

3.7.2 Arbeidsliv

Personvern i arbeidslivet utgjør en stor del av henvendelsene til Datatilsynet. Les mer om henvendelsene til veiledningstjenesten under «Kommunikasjon og veiledning».

I meldingsåret har vi mottatt om lag 75 klager som gjelder personvern i arbeidslivet. I tillegg har vi mange løpende saker til behandling.

Det som ofte kjennetegner klagesaker innen arbeidslivet er:

- Påstanden om brudd på personvernreglene er del av et større sakskompleks, ofte med høyt konfliktnivå
- Dokumentasjonen er omfattende
- En eller flere av partene er bistått av advokat
- Klagerne står i en særlig sårbar posisjon, hvor mange får helseplager

De to største kategoriene av klager er kontrolltiltak fra arbeidsgiverne og arbeidsgivernes håndtering av arbeidstakerens personalopplysninger. Disse hovedgrupperingene ser vi også hos veiledningstjenesten.

Kontrolltiltak

For å gjennomføre kontrolltiltak må arbeidsgiverne følge både reglene i arbeidsmiljøloven, forskriftene om e-post og kameraovervåking, samt de alminnelige reglene i personopplysningsloven fullt ut. Kontrolltiltak vi mottar mange spørsmål og klager om er blant annet:

- Innsyn i arbeidstakerens e-post og annet elektroniske utstyr, videresending eller manglende sletting
- Kameraovervåking på arbeidsplassen
- Andre type kontrolltiltak slik som GPS-sporing, tidsmåling og logging

Brudd på reglene om kontrolltiltak blir ofte håndhevet med overtredelsesgebyr. For meldingsåret har Datatilsynet gitt to gebyr for innsyn i arbeidstakers e-post og ett for kameraovervåking på arbeidsplassen. I tillegg er det gitt varsel om overtredelsesgebyr i fem saker som gjelder innsyn eller manglende sletting av arbeidstakers e-post, og i to saker som gjelder kameraovervåking på arbeidsplassen.

Ett gebyr som ble gitt i 2019 gjaldt ulovlig innhentning av kameraopptak om egne ansatte. Dette ble omgjort av Datatilsynet etter en klage. Personvernemnda har dessuten behandlet en klage på et vedtak vi har gitt om innsyn i e-post. I denne saken var Personvernemnda enig i vår vurdering om at innsynet var lovlig, fordi innsynet var begrunnet i hensynet til daglig drift og arbeidsgiveren hadde fulgt den forskriftsmessige framgangsmåten.

Personalopplysninger

Arbeidsgiveres behandling av personalopplysninger utgjør en stor og økende del av klagesakene. Vi har inntrykk av at arbeidstakere i større grad bruker personvernregelverket aktivt for å ivareta sine rettigheter i arbeidsmiljøloven.

Typiske saker er:

- Innsyn og sletting av personopplysninger i personalmappen
- Innsyn i forbindelse med varslingssaker
- Arbeidsgivers deling av personalopplysninger

I saker om personalopplysninger har vi ikke gitt overtredelsesgebyr i løpet av 2020. For arbeidsgivers utlevering av personalopplysninger har vi i én sak gitt varsel om gebyr.

Arbeidstakere som krever innsyn i personalmappen får som regel innsyn i de personopplysningene de har krav på gjennom saksbehandlingen, slik at formelle vedtak ikke blir nødvendig. Det er imidlertid også reell uenighet om hvilke opplysninger arbeidstakere har krav på å få. Dette gjelder særlig hvem som er kilden til personopplysningene.

Vi er i dialog med Arbeidstilsynet om forholdet mellom personvernreglene og reglene om varsling i arbeidsmiljøloven.

I meldingsåret har Personvernemnda endret Datatilsynets vedtak i to saker som gjelder sletting av personopplysninger i personalmappe. I begge sakene kom Personvernemnda til at arbeidstakeren hadde krav på å få slettet personopplysningene.

Korona og mulige hindringer mot å sende klage til Datatilsynet i arbeidslivssaker

Datatilsynets veiledningstjeneste har i meldingsåret fått flere henvendelser om til dels omfattende kontrolltiltak fra arbeidsgiverne, begrunnet med tiltak mot koronapandemien. Vi har til tross for dette ikke mottatt noen skriftlige klager på det samme. Vårt inntrykk er at selv om en klager er beskyttet mot gjengjeldelse i lovgivningen, er det fortsatt en høy terskel å varsle en tilsynsmyndighet om lovbrudd.

3.7.3 Bank, finans og kredittvurdering

Personopplysninger om økonomi innhentes, behandles og sammenstilles på stadig nye måter, og stadig flere aktører kommer til. Dette ser vi blant annet i fremveksten av nye betalingstjenester, automatiserte lånesøknader og robotrådgivere.

Bank- og finansbransjen behandler store mengder personopplysninger av privat karakter om mange. En sammenstilling av disse opplysningene kan gi et detaljert bilde av en persons liv. Personvernbrudd i denne bransjen medfører derfor høy risiko, og kan få store konsekvenser for de registrerte.

I 2020 har vi gjennomført flere veiledningsmøter og holdt foredrag, og vi har hatt en observatørrolle i et av prosjektene i Finanstilsynets regulatoriske sandkasse for fintech. Vi har også hatt kontaktmøter med Finanstilsynet og Forbrukerrådet om utfordringer i bransjen, med særlig fokus på følgene av implementeringen av EUs reviderte betalingstjenestedirektiv (PSD2-direktivet) i norsk rett.

Hele 23 prosent av alle meldingene om brudd på personopplysningssikkerheten vi mottok i 2020, kom fra finanssektoren. I 2020 har finanssektoren dermed vært den sektoren som har stått for det nest høyeste antallet slike meldinger. Omtrent 43 prosent av meldingene gjaldt personopplysninger som ble sendt til feil mottaker. I andre tilfeller er det ofte manglende eller feil tilgangsstyring og utilsiktet publisering som er temaet.

Vi har også behandlet flere klagesaker fra privatpersoner i løpet av meldingsåret. Disse sakene har blant annet handlet om innsyn i personopplysninger, og om retting eller sletting av slike opplysninger.

I løpet av året har vi gitt flere høringsuttalelser om ulike lovforslag innen bank- og finanssektoren. Det gjelder blant annet forslag til endringer i hvitvaskingsregelverket, midlertidig forskrift til koronalovent om billettering på ferger og ny pengepillov.

Innføringen av PSD2-direktivet har åpnet for nye aktører som leverer betalingsinitierings- og kontoinformasjons tjenester. Vi forventet at dette ville bli et marked i stor vekst i meldingsåret. En kartlegging som vi utførte i 2020 viser imidlertid at markedet fortsatt er umodent og lite tilrettelagt for nye aktører som er interessert i å etablere en lønnsom kommersiell virksomhet. Vi vil følge nøye med på hvordan markedet utvikler seg videre.

Koronapandemien har ført til en kraftig økning i bestillings- og betalingsløsninger for serveringssteder. For å minimere nærkontakt har de fleste serveringssteder tatt i bruk nye løsninger for kontaktløs bestilling og betaling, samt smittesporing. I løsninger som utvikles under sterkt tidspress, kan personvernet og informasjonssikkerheten ofte bli nedprioritert. Vi har derfor åpnet tilsyn mot Ordr, en av de prominente norske aktørene i dette markedet, for å undersøke hvordan personvernet er ivaretatt, øke bevisstheten i bransjen og ivareta de registrertes rettigheter.

Kredittopplysning

Datatilsynet mottar mange klager og veiledningshenvendelser fra enkeltpersoner som opplever å ha blitt kredittvurdert uten rettslig grunnlag. I 2020 mottok vi rundt 40 klager fra enkeltpersoner eller enkeltpersonforetak på kredittvurderinger.

En kredittvurdering er et resultat av sammenstilling av personopplysninger fra mange ulike kilder, og angir sannsynligheten for at en person vil kunne betale for seg. En kredittvurdering vil også vise detaljer om enkeltpersoners privatøkonomi slik som eventuelle betalingsanmerkninger, frivillige pantstillelser og gjeldsgrad. Personvernundersøkelsen 2019/2020 viste at finansielle opplysninger lå høyt på listen over hvilke opplysninger folk opplever som beskyttelsesverdige.

For at en kredittvurdering skal være lovlig, må virksomheten som innhenter vurderingen oppfylle kravene i personvernforordningen, herunder

kravet til rettslig grunnlag. I mange av klagesakene vi behandler er ikke dette kravet oppfylt. I 2020 har vi varslet flere overtredelsesgebyr for kredittvurdering uten rettslig grunnlag, og vi fattet fire vedtak om pålegg og overtredelsesgebyr. De vedtatte gebyrene er på 150 000 kroner til én virksomhet, to virksomheter har fått gebyrer på 100 000 kroner hver, mens en siste virksomhet har fått et gebyr på 75 000 kroner. Enkelte av disse sakene er påklaget og vil bli behandlet av Personvernemnda.

Ny kredittopplysningslov med forskrift

Lov om behandling av opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet (kredittopplysningsloven) ble vedtatt i desember 2019. Loven skal suppleres med en forskrift om kredittopplysning. Forskriften spesifiserer blant annet lovens regler om hvilke type opplysninger som kan behandles i kredittopplysningsvirksomheter.

I vår høringsuttalelse påpekte vi at det var en svakhet at forskriftsforslaget ikke presiserte hva som regnes som offentlig tilgjengelige kilder, ettersom denne manglende presiseringen kan gå ut over opplysningenes kvalitet og føre til flere klagesaker. Vi mente også at forskriften burde presisere at media ikke er en lovlig kilde for opplysninger om enkeltpersoner.

I januar 2021 er forskriften under behandling, og loven har ikke trådt i kraft.

3.7.4 Forskning og utvikling

Personvernfeltet favner fagdisipliner fra svært ulike felt. Det er også et felt hvor teknologiske, sosiale og politiske endringsprosesser skjer svært raskt. Det er derfor avgjørende at vi har jevnlig og nær kontakt med miljøer i inn- og utland som driver med forsknings- og utviklingsarbeid, slik at vi settes i stand til å fange opp trender og utviklingstrekk på et tidlig stadium. I tillegg kan vi spille en proaktiv rolle ved å stimulere til forskning på personvern og at personvern bakes inn i eksisterende forskningsarbeid.

Datatilsynet har bidratt aktivt for å få med personvern i de forskningsprosjektene som ligger inne i EUs niende rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa, som Norge nå er et fullverdig medlem av.

Vi har blant annet vært gjesteforelesere ved ulike universitet og høyskoler slik som UiO, UiB, UiA, NTNU, BI, HII og OsloMET for å bidra til at personvern kommer med i undervisningen.

3.7.5 Helse- og velferd

Vi har i 2020 arbeidet med flere problemstillinger knyttet til helse- og velferdssektoren. Gjennom arbeidet og prioriteringene våre, bidrar vi til en mer rettferdig maktbalanse mellom pasienter og brukere på den ene siden, og aktørene i sektoren på den andre siden. Arbeidet vårt bidrar også til økt forståelse for personvern hos enkeltindivider, noe som setter dem i bedre stand til å kunne ivareta sitt eget personvern i møte med sektoren.

Aktuelle spørsmål i meldingsåret har blant annet handlet om behandlingsansvar og informasjon til de registrerte. Pandemien har også medført raske endringer i måtene helsehjelp ytes på, for eksempel med digitale konsultasjoner.

Gjennom saksbehandlingen har vi sett utfordringer med ivaretagelse av personvernet til NAVs egne ansatte. I tillegg har NAV endret sin praksis med å gi innsyn i logger over oppslag, noe som også har medført innkommende saker for Datatilsynet.

Endringer i hjemler for tilgang til og utlevering av pasientopplysninger

Helse- og omsorgsdepartementet foreslo i 2020 lovendringer om utvidet tilgang til pasientinformasjon for å administrere helsehjelp, yte forsvarlig helsehjelp til annen pasient og hente ut helseopplysninger til undervisningsformål. Forslaget gikk også ut på å hjemle dispensasjon fra taushetsplikten for utlevering av pasientopplysninger til bruk i utvikling av beslutningsstøtteverktøy. Videre foreslo departementet å opprette et felles register for tolkede genetiske varianter på tvers av genetiske avdelinger.

Vi kommenterte at lovforslaget har betydelige konsekvenser for pasientenes personvern. Endringsforslaget kom i kjølvannet av flere foreslåtte endringer i lovverket som utvider kretsen av helsepersonell med tilgang til pasientopplysninger for andre formål enn å yte helsehjelp til pasienten selv. Vi mente at opprettelsen av et register over tolkede genetiske varianter i for liten grad var regulert med hensyn til krav til samarbeid og organisering.

Øvrige aktiviteter

I meldingsåret har vi arbeidet med ulike løsninger for smittesporing og varsling som følge av pandemien. Arbeidet med Smittestopp-saken var betydelig våren 2020. Dette er omtalt nærmere under «Spesielt om koronasituasjonen».

Vi har også behandlet en stor mengde avviksaker knyttet til konfidensialitetsbrudd for pasientopplysninger. En særlig utfordring vi ser er beskyttelse av hemmelige adresser. Et annet område hvor det oppstår mange avvik er i forbindelse med digitalisering av offentlige postjournaler, hvor det i en rekke saker har blitt offentliggjort taushetsbelagte opplysninger.

3.7.6 Idrett, forening og trossamfunn

Idrett

De aller fleste barn er innom barneidretten i løpet av sin oppvekst, og i norsk idrett blir det behandlet personopplysninger om store deler av befolkningen.

Datatilsynet varslet i desember 2020 et overtreddesgebyr til Norges Idrettsforbund på 2,5 millioner kroner. Årsaken var at personopplysninger om 3,2 millioner nordmenn hadde blitt tilgjengelig på nett i 87 dager etter en feil i forbindelse med test av en skyløsning. Nesten en halv million av disse var barn. Datatilsynet vurderer at Norges idrettsforbund ikke hadde iverksatt gode nok sikkerhetsrutiner for testingen, og at det ikke var nødvendig å teste med et slikt omfang av personopplysninger.

Videre har vi hatt to veiledningsmøter med Norges Fotballforbund i løpet av året. Et av møtene gjaldt publisering av personopplysninger i deres kanaler, og det andre var om tilkobling til FIFA Connect-programmet og eventuell utlevering av personopplysninger til tredjeland.

Borettslag, sameier og foreninger

Datatilsynet mottar jevnlig henvendelser og klager som gjelder borettslag og sameier, og pandemien har ført til nye utfordringer for denne typen sammenslutninger. Styrene har ikke nødvendigvis kjennskap til regelverkets anvendelsesområde, og vi ser ofte gjennom saksbehandlingen at de ikke ser hen til regelverket så lenge de ikke behandler opplysninger som oppfattes som sensitive.

Mange av sakene vi behandler gjelder kameraovervåking, men vi har også behandlet en sak hvor beboerne i et borettslag ble bedt om å svare på spørsmål om sin helse og mulige symptomer før deltakelse på årsmøtet. I tillegg har vi fattet et vedtak om irrettesettelse mot et sameie for ulovlig publisering av opplysninger om deres beboere på internett.

Datatilsynet har gitt to høringsuttalelser om endringer i boliglovene i 2020. På bakgrunn av

koronapandemien var det behov for å gjøre midlertidige endringer i boliglovene for blant annet å kunne avholde årsmøter for borettslag og sameier digitalt. Det ble derfor først sendt ut en hastehøring med hjemmel i koronaloven. I etterkant av denne runden ble det sendt ut forslag om permanente endringer.

Boligbyggelagene har i lengre tid etterspurt lovendringer som tillater flere elektroniske hjelpemidler i kommunikasjon med beboere og avvikling av årsmøter, og det er positivt at det er et ønske om å modernisere regelverket. I høringsvarene våre påpekte vi likevel at forholdet til personvernregelverket ikke var tilstrekkelig kommentert. Forslaget manglet klare henvisninger til personvernregelverket, og vi vurderte at for mye var overlatt til styrene selv å finne ut av.

Fagforeningstilhørighet og politisk oppfatning er særlige kategorier av personopplysninger etter personvernforordningen, og slike sammenslutningers behandling av opplysninger om deres medlemmer er derfor underlagt strengere regler enn mange andre typer sammenslutninger.

I 2020 har vi holdt foredrag for LO Favor om deres medlemsføring, hatt veiledningsmøte med en annen fagforening, og ellers veiledet i eller behandlet flere saker knyttet til fagforeninger og politiske organisasjoner.

Tros- og livssynssamfunn

Den nye trossamfunnsloven trådte i kraft 1. januar 2021, og i tilknytning til dette sendte Datatilsynet flere høringsuttalelser til Barne- og familiedepartementet i 2020.

Vi ga innspill til departementets forslag til forskrifter til loven. De regulerer blant annet medlemsregisterføring og rapportering av medlemmers fødselsnumre til staten for beregning av tilskudd, samt etablering av særskilt digital løsning for sistnevnte. Vårt syn var at flere av forslagene medførte betydelige konsekvenser for personvernet, og ikke var grundig nok vurdert opp mot personvernforordningen.

Videre ga vi innspill til en foreløpig administrativ utredning fra departementet om menneskerettslige og personvernrettslige spørsmål angående Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Spørsmålet var om de skulle få hjemmel til å få utlevert taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret om medlemmers barn. I innspillet var vi negative til en slik tilgang, idet vi viste til at behovene som skulle begrunne tilgang for tros- og livssynssamfunn til taushetsbelagte opplysning

ger om medlemmers barn, ikke sto i forhold til personvern hensynene som talte imot.

I 2020 mottok Datatilsynet en klage fra Human-Etisk Forbund på Den norske kirke. Klagen gjaldt behandlingen av personopplysninger om mindreårige tilhørige som ble registrert basert på fødselsmeldinger som Den norske kirke mottok fra Folkeregisteret frem til oktober 2018. Datatilsynet har mottatt to redegjørelser fra Den norske kirke, og saken er fortsatt under behandling. Den norske kirke har bekreftet at personopplysningene til alle mindreårige tilhørige hvor foreldrene ikke har samtykket til behandlingen av personopplysninger, vil slettes innen 1. januar 2021 når kirkelovens tilhørighetsordning oppheves.

Strømming av arrangementer har fått en større aktualitet i løpet av året 2020, og dette gjelder også religiøse samlinger. I starten av året gjennomførte Datatilsynet et veiledningsmøte med en kirkelig aktør om strømming av gudstjenester. Religiøs tilhørighet er en særlig kategori personopplysning, og den behandlingsansvarlige må derfor grundig vurdere lovligheten og potensielle personvern fremmende tiltak før strømming av gudstjenester.

Datatilsynet fattet også et vedtak om irettesettelse overfor en misjonsforsamling for behandling av kameraopptak av et styremedlemmene deres. Opptakene ble oversendt fra en tredjepart som hevdet seg trakassert av vedkommende styremedlem, og opptakene ble gjennomgått av misjonsforsamlingen. Datatilsynet vurderte at det ikke var rettslig grunnlag for misjonsforsamlingens bruk av opptakene. Saken ble klaget inn til Personvernemnda, hvor et flertall konkluderte med at det likevel var rettslig grunnlag for bruken av kameraopptakene. Datatilsynets vedtak om irettesettelse ble dermed opphevet.

3.7.7 Informasjonssamfunnstjenester og annonseindustrien («ad tech»)

I 2020 behandlet vi flere klager på «informasjonssamfunnstjenester», slik som on-line spill og diverse applikasjoner («apper») på mobiltelefoner og nettbrett. Slike tjenester samler ofte inn og behandler personopplysninger om brukeren.

Det er ikke alltid enkelt å komme i kontakt med tilbydere av informasjonssamfunnstjenester da de kan ha hovedkontorer i USA eller andre steder i verden. Noen av klagenes handlet om at enkeltpersoner ikke får svar på forespørsel om for eksempel innsyn i eller sletting av personopplysningene sine, eller at tilbyderen har avslått forespørselen. Det kan være utfordrende for oss å

oppnå kontakt med disse tjenestetilbyderne, og saksbehandlingen blir derfor ekstra ressurskrevende.

Vi har også behandlet saker som har rettet seg mot annonseindustrien («ad tech»), og har hatt et ekstra blikk på disse i meldingsåret. Annonseindustrien handler blant annet om at tilbyderne utleverer personopplysninger om brukerne sine til tredjepartsaktører (annonsører) for å tilby persontilpasset reklame.

Vi ser at brukerne ofte ikke er godt nok informert om at personopplysningene deres er gjenstand for bud og salg på et digitalt marked. Tredjepartsaktørene kan potensielt selge personopplysningene videre. Når dette mer eller mindre skjer i det skjulte, reduserer det brukernes mulighet til å utøve reell kontroll over personopplysningene sine. Industrien opererer også i stor skala. Det dreier seg gjerne om et stort antall tredjepartsaktører som mottar dataene, samt mange berørte.

I 2020 klagde Forbrukerrådet det amerikanske selskapet Grindr LLC inn til Datatilsynet, fordi appen Grindr utleverer GPS-lokasjon, enkelte opplysninger fra brukerprofilene og det faktum at vedkommende er Grindr-bruker til flere tredjepartsaktører. Saken har vært omfattende, og både jurister og teknologer har bidratt i saksbehandlingen. Vår foreløpige konklusjon er at Grindr trenger samtykke for å utlevere personopplysningene og at Grindr ikke har innhentet gyldige samtykker fra brukerne. I tillegg mener vi at det å være Grindr-bruker er en særlig kategori personopplysning som må beskyttes, fordi denne informasjonen sier noe om vedkommendes legning. På nyåret varslet vi Grindr om at vi ville ilegge selskapet et gebyr på 100 millioner norske kroner, og behandlingen av saken vil fortsette i 2021.

Forbrukerrådet klagde også inn fem tredjepartsselskaper for å ha mottatt og behandlet personopplysninger samlet inn fra Grindr-appen. Det har vært utfordrende å oppnå kontakt med selskapene som er hjemmehørende i USA. En av sakene hørte hjemme hos en annen tilsynsmyndighet, og de fire resterende sakene er under utredning.

Vi åpnet også sak mot Disqus Inc., et amerikansk selskap som tilbyr kommentarfeltløsninger, etter at NRK Beta avslørte at selskapet utleverte personopplysninger til en rekke tredjeparter uten at brukerne ble informert. Flere norske nettsider har benyttet løsningen, og vi jobber med å utrede saken.

Disse sakene har et internasjonalt tilsnitt ved at de retter seg mot utenlandske selskaper og det finnes berørte i flere EU/EØS-land. Vi må derfor alltid avklare om den enkelte saken kan behand-

les lokalt eller om den hører hjemme hos en annen datatilsynsmyndighet. Selv om vi har kunnet behandle flere av sakene lokalt, har vi likevel sørget for dialog med andre tilsynsmyndigheter i EU/EØS.

3.7.8 *Justis*

I justissektoren møter vi hensyn som taler for at staten skal kunne gjøre inngrep i enkeltpersoners rettssfære. Den enkeltes valgfrihet er gjerne begrenset, og behandlinger av personopplysninger skjer ofte uten den enkeltes medvirkning eller kunnskap. Det er derfor særlig viktig at tilsynsmyndighetene sikrer at folks rettigheter ivaretas innenfor denne sektoren.

Politiregisterloven og -forskriften regulerer politiets og påtalemyndighetens behandling av personopplysninger. SIS-loven og utlendingsloven har regler om informasjonssystemene som brukes i Schengen-samarbeidet. Datatilsynet har en sentral rolle som kontrollør av at regelverket om behandling av personopplysninger på disse områdene etterlevs.

Lov om ny etterretningstjeneste

En sentral høringsuttalelse som Datatilsynet ga i 2020 gjaldt Forsvarsdepartementets forslag til ny lov om Etterretningstjenesten. Vi pekte på at lovforslaget la opp til overvåking av nordmenns kommunikasjon i så omfattende utstrekning at lovforslaget ikke burde gjennomføres. Etter vår vurdering, utgjorde de foreslåtte lovendringene et stort inngrep i enkeltindividets rett til privatliv, og vi pekte også på at det ville rokke ved vårt demokratiske fundament om lovendringene ble vedtatt. Særlig gjaldt dette den metoden som i høringsnotatet var omtalt som «tilrettelagt innhenting».

Tilrettelagt innhenting innebærer innhenting av elektronisk kommunikasjon som transporteres over den norske landegrensen. Selv om Etterretningstjenestens arbeid er rettet mot utenlandske trusler, vil tiltaket ramme de fleste brukere av telefoni og internett i Norge fordi norsk datatrafikk går inn og ut av landet. Dette skjer uavhengig av om kommunikasjonen er mellom personer som begge oppholder seg i Norge. Tiltaket innebærer derfor i praksis overvåking av oss alle.

Hovedformålet med denne innhenting er at Etterretningstjenesten skal kunne gjøre søk i de lagrede dataene som er hentet inn. Lagring av metadata vil være den mest sentrale komponenten i den foreslåtte løsningen. Metadata inneholder blant annet informasjon slik som navn, dato, klok-

keslett, geografisk plassering og IP-adresse. Metadata kan avsløre intime detaljer om en persons liv, særlig når de analyseres på en systematisk måte. Dermed vil det i realiteten dreie seg om en form for overvåking av store deler av landets befolkning, som etter Datatilsynets vurdering vil kunne være i strid med både Grunnloven og menneskerettighetene.

Ny forvaltningslov

Datatilsynet ga også en høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementets forslag om ny forvaltningslov. I høringen er det foreslått utvidet adgang til deling av informasjon mellom forvaltningsorganer. Informasjon skal kunne deles dersom mottakerorganet har saklig behov for informasjonen.

Vi mener at forslaget har en svakhet ved at avgiverorganet skal vurdere om mottakerorganet har behov for opplysningene. Videre mener vi at et saklig behov ikke er tilstrekkelig. Opplysningene må være nødvendige. Vi la vekt på vekt på at individets rettigheter må ivaretas, samt at den nye loven må fastsette grunnleggende prinsipper for deling av opplysninger og hvordan automatiserte systemer skal utformes.

3.7.9 Personvernombudsordningen

Vi har i Norge hatt personvernombud i 20 år (siden 2001). Med den nye personopplysningsloven er innholdet i personvernombudsrollen blitt betydelig styrket. Ombudsordningen ble samtidig gjort obligatorisk for de aller fleste statlige og

kommunale virksomheter, og for en rekke private virksomheter og organisasjoner.

Personvernombudene er der det skjer, og det er ute i virksomhetene ivaretagelsen av personvernet i første rekke finner sted. Ombudene har sitt fokus rettet mot personvern, de skal bidra med kunnskap og råd, og de skal også si tydelig ifra overfor de behandlingsansvarlige når det er nødvendig. De er slik å betrakte som hjørnesteiner i virksomhetenes etterlevelse av personvernlovgivningen.

Ved utgangen av 2020 var det registrert 1 341 personvernombud som representerte 1 891 virksomheter. Differansen skyldes at enkelte er personvernombud for flere behandlingsansvarlige.

Gjennomførte aktiviteter

Datatilsynet tilbyr ikke lenger kurs eller opplæring av personvernombud i egen regi. Vi samarbeider imidlertid med ulike utdanningsaktører for å sikre at personvernombudene fortsatt har et godt utdanningstilbud om personvernlovgivningen. Blant andre har BI, Høgskolen i Innlandet og Oslo Met bygget opp egne deltidsstudier som gir studiekompetanse. Datatilsynet deltar med foredrag om enkeltemner på disse studiene. Også enkelte andre aktører tilbyr ulike kurs og seminarer rettet mot personvernombudene, hvor vi så langt mulig stiller opp.

Det er videre blitt etablert flere ulike nettverksforum for ombudene, gjerne sektorbaserte eller som regionale nettverk. Vi har prioritert å delta på samlinger i regi av slike nettverksgrupper. Aktiviteten i disse nettverkene synes å ha vært noe redusert i 2020.

På slutten av året gjennomførte vi i samarbeid med Opinion AS en kvantitativ spørreundersøkelse blant personvernombudene. Tema for undersøkelsen var hvordan disse ombudene, to og et halvt år etter at personvernforordningen trådte i kraft, opplever sin arbeidshverdag og sine rammebetingelser. Dette sett både i relasjon til de behandlingsansvarlige, men også når det gjelder kontakten med Datatilsynet.

Tilbakemeldingene vi får fra denne undersøkelsen skal i første rekke benyttes som et kunnskapsgrunnlag for oss når det gjelder hvordan vi skal forholde oss til personvernombudene framover. Dernest skal også tilbakemeldingene fra personvernombudene, benyttes i dialog med ombudene og representanter for de behandlingsansvarlige. Det vil vi gjøre gjennom publisering av funnene, deltakelse i ulike nettverkssamlinger for ombudene, og foredrag på konferan-

Figur 1.19 Antall virksomheter med personvernombud de siste årene

ser og seminarer. Undersøkelsen vil bli fulgt opp i 2021.

Ressursbruk og måloppnåelse

Datatilsynet har en egen kontaktperson for personvernombudene og virksomheter som har spørsmål om selve ombudsordningen. Vedkommende har i meldingsåret brukt i underkant av 20 prosent av sin stilling på å jobbe spesifikt opp mot denne ombudsordningen. I tillegg bruker Datatilsynet også ytterligere noe ressurser på personvernombudene, hovedsakelig da gjennom veiledningstjenesten og i forbindelse med foredragsvirksomheten.

Vi mener å ha oppnådd målsettingen vår om så langt mulig å begrense bruken av tid og ressurser på personvernombudsordningen til et minimum etter at personvernforordningen trådte i kraft. Vi tilbyr for eksempel ikke lenger egne kurs eller annen kompetansebygging i egen regi. Dette som følge av at det nye regelverket uttrykkelig legger ansvaret for etterlevelse på virksomhetene selv.

3.7.10 *Personvernundersøkelsen 2019/2020*

For drøyt to år siden trådte den nye personvernforordningen i kraft i Norge. Regelverket ga norske borgere styrkede personvernrettigheter i en tid hvor stadig større deler av hverdagen, handlingene og kommunikasjonen vår blir digitalisert. Vinteren 2019/2020 gjennomførte vi derfor en undersøkelse blant befolkningen der vi ville se nærmere på om folk faktisk kjenner personvernrettighetene sine, hvordan de opplever flyten av personopplysninger på nett og tilliten deres til hvordan offentlige og private virksomheter bruker persondata.

Funnene ble lansert i august 2020 og avdekket flere bekymringsverdige utviklingstrekk:

- *Utbredt følelse av mangel på kontroll og maktesløshet.* Hele to av tre føler at de har liten kontroll og er maktesløse når det gjelder flyten av personopplysninger på internett. Over halvparten har unnlatt å bruke en tjeneste på grunn av usikkerhet knyttet til hvordan personopplysninger samles inn og blir brukt. De siste årene har flere fått øynene opp for hvor mye data som samles inn om oss når vi ferdes på internett, og at det er svært vanskelig å ha full kontroll. Svært mange opplever åpenbart dette kontrolltapet som ubehagelig.
- *Nedkjølingseffekten er reell og må tas på alvor.* Svært mange svarte at de endrer atferd eller unnlater å gjøre en rekke aktiviteter på grunn

av usikkerhet knyttet til selskapenes bruk av deres personopplysninger. Halvparten av de spurte har avstått fra å delta i en debatt på nett som følge av denne usikkerheten. Én av tre har avstått fra å søke informasjon på internett og én av to har unnlatt å gjennomføre netthandel.

- *Kjennskap til personvernforordningen har nær sammenheng med sosioøkonomisk status.* To av tre kjenner til personvernforordningen og rettighetene som følger av den. Langt flere med høy utdanning og inntekt innehar denne kunnskapen.
- *Lav tillit til virksomheter bak sosiale medier og søkemotorer.* Det er gjennomgående høy tillit til offentlige virksomheter, men svært lav tillit til selskapene bak sosiale medier, søkemotorer og meldingstjenester.
- *Det er ikke ønske om å dele finansiell informasjon med andre aktører enn egen bank.* Åtte av ti er skeptiske til å la andre aktører enn banken få tilgang til denne informasjonen.

3.7.11 *Publisering på internett*

Det siste året har Datatilsynet behandlet flere saker som i ulik grad har handlet om publisering av personopplysninger på internett. Flere av disse sakene er også omtalt andre steder i denne rapporten og har handlet om personopplysninger i offentlige postjournaler, videostrømming på nett, utenlandske nettsider som publiserer kontaktinformasjon hentet fra andre steder, samt sikkerhet knyttet til lagring av personopplysninger i nettskyen, informasjonssjonnssamfunnstjenester, apper og andre digitale verktøy som benyttes i ulike sammenhenger slik som i skolen. Datatilsynet har også mottatt klager på pressens publisering av kredittvurderinger, noe som krever inngående vurderinger knyttet til yttings- og informasjonsfriheten.

I løpet av 2020 har vi registrert elleve nye saker som gjelder sletting av søketreff hos søkemotorer. I tillegg har vi flere saker til behandling. I meldingsåret ble klagerne gitt medhold i fire slike saker. I to saker ble det gitt avslag, men disse er ikke endelig avgjort. I tillegg til de avsluttede sakene, fattet Personvernemnda vedtak i to tidligere saker. I den ene saken fikk klager delvis medhold, da nemnda kom til at det ene søketreffet skulle fjernes. I den andre saken fikk klager medhold i at søketreffet skulle fjernes. I denne typen saker må Datatilsynets saksbehandlere ofte gjøre grundige og komplekse vurderinger, hvor hensynet til yttingsfriheten veies opp mot individets rett til personvern og privatliv.

Datatilsynet varslet i 2020 et overtredelsesgebyr på 150 000 kroner til et kraftselskap. Selskapet hadde et panorerende webkamera på taket av bygget sitt som direktesendte video fra Rognan sentrum på YouTube. Kvaliteten på bildene var slik at bilnummer og detaljer i ansikt normalt ikke kunne tydes. Datatilsynet vurderte imidlertid at personer som ble fanget opp av overvåkingen var identifiserbare ut i fra andre forhold og direktesendingen manglet rettslig grunnlag i personvernforordningen.

3.7.12 *Telekom*

Lokasjonsbasert SMS-varsling har eksistert i mange år, og kan brukes til å telle hvor mange som befinner seg i et gitt geografisk område på et aggregert nivå, og til for eksempel å sende ut SMS-varslinger til de som befinner seg der. Under pandemien har bruken av disse tjenestene økt, og de er benyttet i nye sammenhenger. Helsemyndighetene har brukt varslingen til å informere reisende om økende smitte i regioner som kan medføre reisekarantene, og kommuner har benyttet den til å informere om hytteforbud eller minne om smittevernstiltak. I meldingsåret har vi derfor bedt om redegjørelser fra flere aktører som benytter eller er involvert i leveringen av lokasjonsbasert SMS-varsling. Hensikten har vært å undersøke hvordan disse tjenestene behandler personopplysninger og hvordan ansvaret etter personvernregelverket er fordelt mellom partene. Dette gjør vi for å sikre at personvernregelverket blir fulgt og at de registrertes rettigheter blir ivaretatt. Sakene er fortsatt under behandling, og Datatilsynet har dialog med Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet (Nkom) i forbindelse med behandlingen.

Datatilsynet fattet i 2020 et vedtak om irettesettelse mot Telenor Norge for manglende personopplysningssikkerhet i talepostkassefunksjonen, og for manglende avviksmelding. En sikkerhetsfeil hadde gjort det mulig for uvedkommende å få tilgang til mobilsvarene til om lag 1,3 millioner kunder ved å bruke såkalte «spoofing-tjenester». Nkom hadde tidligere fattet vedtak om overtredelsesgebyr på 1.5 millioner for brudd på ekomloven for det samme forholdet som Datatilsynet vurderte. For at Telenor Norge AS ikke skulle bli straffet to ganger for samme handling, ga vi en irettesettelse.

Videre har vi samarbeidet med Nkom om nummeropplysningsbransjen, og vil fortsette dette arbeidet i 2021. Vi har mottatt flere klager på nummeropplysningsaktører, og varslet blant

annet selskapet Gul Index et pålegg om utbedring av informasjonen til de registrerte. Selskapet valgte imidlertid å avslutte sin nummeropplysningsvirksomhet etter varselet vårt.

Datatilsynet mottar også jevnlig henvendelser om informasjonskapsler (cookies). Plassering av informasjonskapsler reguleres av ekomregelverket, som Nkom fører tilsyn med. Henvendelsene har bakgrunn i at flere antar at dette er Datatilsynets myndighetsområde. Det er ulik forståelse av innholdet i samtykkekravet etter norsk praksis og europeisk rett. De som henvender seg til Datatilsynet uttrykker at de mener aktører bryter loven og at de ikke føler at personvernet blir ivaretatt.

3.8 *Kommunikasjon og veiledning*

Personvernregelverket legger i stor grad ansvaret på den enkelte når det gjelder å ivareta eget personvern. Samtidig har virksomheter som behandler personopplysninger plikt til å etterleve lovgivningen på området. Dette gjelder både offentlige etater, private organisasjoner og næringsdrivende. Fordi disse gruppene har så forskjellige behov, stiller det store krav til hvordan vi jobber med kommunikasjon i Datatilsynet.

Datatilsynet har som strategisk satsing at vi skal bidra til økt kunnskap om og interesse for personvern. Vi skal også jobbe for at andre aktører tar personvern hensyn. Vi skal sette borgeren i stand til å ta vare på sitt eget personvern, og vi skal ha stor synlighet i personverndebatten. God veiledning og informative nettsider om personvernreglene til borgere og virksomheter er avgjørende for å oppnå våre mål. Her har kommunikasjon som virkemiddel selvsagt vært svært viktig.

Kommunikasjonsarbeidet er basert på statens kommunikasjonspolitikk og gjeldende regelverk, slik som offentlighetsloven og forvaltningsloven. Videre heter det i instruksen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at vi skal ha en aktiv holdning til kommunikasjon, både internt og eksternt. Det er viktig at vi fanger opp signaler som angår Datatilsynet, og at vi bruker dette aktivt i kommunikasjonsarbeidet. Kommunikasjon skjer i første rekke gjennom nettstedet vårt, direkte veiledning overfor publikum, aktiv mediekontakt og gjennom en utstrakt foredragsvirksomhet.

I 2020 har vi dessuten utvidet våre kommunikasjonskanaler til også å inkludere en egen podcast, Personvernpodden, samt åpnet for formidling via video. Veiledningstjenesten har vært gjennom sitt første år som del av kommunikasjonsavdelingen. På denne måten er vi godt rustet

til å fange opp behovet fra publikum, og koble ulike tiltak tett opp mot kommunikasjon i ulike kanaler.

3.8.1 Formidling gjennom egne kanaler

Nettstedet www.datatilsynet.no

Hjemmesiden er vårt viktigste verktøy for kommunikasjon med våre målgrupper, og vi legger stor vekt på at innholdet skal være relevant og enkelt tilgjengelig for våre brukere. Nettsidene har fått bedre strukturert innhold og nye løsninger etter at vi lanserte dem i 2019, og det overordnede målet er å gjøre brukerne mer selvhjulpne. Et selvstendig mål er å redusere antall henvendelser til veiledningstjenesten vår, noe vi mener vi har lykket med. Effekten vil vi imidlertid først kunne si noe konkret om over tid. I løpet av 2020 har vi jobbet med å forbedre tilgjengeligheten på og opplevelsen av nettsidene våre, såkalt universell utforming, for at så mange som mulig kan få informasjon fra nettsidene uavhengig av funksjonsevne.

Etter mars 2020, der vi i hovedsak har hatt hjemmekontor, er enkelte satsninger utsatt til vi igjen kan jobbe sammen på felles kontor. Dette gjelder blant annet en ny chat-funksjon som er tenkt brukt av veiledningstjenesten vår. Denne gir mest effekt når veilederne har vakter i samme fysiske rom og fortløpende kan fordele innkommende samtaler per telefon med en web-basert chat. Planen er å sette opp en pilot så raskt vi får mulighet i løpet av 2021.

Våren 2020 publiserte vi et tips-skjema på nettsidene. Der får vi jevnlig inn anonyme tips fra publikum. Tipsene registreres ikke som saker og statistikkføres heller ikke, men de gir et overblikk over hva publikum melder inn som mulige brudd. Arbeidet med et mer omfattende elektronisk klageskjema har fortsatt gjennom 2020 og har høy prioritet. Dette nye skjemaet skal kobles til saksbehandlingssystemet vi nylig har tatt i bruk, Public 360. Arbeidet fortsetter i 2021.

I 2020 fikk vi en ny løsning for å vise film på nettsiden. Løsningen tillater oss å vise opptak fra egne arrangementer eller tilby informasjonsfilmer som supplement til annet innhold. Vi kan snart også strøme arrangementer direkte i løsningen. Videoplattformen er det mest personvernvennlige alternativet på markedet. Den inkluderer ikke informasjonskapsler, og all behandling av informasjon i forbindelse med denne plattformen foregår i Norden/EU i tråd med kravene i personvernregelverket.

Veiledning på nett

Vi produserer og publiserer fortløpende veiledning til ulike deler av personvernregelverket for å kunne hjelpe virksomhetene med å tolke og bruke regelverket. God veiledning er avgjørende for virksomheter som skal følge opp plikter de har etter personvernregelverket.

I løpet av meldingsåret har vi jobbet særlig med å gi fortløpende veiledning om koronasituasjonen og personvern, og opprettet en egen temaside for alt innhold knyttet til dette. Vi lagde også en egen temaside i tilknytning til det nye prosjektet for regulatorisk sandkasse der vi samlet søknadsinformasjon og aktuelt stoff.

Videre lagde vi en norsk, uoffisiell versjon av en standard databehandleravtale. Avtalen skal sikre at personopplysninger blir behandlet i samsvar med regelverket og den setter en klar ramme for hvordan databehandleren kan behandle opplysninger.

Sammen med Forbrukertilsynet lagde vi også veiledning om digitale tjenester og forbrukeres personopplysninger. Der går vi gjennom det viktigste man som utvikler, markedsfører eller tilbyder av digitale tjenester må vite om reglene for forbruker- og personvern.

Statistikk og informasjonskapsler (cookies)

For å ha god innsikt og kunne jobbe målrettet, er vi avhengige av gode statistikkverktøy på nettsiden. Etter en nøye vurdering valgte vi å prioritere en nettside som var oppdatert i forhold til endringene i cookies-retningslinjene fra Personvernrådet etter EU-dommen i den såkalte Planet49-saken. I juli 2020 fikk vi derfor en ny, cookie-fri måte å hente ut statistikk på, og innførte et cookie-banner med ulike tillatelser.

Løsningen gir oss grunnleggende data om antall besøk til nettsiden, men unngår å «huske» detaljer om de besøkendes navigering. Ifølge vår tekniske samarbeidspartner er løsningen unik i norsk og europeisk sammenheng. Vi får som resultat tall om besøk til nettsiden, men innsikten er selvsagt mangelfull sammenlignet med hva statistikk basert på informasjonskapsler kan tilby.

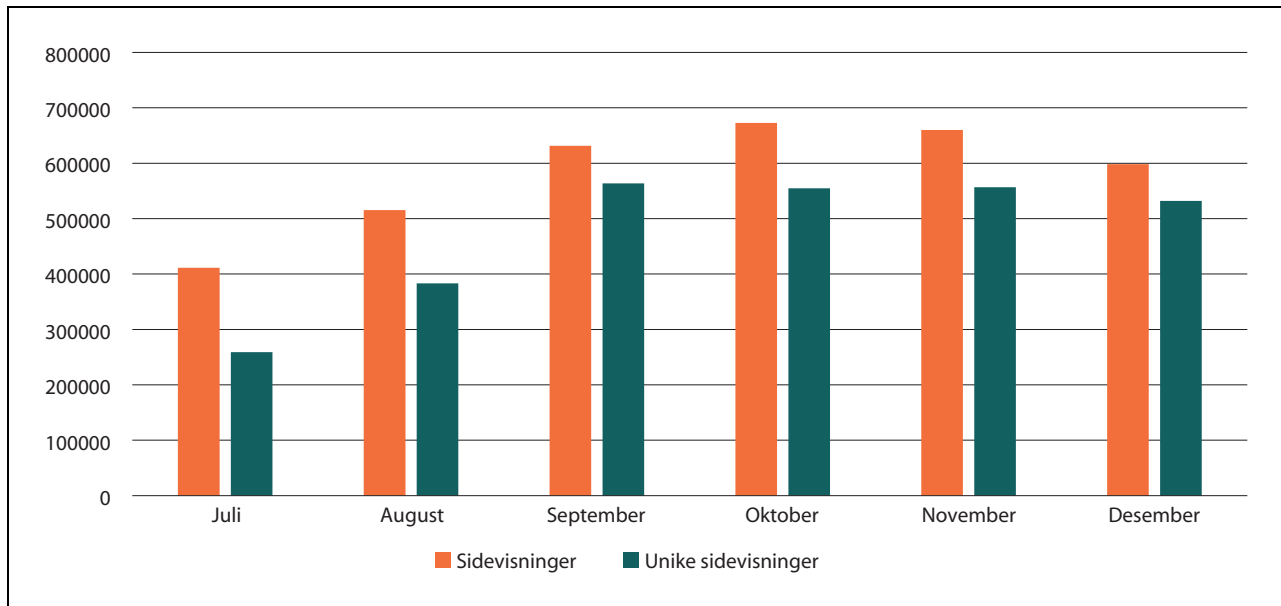
Tallene fra før og etter at vi fikk ny statistikk-løsning er ikke direkte sammenlignbare, men når vi ser på statistikken fra og med 1. juli (figur neste side), ser vi at interessen for informasjonen på våre nettsider vokste kraftig utover høsten.

Tabell 1.4 Noen nøkkeltall fra nettstatistikken på datatilsynet.no:

	2017	2018	2019	2020
Antall sider på nettstedet	1 617	635	908	1039
Antall sidevisninger	2 355 033	3 656 577	3 105 612	3 489 845 ¹
Antall unike sidevisninger	-	-	-	2 849 293 ²

¹ Dette tallet er fra ny statistikk-løsning, og gjelder bare de siste 6 mnd. (f.o.m. 1. juli 2020)

² Dette har vi ikke tall på fra før ny statistikk-løsning. For øvrig gjelder også kommentarene over her.

Figur 1.20 Besøk på datatilsynet.no

Personvernblogg, sosiale medier, podcast og debattinnlegg

Personvernbloggen.no fungerer etter intensjonen. Den er et rom hvor vi kan reise andre problemstillinger enn vi gjør på den ordinære nettsiden, et sted for faglig profilering og et sted der vi i større grad kan benytte ombudsrollen vår. Der publiserer vi også kronikker som vi har hatt på trykk i aviser og tidsskrifter.

Vi følger med på omtale av Datatilsynet og personvern på Twitter, og vi besvarer de fleste spørsmål og kommentarer som kommer via denne kanalen.

Vi vurderer også tilstedeværelse i andre SOME-kanaler. Våren 2020 gjennomførte vi en risikovurdering av tilstedeværelse på Facebook etter personvernforordningen som den første datatilsynsmyndigheten i Europa. Det ble da besluttet å ikke opprette konto og kommunisere på den plattformen. Dette vurderingsarbeidet har hatt flere positive ringvirkninger, inkludert intern

kompetanseheving, overførbarhet til andre risikovurderinger i Datatilsynet og erfaringsutveksling med andre aktører som jobber med personvern. Vi tror også dette arbeidet vil være interessant for offentligheten.

Våren 2020 lanserte vi podkasten «Personvernpodden». Målet er at podkast-satsingen skal engasjere både nye og eksisterende målgrupper, og at Personvernpodden kan bidra til å øke bevisstheten og refleksjoner rundt personvern i befolkningen. I 2020 publiserte vi fire episoder som ble publisert på egne nettsider, podkast-plattformen Acast og andre tredjepartstjenester.

Nyhetsbrev

Ved utgangen av 2020 var det 4 326 som abonnerte på nyhetsbrevet vårt, og vi opplever en jevn økning i antall abonnenter.

I løpet av 2020 sendte vi ut 30 nyhetsbrev. Vi sender dermed i snitt ut over to nyhetsbrev i måneden, avhengig av hvor mange saker vi har å

Tabell 1.5 Noen tall fra våre sosiale medier-kanaler:

	2017	2018	2019	2020
Innlegg på Personvernbloggen	17	26	14	18
Twitterfølgere – Datatilsynet konto	15 900	16 496	17 398	18 917
Twitterfølgere – direktør Bjørn Erik Thons konto ¹	-	6 204	6 527	6 704
Nedlastinger – Personvernpodden – Acast ²	-	-	-	2 871

¹ Denne har vi ikke rapportert på før 2018

² Rapportering f.o.m. opprettelsen i mai 2020

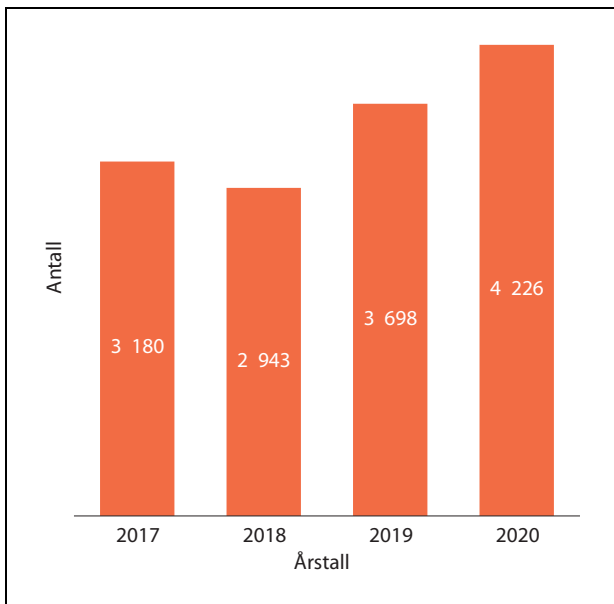
formidle. Av personvern hensyn har vi ikke noen spesifikk statistikk på antall klikk, men kan generelt si at vi har en høy åpningsrate i nyhetsbrevene våre, og at de skaper økt trafikk til nettsidene våre.

3.8.2 Mediekontakt

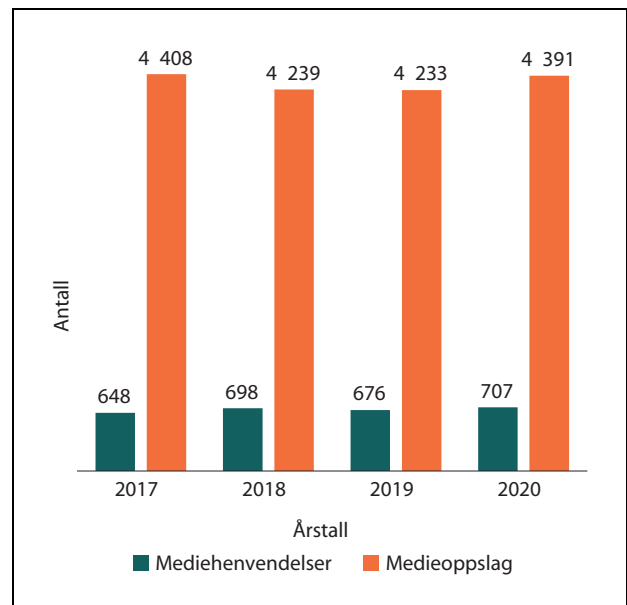
Vi vurderer mediene som en svært viktig kanal for å få frem budskapene våre, og det er jevn pågang og interesse fra disse. Vi legger stor vekt på å ha et profesjonelt forhold til pressen. Dette innebærer at vi skal ha god tilgjengelighet og et høyt servicenivå overfor journalistene.

Dette mener vi å ha lykkes godt med også i 2020.

Vi noterer ned hver gang vi kontaktes av journalister i en ny sak, og i løpet av året har vi registrert 707 besvarte medie henvendelser til kommunikasjonsavdelingen. Det er imidlertid mange henvendelser som generer flere oppslag i ulike medier, og i mange mediesaker er vi omtalt uten å være kontaktet. I 2020 gikk vi over til ny leverandør for medieovervåkingstjenesten, Retriever. Retriever har registrert til sammen 4 391 medieoppslag der «Datatilsynet» er omtalt i løpet av året, inkludert i internasjonale medier.

Figur 1.21 Antall abonnenter på nyhetsbrevet vårt de siste årene

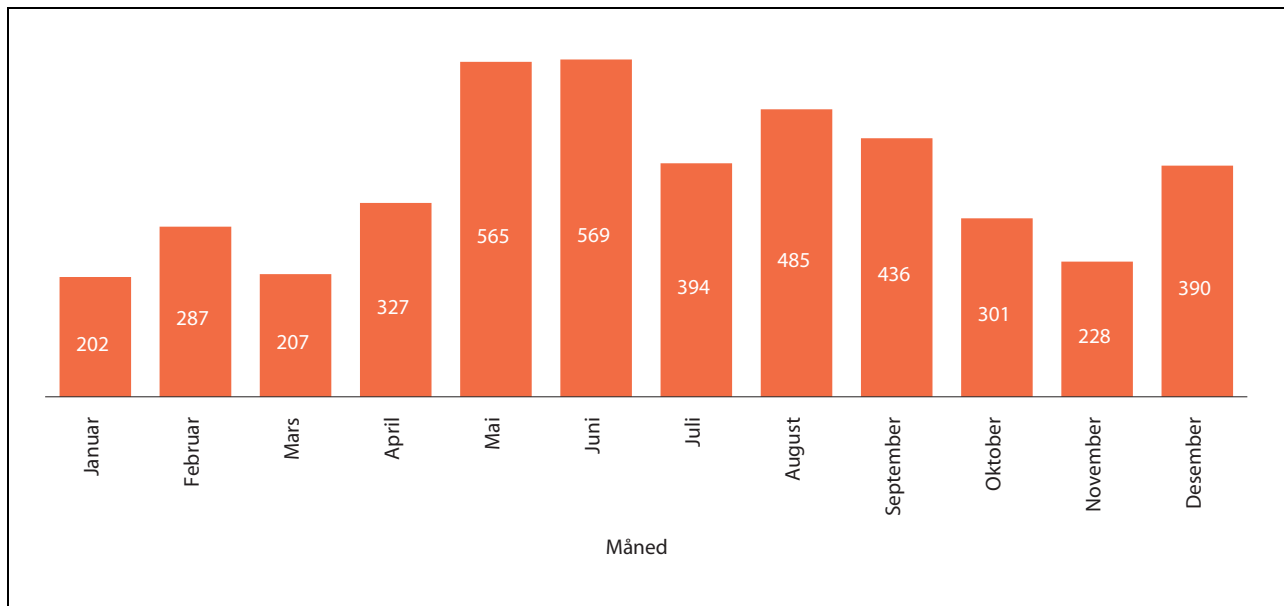
Figur 1.22 Oversikt over medie henvendelser og medie oppslag de siste årene

Når vi ser på de 15 mest delte mediasakene (på Facebook og Twitter) der Datatilsynet var omtalt i 2020, ser vi at særlig to saker har stått for

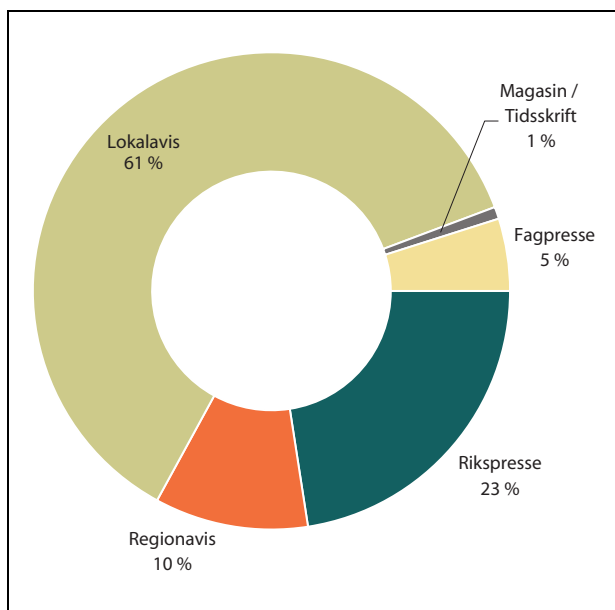
mye av interessen – appen Smittesporing og forslaget til nye etterretningslov:

Tabell 1.6 Oversikten viser fordelingen av medieoppslag gjennom 2020

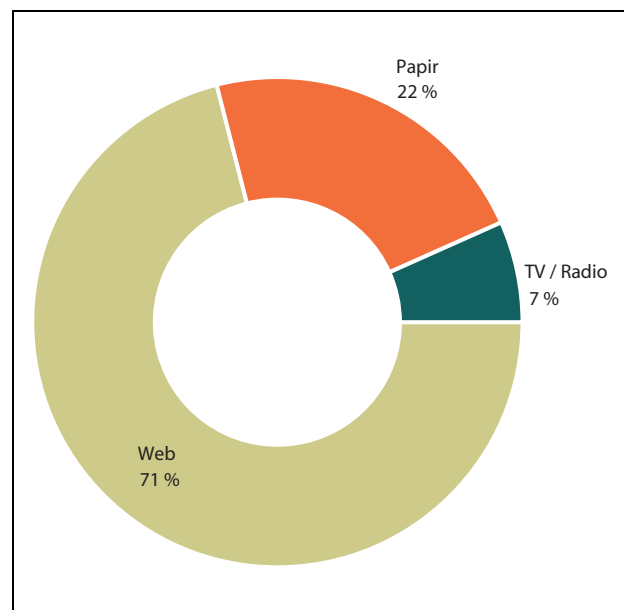
Sak	Medie	Antall delinger
1 Regjeringen vil gi E-tjenesten rett til å lagre og se nordmenns nettbruk	ABC-Nyheter, 22. april	14 782 Facebook: 14 753 Twitter: 29
2 Etterretningsloven - Nå starter masseovervåkingen	Dagbladet, 11. juni	14 099 Facebook: 14 047 Twitter: 52
3 Solberg: - Hvis vi skal få hverdagen tilbake, må flest mulig laste ned appen (Smittestopp)	VG, 16 april	9 448 Facebook: 9 448
4 Camilla Stoltenberg om krisen: Tror vi må leve med tiltak i minst 18 måneder	NRK, 25. mars	7 641 Facebook: 7 600 Twitter: 41
5 Stortinget sier ja til masselagring av nordmenns nettrafikk	Dagsavisen, 8. juni	6 967 Facebook: 6 958 Twitter: 9
6 FHI lager app for å spore folk i kampen mot koronaviruset	NRK, 24. mars	6 500 Facebook: 6442 Twitter: 58
7 Solberg: - Om vi vil ha meir fridom raskare - då er dette vegen å gå	NRK, 16. april	5 506 Facebook: 5 506
8 Staten taper penger: - Bilavgiftene er i ferd med å forvitte	ABC-Nyheter, 6. februar	5 228 Facebook: 5 217 Twitter: 11
9 Datatilsynet: - Vi ville aldri godkjent en slik app i «fredstid»	TV2, 17. april	5 187 Facebook: 5 187
10 8300 mobiler sporet på sykehus og krisesentre	NRK, 11. mai	5 098 Facebook: 5 037 Twitter: 61
11 Vaksinebevis for å komme inn på pub, fotballkamp eller fly?	Dagsavisen, 4. desember	5 049 Facebook: 5 039 Twitter: 10
12 FHI stopper all innsamling av data i Smittestopp-appen	VG, 15. juni	4 807 Facebook: 4 800 Twitter: 7
13 Advarer mot en ny type koronasvindel	NRK, 18. august	4 293 Facebook: 4 293
14 Mener populær DNA-test bryter norsk lov	NRK, 5. mars	4 227 Facebook: 4 213 Twitter: 14
15 Norske offiserer og soldater avslørt av mobilen	NRK, 18. mai	4 004 Facebook: 3 757 Twitter: 247

Figur 1.23 Antall medieoppslag der Datatilsynet var nevnt – fordelt på måned

Figur 1.24 Fordeling av oppslag (papir), 980 artikler

Figur 1.25 Fordeling på medietyper

Tabell 1.7 De mediene med flest oppslag om Datatilsynet i 2020:

Medie	Medietype	Antall
Digi.no	Web	77
NRK	Web	75
P4	TV / Radio	73
Aftenposten - Login	Web	65
NRK P1 Dagsnytt	TV / Radio	64
Bergens Tidende	Papir	51
Klassekampen	Papir	51
Digi.no Ekstra	Web	50
Bergens Tidende - Login	Web	49
Fjordabladet	Web	46
ABC Nyheter	Web	46
Sunnmøringen	Web	45
P4	Web	45
Aftenposten	Papir	42
Nettavisen	Web	40
Adresseavisen	Web	39

3.8.3 Foredragsvirksomheten

Foredrag er en viktig del av vår utadrettede kommunikasjonsvirksomhet. De gir oss muligheten til å øke kjennskapen til rettigheter og plikter, og til å skape økt forståelse for betydningen av personvern. Samtidig viser vi synlighet og tilgjengelighet for virksomheter, interesseorganisasjoner og publikum. Eksterne forespørsler vurderes ut fra noen faste kriterier slik som antall deltagere, om temaet er relevant for våre satsningsområder og selvfølgelig kapasitet. I 2020 har imidlertid mange av foredragene vært digitale grunnet smittevern.

Egne arrangement

Direkte dialog med ulike målgrupper har vært avgjørende i arbeidet med implementeringen av personvernforordningen, særlig blant små og store virksomheter. Vi har både gjennomført arrangementer selv eller vi har deltatt som medarrangør på større konferanser om teknologi og samfunn slik som KiNS, Sikkerhetskonferansen, NOKIOS, SKATE og Normkonferansen.

Personverndagen

I 2020 markerte Datatilsynet for åttende gang den internasjonale personverndagen i januar med et seminar i samarbeid med Teknologirådet på Litteraturhuset i Oslo. Temaene på programmet var ansiktsgjenkjenning og personvern i skolen:

Kunstig intelligens har gjort ansiktsgjenkjenning billigere og mer presist. Ansiktet kan brukes som ID-kort, til å låse opp telefonen og til å betale – praktisk og greit. Samtidig er teknologien som skapt for overvåking, så hvordan bør vi gripe an ansiktsgjenkjenning i Norge?

I 2019 ga Datatilsynet store gebyrer til kommuner som ikke har beskyttet barns personvern godt nok. Og internasjonale teknologiselskaper leverer digitale verktøy som baserer seg på stortilt innsamling, lagring og analyse av elevenes digitale atferd. I en tid med digitalisering og kommunesammenslåinger er det grunn til å tro at norske elevers personvern vil komme under ytterligere press. Kompetanse og bevissthet om personvern må derfor økes både hos leverandører, brukere og ansvarlige i skolesektoren.

Personverndagen ble strømmet på Teknologirådet sin YouTube-kanal og er sett 1 646 ganger.

Safer Internet Day

I anledning den internasjonale Safer Internet Day 2020, inviterte Utdanningsdirektoratet, Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS) og Datatilsynet til seminar om digital håndteringskompetanse 11. februar: «Hvordan håndtere uønskede hendelser på nett?»

Seminaret ble arrangert i Tromsø, men ble strømmet og opptak ble lagt ut i etterkant. Det rettet seg mot fagpersoner som gjennom sitt arbeid møter barn, slik som ansatte i skole, SFO og helsejenester. Målet var å gi noen konkrete tips til håndtering av uønskede hendelser på nett og se på ulike tiltak.

Den nyeste filmen vi hadde produsert i Dube-stemmer-prosjektet, Porn Scam, ble også lansert samme dag.

Konkurranse om innebygd personvern i praksis

Innebygd personvern er en plikt for alle virksomheter som behandler personopplysninger. Det er et politisk ønske at dette prinsippet brukes både i statlig og offentlig forvaltning. Det vil styrke den enkeltes personvern og rettigheter, samt sikre personopplysningene bedre.

Målet med konkurransen er å løfte frem gode eksempler på praktisk implementering av innebygd personvern og personvern som standardinnstilling. Siden samfunnet vårt blir bare mer og mer digitalt, er det viktig å tenke personvern fra start i ulike prosjekter. Alle med en løsning, et system, en applikasjon eller programvare som er utviklet i tråd med prinsippene om innebygd personvern, har vært oppfordret til å sende inn sine bidrag.

Av bidragene vi fikk inn, ble noen finalister plukket ut av en jury. Siden vi ikke kunne arrangere en prisutdeling som planlagt, gikk distrikts- og digitaliseringsminister Linda Hofstad Helleland gjennom og introduserte de ulike bidragene, samt kåret vinnerne i en liten filmhilsen. Det ble også delt ut en studentpris.

Vinneren av innebygd personvernprisen 2019 var NAV med bidraget "Gjør test til en fest! Løsning for syntetiske testdata". NAV har utviklet en metode og løsning for å lage syntetiske testdata ved hjelp av maskinlæring og gjenbruk av eksisterende forretningslogikk. Syntetiske opplysninger trer inn i stedet for reelle opplysninger, og dette gir anonymisering etter at transformering har skjedd. Bidraget viser at det er fullt mulig å bruke syntetiske data, til tross for argumentasjoner om at det er for vanskelig, for kostbart og for tidkrevende. Det står på vilje og gammel vane.

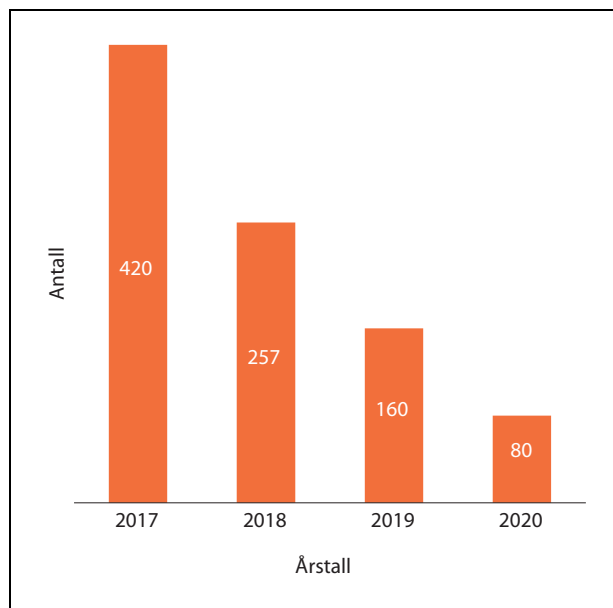
Vinnerne av studentprisen var OsloMET og studentene bak bacheloroppgaven «Anonymization as a Service». Prosjektgruppen hadde utviklet en løsning for å pseudonymisere data for å beskytte individer i datasett mot risiko for re-identifisering. Løsningen bygget på moderne pseudonymiserings-verktøy som er gjort tilgjengelig som en brukertilpasset tjeneste.

Det er utlyst en tilsvarende konkurranse for 2020, og vinneren vil kåres i løpet av våren 2021.

Akerselvauka

Etter at Arendalsuka ble avlyst, mistet vi årets største møteplass for politikk, organisasjons- og næringsliv. DN laget imidlertid en alternativ arena for debatt og viktige samtaler i august. Datatilsynet deltok i en egen sesjon om elevers personvern, der digitalisering i skolen var tema.

Medvirkende var statssekretær Paul Chaffey i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, politisk rådgiver Lars Øye Brandsås fra Kunnskapsdepartementet, direktør Bjørn Erik Thon, områdedirektør Kristin Weidemann Wieland i KS og rektor Magne Johansen ved Hagebyen

Figur 1.26 Antall foredrag de siste årene

skole i Harstad. Moderator var Torgeir Waterhouse.

Eksterne foredrag

I 2020 holdt vi 80 foredrag på kurs, konferanser og seminarer i regi av andre aktører som ønsket vår deltakelse. Dette utgjør en halvering i forhold til året før. Nedgangen skyldes naturlig nok dels pandemien, men også at personvernforordningen ikke lenger har den nyhetens interesse som den har hatt i tidligere år.

Vi har sagt ja til de aller fleste av henvendelsene, men mottok naturlig nok mange avlysninger særlig i vårhalvåret.

3.8.4 Veiledningstjenesten

Datatilsynets veiledningstjeneste er et tilbud for virksomheter og publikum som har spørsmål som ikke krever ordinær saksbehandling om behandling av personopplysninger. Et viktig mål med tjenesten er å gjøre enkeltpersoner i stand til å ivareta egne interesser i saker som gjelder personvern og å bistå virksomheter i å følge pliktene i personvernlovgivningen. Det er et stort spenn i kompleksiteten i spørsmålene som er av både juridisk og teknisk karakter.

I løpet av 2020 har veiledningstjenesten registrert totalt 5 364 henvendelser som til sammen har utgjort 967 timer med veiledning. Veiledningstjenesten hadde åpningstid fire dager i uken i før-

ste halvdel av meldingsåret og økte til fem dager i uken fra august.

Effektivitet og servicenivå i veiledningstjenesten

I andre halvdel av 2019 stengte vi for veiledningshenvendelser på epost. Målet var å gi et bedre og raskere tilbud til våre brukere. Ressursenhet har gjennom meldingsåret bestått av 7-10 deltidsansatte studenter fra juss- og teknologistudier. I tillegg til studentene bidrar jurister, teknologer og samfunnsvitere fra fagseksjonene i den daglige veiledningen på telefon.

I meldingsåret reduserte vi gjennomsnittlig ventetid på telefon fra 4.13 minutter i 2019 til 2.41 minutter. Det er en reduksjon i ventetid på 36 prosent. Videre har gjennomsnittlig samtaletid økt fra 9.14 minutter i 2019 til 10.49 minutter i 2020. Vi har altså levert mer veiledning med kortere ventetid, og dermed lyktes med fjorårets mål om å redusere ventetiden. Dette har trolig sammenheng med en styrkning i antall ansatte i Ressursenhet for veiledning i 2020. I tillegg er den nye organisasjonsmodellen fra 2019 med veiledningstjenesten og kommunikasjon i en samlet egen avdeling godt implementert. Det er nå også en egen koordinator som gir tettere oppfølging til tjenesten.

Vi opplever at veiledningstjenesten vår har blitt mer effektiv ved å satse på telefonveiledning. Publikum får raskere svar, og dialogen i veiledningssituasjonen gjør at komplekse problemstillinger blir løst underveis i samtalen. Det hopper seg ikke opp med e-poster i saksbehandlingssystemet, og studenter og saksbehandlere frigjør med tid til ordinær saksbehandling og arbeid med nettsider.

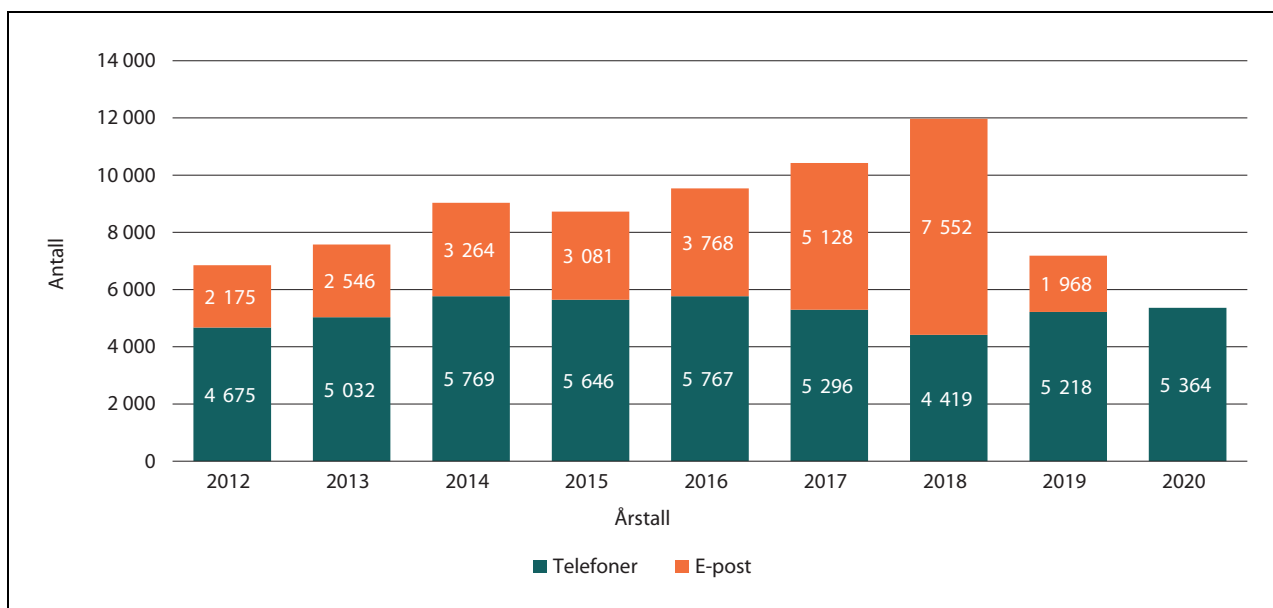
Veiledningstjenesten er til enhver tid er bemannet med tre til fem personer, og etterspørselen fra publikum er stor. Det er stor variasjon i kompleksiteten i henvendelsene vi får. Noen besvares på få minutter mens flere av henvendelsene er omfattende og kompliserte.

Totalt antall henvendelser til veiledningstjenesten er noe lavere enn ventet i meldingsåret. Årsaken til dette er nok at det var nødvendig å redusere åpningstidene til tre dager i uken fra mars til mai, fordi man hadde behov for å frigjøre ressurser i organisasjonen til omstillingen som krevdes under pandemiens første fase. Telefon ble i den perioden kun bemannet av studentene i ressursenheten. Erfaringen er i stor grad at dersom man stenger telefon en dag, så vil ikke henvendelsene komme dagen etter eller senere.

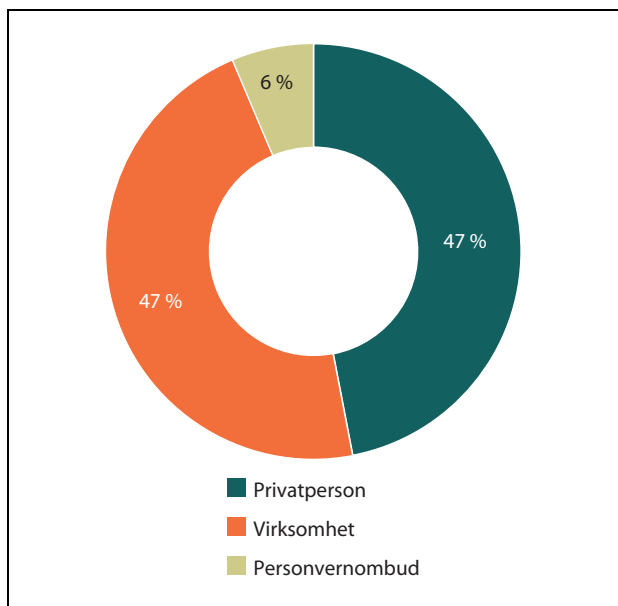
Hvem kontakter oss?

Statistikken viser at 47 prosent av de som tar kontakt med denne tjenesten er representanter for virksomheter, mens 47 prosent er privatpersoner. Det nye regelverket begynner å bli godt implementert i flere virksomheter, men mange arbeider fortsatt med å etterleve i praksis som følge av overgangen til det nye regelverket.

Personvernombudene står for 6 prosent av henvendelsene. Vi erfarer at denne gruppen ofte er ute etter veiledning om avviksbehandling.

Figur 1.27 Henvendelser til veiledningstjenesten de siste årene, fordelt på telefon og e-post

Figur 1.28 Fordeling på hvem som kontakter tjenesten

Hva handler henvendelsene om?

Vi fører statistikk over henvendelsene som går direkte til veiledningstjenesten. Vi registrerer hva henvendelsene handler om, og hvem henvendelsene kommer fra. I tillegg registrerer vi om henvendelsene dreier seg om arbeidsliv. Dette gjør vi

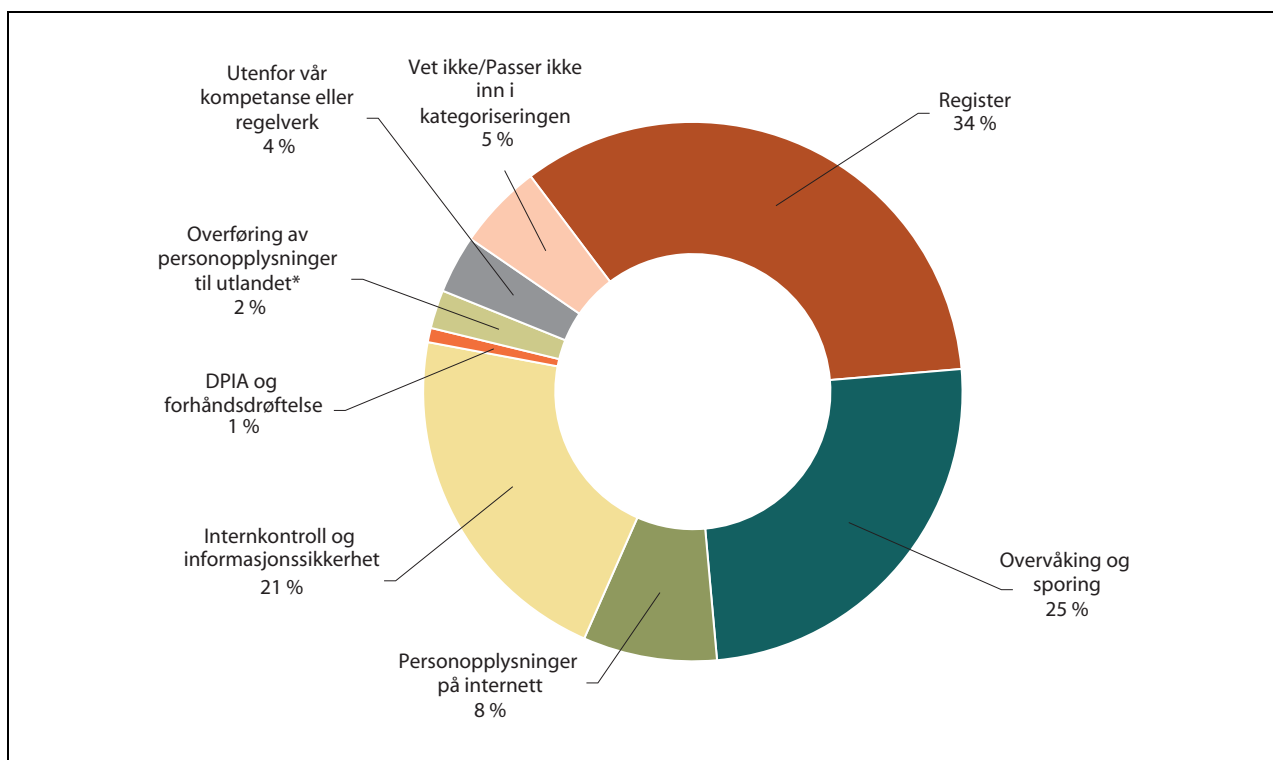
for å få bedre oversikt over hva publikum lurere på slik at vi kan tilpasse veiledningen på nettsiden vår og bygge kompetanse på aktuell tematikk.

Imidlertid ser vi av 5 364 besvarte samtaler, så er bare 4 849 statistikkført. De kan være ulike grunner til avviket som dobbeltoppringning, feil tastevalg eller at man glemmer å registrere henvendelsen i en travel hverdag. Uansett vil det være et mål for kommende år å vesentlig minke avviket i antall mottatte og antall registrerte henvendelser.

Nedenfor følger en kort oppsummering av de mest sentrale kategoriene for hva veiledningstjenesten får spørsmål om. Merk at tallene ikke vil være fullstendig dekkende, ettersom flere av henvendelsene vil kunne plasseres i ulike kategorier.

Register

Én av tre henvendelser til veiledningstjenesten handlet om registre. Det dreier seg blant annet om hva som kan registreres, når og hvordan man kan kreve å få slettet informasjon, samt rettigheter knyttet til innsyn i egne personopplysninger. Blant privatpersoner som ringer til veiledningstjenesten gjelder klart de fleste henvendelsene bruk av personopplysninger i ulike registre, for eksempel medlemsregistre, kundelister og journalopplysninger.

Figur 1.29 Tema for henvendelsene til veiledningstjenesten

Internkontroll og informasjonssikkerhet

Internkontroll og informasjonssikkerhet var tema for 21 prosent av det totale antall henvendelser til veiledningstjenesten. 29 prosent av disse henvendelsene gjaldt informasjonssikkerhet, slik som risikovurderinger, kryptering og autentisering. Utover det gjaldt 20 prosent av henvendelsene avviksbehandling, 20 prosent gjaldt databehandleravtaler og 16 prosent internkontroll. Vi ser at antall henvendelser om dette har økt. Dette har trolig sammenheng med at temaene omfatter sentrale plikter for virksomhetene i personvernforordningen og forklarer også hvorfor dette er det temaet virksomheter spør mest om.

Hvis vi ser bare på henvendelsene fra virksomheter, er internkontroll og informasjonssikkerhet det vi får flest spørsmål om. Vi har også mottatt mange spørsmål om avviksbehandling og databehandleravtaler. Dette henger nok sammen med at mange virksomheter fortsatt jobber med å sikre at deres systemer er forenelige med det nye personvernregelverket.

Overvåking og sporing

Spørsmål om overvåking og sporing står for 25 prosent av alle henvendelser og av disse utgjør 54 prosent spørsmål om kameraovervåking.

Kameraovervåking av hjem og bolig (inkludert hytte) står for en tredjedel av disse henvendelsene. Dette er en økning fra 2019 og kan ha sammenheng med at kameraovervåkingsutstyr til forbrukermarkedet gradvis har blitt mer tilgjengelig, fått lavere priser og bedre brukervennlighet. Særlig tilgang til kameraovervåking gjennom app på telefonen, har gjort det svært enkelt å kunne følge med på huset, hytta, båten, hunden eller gamle slektninger. Dette er en utvikling som ikke nødvendigvis er utelukkende positiv og noe som etter vår erfaring er kilde til for eksempel mange nabokrangler.

Utenom kameraovervåking får vi en rekke spørsmål om lydopptak av samtaler. For å bedre kunne svare ut disse henvendelsene oppdaterte og utvidet vi veilederen om lydopptak av samtaler til å inkludere eksempler med bakgrunn i ofte stilte spørsmål på telefon og nye temaer som lydopptak i arbeidslivet.

Internett

Ulike henvendelser om personopplysninger på internett sto for 8 prosent av henvendelsene. Dette er på lik linje med de siste årene. Over halv-

parten av disse henvendelsene gjelder uønsket publisering av bilder, film, tekst og lignende på nett.

Annet

Et betydelig antall av henvendelsene vi får lar seg ikke lett kategorisere og er derfor lagt til i samle-kategorien «annet». Blant annet faller fire prosent av alle henvendelsene utenfor Datatilsynets forvaltningsmandat, og som vi derfor i liten grad har muligheten til å veilede om. Dette kan for eksempel være saker om ID-tyveri og som hører hjemme hos Politiet.

Spesielt om henvendelser knyttet til arbeidsliv

Spørsmål knyttet til personvern i arbeidslivet har tradisjonelt sett utgjort en stor andel av henvendelsene til veiledningstjenesten. Det sjekkes derfor alltid om henvendelsen gjelder personvern i arbeidslivet i tillegg til kategori, da spørsmål innen arbeidslivet kan falle inn under flere av kategoriene over.

Statistikken viser at 27 prosent av den totale andelen henvendelser dreide seg om arbeidsliv i meldingsåret. Av disse står virksomheter for 63 prosent og privatpersoner for 37 prosent av henvendelsene. Både arbeidsgivere og arbeidstakere stiller flest spørsmål innen temaene register og overvåking og sporing.

Av alle henvendelsene fra virksomheter utgjør spørsmål om personalregister 20 prosent, innsyn i arbeidstakers e-post og private filer 9 prosent og kameraovervåking på arbeidsplassen 9 prosent.

Av alle henvendelser fra arbeidstakere utgjør spørsmål om personalregister 25 prosent, innsyn i e-post og private filer 14 prosent og kameraovervåking på arbeidsplassen 14 prosent.

Hva man kan gjøre med opplysningene man har om de ansatte, samt kontroll og overvåking, er gjentakende spørsmål både på arbeidstaker og arbeidsgiversiden. I henvendelser om arbeidslivet ser vi stor variasjon i mengde forhåndskunnskaper hos de som tar kontakt med oss.

Spesielt om henvendelser knyttet til korona

Når samfunnet ble stengt ned og svært mange virksomheter måtte digitaliseres raskt og på nye måter, oppstod det et stort informasjonsbehov om personvernregelverket. Vi svarte med å lage en egen temaside om korona og personvern på data-tilsynet.no, og denne ble mye brukt. Der ble det raskt produsert og publisert en rekke veilednin-

ger om de henvendelsene som gikk igjen, slik som:

- Stengte skoler og digitale hjelpemidler
- Opplysninger om smittede elever og lærere
- Digitale konsultasjoner og personvern
- Bruk av mobildata til befolkningstelling og –varsling
- Besøksregistrering og smittesporing

I tillegg fikk vi fortløpende oversatt og publisert retningslinjer, veiledere og verktøykasser om korona og personvern fra Personvernrådet og EU-kommisjonen.

Syv prosent av alle henvendelser i 2020 var relatert til koronasituasjonen. I perioden etter nedstengningen fikk vi svært mange henvendelser om informasjonssikkerhet. Det gjaldt alt fra hjemmeskole til videokonferanseløsninger, da en rekke virksomheter ble tvunget til å raskt ordne nye IT-løsninger.

Restaurant-, serverings- og kulturbransjen fikk også en rekke plikter knyttet til besøksregistrering og måtte behandle store mengder personopplysninger på nye måter enn tidligere.

I april og mai var omlag 50 prosent av alle henvendelsene som gjaldt koronasituasjonen knyttet til arbeidslivet. På telefon fikk vi høre eksempler om til dels svært inngripende tiltak slik som løpende innsyn i e-post eller krav om å ha på kamera hele arbeidsdagen for å kunne kontrollere arbeidstakernes arbeidsinnsats.

3.8.5 Ressursbruk

Oppfølgingen av personvernforordningen har vært den viktigste satsingen i 2020, i tillegg til en stor og ekstraordinær satsing på å informere virksomheter og enkeltpersoner om personvernspørsmål tilknyttet koronasituasjonen. Dette gjenspeiler også hva som har vært prioritert i kommunikasjonsvirksomheten. Vi lanserte en egen temaside om korona og personvern, og la vekt på løpende oppdateringer av dagsaktuelle spørsmål. Det har også vært et stort medietrykk fra hele landet, med både riksmidler, lokalpresse og nisjepublikasjoner rettet mot både privat og offentlig sektor. Dette er kanaler vi aktivt har brukt for å kommunisere våre budskap, og er en aktivitet vi har prioritert høyt.

Nettsider, podcast og forarbeid til chat og strømming har også vært prioritert.

Det har vært riktig å prioritere aktuelle koronarelaterte personvernspørsmål så høyt som vi har gjort. Interessen og behovet for informasjon både blant enkeltpersoner, virksomheter og medier har vært stort. Vi anslår at omlag 70 pro-

sent av kommunikasjonsavdelingens ressurser har vært brukt i arbeid relatert til nettsider og kommunikasjon i nye kanaler. Mediehenvendelser tar også mye tid, og vi hatt store og tunge saker som til tider har krevd betydelige ressurser.

Veiledningsenheten ble i 2019 integrert i kommunikasjonsavdelingen. Vi ser at dette gir gevinst på sikt gjennom muligheten til å målrette og effektivere kommunikasjonsarbeidet vårt i enda større grad. Det har vært prioritert å knytte betydelige ressurser til denne tjenesten i løpet av året. Vi har gjennom året hatt til sammen åtte studenter tilknyttet veiledningstjenesten. Alle Datatilsynets ansatte med juridisk, teknologisk eller samfunnsvitenskapelig utdanning deltar dessuten gjennom faste vaktordninger.

Veiledningen har vært mer utfordrende i 2020 sammenlignet med tidligere år, særlig på grunn av koronasituasjonen. Omfanget av personvernforordningen er i seg selv omfattende, og problemstillingene kan være krevende.

Vi jobber med stadig effektivisering av veiledningsarbeidet, og har lyktes med å stenge ned e-posttjenesten. Dette har vært vellykket, og telefonveiledningen er mer effektiv både for bruker og i organisasjonen. Vi ser at det er svært viktig å utarbeide gode veiledere på nettsidene våre. I økende grad har virksomheter og enkeltpersoner blitt henvist til eksisterende veiledningsmaterieil, og det har blitt mindre en-til-en-veiledning.

3.8.6 Vurdering av måloppnåelse

Kommunikasjonsarbeidet bygger opp under Datatilsynets hovedstrategi for 2018-2020. I vårt arbeid med kommunikasjon og måloppnåelse har vi lagt vekt på målet om å arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Vi har også jobbet med målet om å bidra til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern, og har hatt ekstra fokus på personvernrelaterte spørsmål i tilknytning til koronasituasjonen. Nettsidene har vært et viktig virkemiddel i arbeidet med denne måloppnåelsen. Nettet er vår primære kommunikasjonskanal, og vi jobber kontinuerlig med at våre viktigste målgrupper enkelt finner den informasjonen de til enhver tid trenger.

Vi mener vi har lyktes godt ut i fra de ressursene vi har hatt til rådighet. Ventetiden på telefon har gått ned, og nettsidene er hyppig benyttet.

Veiledningstjenesten har vært viktig for å nå flere av Datatilsynets mål for 2020. Tjenesten er et lavterskeltilbud som brukes av et stor antall virksomheter og privatpersoner, og bidrar slik til at

virksomheter blir mer kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og i større grad evner å etterleve regelverket. I tillegg bidrar tjenesten til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern.

I kommende periode satses det sterkere på veiledning ut til publikum. Vi skal satse enda mer på nettbasert veiledning, og vil teste chat som verktøy. I første omgang vil vi åpne for en-til-en chat på noen utvalgte områder.

I strategien er det også satt som mål at vi skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Gjennom vårt arbeid med veiledning i kunnskap om og bevisstgjøring av regelverket, har vi arbeidet målrettet for å nå dette målet.

Vi har også jobbet med å realisere en annen uttalt målsetning, nemlig at Datatilsynet skal være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Vi er opptatt av å utvikle og viderefremme all vår samlede kunnskap i digitale kanaler, slik som på nettstedet vårt, i vår nye Podcast og i nyhetsbrevet. Slik bidrar vi til bedre etterlevelse av regelverket.

Vi mener derfor vi har nådd målene våre.

3.8.7 Fremtidige utfordringer

Kommunikasjonsavdelingen står overfor en rekke utfordringer som vi må prioritere nøye oppfølgingen av, både ut i fra målvurdering og ressursbruk. Digitaliseringsspørsmål, både internt i organisasjonen og eksternt blant publikum, skyter stadig fart. Vi må gjøre grundige risikovurderinger før nye verktøy og plattformer tas i bruk.

I tillegg er det en stor forventning til rask service på veiledningstjenesten fra publikum som består av både «den vanlige borger», små og store virksomheter og avanserte jurister. En utfordring er derfor å plukke ut prioriterte målgrupper etter publikums eget behov. Vi ser også at skolesektoren og spørsmål blant barn og unge fortsetter å øke. Dette er en målgruppe som det er viktig å følge ekstra opp, noe vi blant annet gjør i arbeidet med tjenesten dubestemmer.no.

3.9 Nasjonale samarbeidsrelasjoner

Datatilsynet har utstrakt kontakt med andre aktører. Nedenfor følger en oversikt over vår mest sentrale deltakelse i nasjonale fora.

I tillegg til disse kommer det et stort antall kontaktmøter med ulike aktører og samarbeid av mer kortvarig art. Vi har også avtaler om faglig samarbeid med flere sentrale statlige virksomheter.

Aktørforum e-signatur

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) samler aktørene innen e-signaturområdet til aktørforum. Hovedtema er EU-kommisjonens forslag til forordning om blant annet e-ID og e-signatur. Aktørforumet skal systematisere kontakten mellom aktørene, og Datatilsynet har fulgt opp arbeidet i forumet.

Brønnøysundregistrene

Samarbeidet går ut på utveksling av erfaringer og regelmessige møter både på direktørnivå og på saksbehandlernivå.

Dataforeningen

Den norske dataforening er Norges største nettverk for IT- og digitaliseringsprofesjonelle. Datatilsynet har lenge sittet i styret for gruppen «informasjonssikkerhet», ledet og arrangert fagseminarer om Software, Cybersikkerhet på styrerommet med mer, og bidratt til å sette personvern på agendaen.

Digitaliseringsdirektoratet

Datatilsynet samarbeider med Digitaliseringsdirektoratet (tidligere Difi) sitt kompetansemiljø innenfor informasjonssikkerhet. Vi har en del overlappende ansvarsområder, og samarbeider om ulike tema slik som blant annet veiledere for internkontroll og informasjonssikkerhet. I tillegg har vi bidratt med veiledning i personvernsspørsmål når det gjelder bruk av sosiale medier i offentlig forvaltning.

Direktoratet for e-helse

Det har vært jevnlig møter mellom Datatilsynet og direktoratet, både på direktørnivå og på saksbehandlernivå. Nye løsninger presenteres og drøftes løpende med Datatilsynet.

Helsedataprogrammet ligger også under ansvarsområdet til Direktoratet for e-helse. Vi har deltatt i referansegruppen og i en av arbeidsgruppene i programmet.

Direktoratet har sekretariatet for Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren (Normen), og det er også i den forbindelse mye kontakt. Vi har også hatt jevnlig møter med sekretariatet gjennom året og har diskutert nødvendig endringer i Normen opp mot de nye personvernreglene.

Finanstilsynet og Arkivverket

I forbindelse med etableringen av regulatoriske sandkasse for kunstig intelligens, har vi koordineringsrollen for møter mellom oss og sandkassene i henholdsvis Finanstilsynet og Arkivverket. Vi har også regelmessige møter på saksbehandlernivå.

Folkeregisterprosjektet

Det er viktig for Datatilsynet å følge med på utviklingen av hvordan Folkeregisteret kommer til å se ut i fremtiden. Vi har hatt en representant i referansegruppen, samt at vi har deltatt i enkelte møter i prosjektet. Problemstillinger knyttet til hvilke opplysninger som skal inn i registeret, er noe vi jevnlig må forholde oss til.

Det har vært særlig oppmerksomhet omkring utveksling av opplysninger om «fortrolig» og «strengt fortrolig» adresse, private aktører som distributører av Folkeregisteret, Folkeregisterets rolle som ID-forvalter, tilgangskontroll og borger-tjenester i registeret.

Forbrukertilsynet og Konkurransetilsynet

Vi har etablert et godt samarbeid med Forbrukertilsynet og Konkurransetilsynet, og planen er å formalisere dette samarbeidet ytterligere. Det blir særlig viktig i årene fremover, da mange av de samme aktørene skaper utfordringer for våre respektive tilsyn, og behandling av personopplysninger har så vel konkurranse- og forbrukerutfordringer.

Foreningen kommunal informasjonssikkerhet (KINS)

Datatilsynet har deltatt som samarbeidspartner i KiNS. Dette innebærer å delta på styremøter som observatør og bidragsyter, og å delta i planleggingen av KiNS sine arrangementer. Vi bidrar også med foredrag eller som paneldeltakere på disse arrangementene.

Hesledirektoratet

Det er jevnlig kontakt mellom Datatilsynet og Hesledirektoratet, både på direktørnivå og saksbehandlernivå.

ID-nettverket for en helhetlig ID-forvaltning

Datatilsynet deltar sammen med flere andre sentrale organisasjoner. Hovedmålet til nettverket er

å arbeide for en helhetlig ID-forvaltning i Norge, og for å forebygge kriminalitet for dermed redusere trusselen mot velferdsstaten. Datatilsynets deltakelse er viktig både for å ivareta personvernet i ID-forvaltningen, og for å bidra til at sikre løsninger etableres.

IKT-Norge

Vi har et godt samarbeid med IKT Norge. På bakgrunn av satsingen vår på barn og unge, har vi fokusert på å formidle innebygd personvern for gruppen EdTech som ledes av IKT-Norge. EdTech er medlemmer som utvikler og tilbyr løsninger til skole og utdanningsmiljø i Norge.

Konkurransetilsynet og Riksrevisjonen

I forbindelse med Datatilsynets etablering av ny tilsynsmetodikk har vi hatt nyttige møter og god erfaringsutveksling.

KS

I forbindelse med Datatilsynets satsing for barn og unge har vi intensivert vårt arbeid sammen med KS for å sette fokus på arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern i kommuner og skoler. Vi deltar som observatører i SkoleSec-prosjektet.

Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet (Nkom)

Nkom fører tilsyn med ekomregelverket. Dette regelverket har spesialregler om behandling av personopplysninger for telekomleverandører. Dette kan skape utfordrende grensdragninger opp mot personvernregelverket, og krever godt samarbeid mellom tilsynsmyndighetene. Datatilsynet har derfor jevnlig dialogmøter med Nkom om problemstillinger i telekombransjen, og har gjennomført flere slike møter i 2020.

Det siste året har kontakten særlig omfattet kommunikasjonsvernordningen og den kommende kommunikasjonsvernforordningen. Det har også vært et omfattende samarbeid innen områder som befolkningsvarsling og nummeropplysning.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Datatilsynet har et godt samarbeid med NSM. Vi har en del overlappende ansvarsområder, og samarbeider med dem om blant annet veiledere og anbefalinger innenfor informasjonssikkerhet.

Nasjonalt råd for Facilitation – NAFAL

Datatilsynet har én representant i Nasjonalt råd for Facilitation (NAFAL), sivil luftfart. Rådets mandat er å fremme forslag til fastsettelse av standarder for effektiv gjennomstrømming av personer, bagasje og varer på lufthavner. Luftfartstilsynet koordinerer gruppen som har medlemmer fra tolv ulike myndigheter og virksomheter innen sivil luftfart.

Norges Nasjonale Institusjon for Menneskerettigheter (NIM)

Datatilsynet samarbeider med NIM, blant annet knyttet til høringsuttalelser. Det er mange fellesnevner i debatten om personvern og menneskerettigheter, blant annet i debatten om digitalt grenseforsvar. Begge institusjonene deltok i Sametingets høring om bruk av samisk etnisitet i blant annet helseforskning, og diskuterte synspunkter i forkant.

Norsk Biometri Forum

Datatilsynet deltar i Norsk Biometri Forum som er et uformelt forum for presentasjon og diskusjon innenfor biometri. Det er lagt stor vekt på å få inn nye ideer, samtidig som møtene benyttes til orientering om pågående prosjekter innenfor offentlig og privat sektor.

Forumet møtes to ganger i året, og har deltakere fra departementer, direktorater og en del private bedrifter, samt NTNU i Gjøvik. Forumet arrangeres i tett samarbeid med Forum for Research and Innovation in Security and Communications (FRISC) og European Association for Biometrics (EAB).

Norsk Informasjonssikkerhetsforum (ISF)

ISF er en ideell organisasjon som arbeider med informasjonssikkerhet for medlemmene. Vi deltar aktivt i dette miljøet som medlemmer, for nettverksbygging og som foredragsholdere.

Norsk konferanse for IKT i offentlig sektor (NOKIOS)

Datatilsynet har deltatt som samarbeidspartner og i programkomiteen for NOKIOS. Dette innebærer både planleggingen av konferansen, og å være bidragsyter både når det gjelder innhold og gjennomføring. NOKIOS har etter hvert blitt en viktig arena der vi kan sette fokus på personvern i digitaliseringen av offentlig sektor.

Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS)

Datatilsynet er representert i styret til NorSIS ved direktør Bjørn Erik Thon. Vi har mange overlappende ansvarsområder med NorSIS, og samarbeider derfor med dem om ulike tema, blant annet Nasjonal sikkerhetsmåned.

Samarbeidsprosjektet Du Bestemmer

Du Bestemmer er et formalisert samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og Datatilsynet. Sammen driver vi blant annet nettressursen dubestemmer.no som skal bidra til at barn og unge skal lære seg å ta kontroll over egne personopplysninger, og samtidig respektere andres opplysninger. I 2020 ble det holdt to styringsgruppemøter, vi markerte Safer Internet Day med et frokostseminar i Tromsø, og det har vært et intensivt arbeid med å lage nye nettsider.

Standardisering – komitédeltagelse

Vi deltar i komiteer for standardisering der arbeidet har direkte relevans for vårt arbeidsområde. Standarder er førende for virksomhetenes praksis, også når det gjelder behandling av personopplysninger. Formålet med deltakelsen i komiteene er å sikre kunnskap om pågående prosesser internasjonalt, påvirke fremtidige rammebetingelser, samt bidra til å påvirke relevante standarder med hensyn til personvern og informasjonssikkerhet.

Datatilsynet deltar i fire komiteer:

- SN/K 171 arbeider i hovedsak relatert til ISO/IEC JTC 1/SC 27 IT Security techniques
- SN/K 175 Intelligente Transportsystemer (ITS)
- SN/K 188 Person-ID, kortsystemer, biometri, sikre signaturer, borgerkort
- SN/K 186 Læringsteknologi

Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning (Skate)

Skate er et strategisk samarbeidsråd og rådgivende organ som skal bidra til at digitaliseringen av offentlig sektor blir samordnet og gir gevinster for innbyggere, næringsliv og forvaltningen. Datatilsynet har anledning til å møte i dette rådet, og benytter denne muligheten når det er saker på agendaen som vi mener det er nyttig for oss som personvernmyndighet å delta på. Vi har i melldingsåret blant annet holdt innlegg om avviksmeldinger.

Vegvesenet

Datatilsynet har et godt samarbeid med Statens vegvesen. Spesielt har samarbeidet vært omfattende innen ITS (Intelligente transportsystemer).

3.10 Samlet vurdering av prioriteringer, ressursbruk, resultater og måloppnåelse

Vi har ovenfor redegjort for prioriteringer, ressursbruk og resultatet knyttet til de ulike prioriterte områdene våre. Her vil vi gi en samlet vurdering av om dette har bidratt til å oppnådd hovedmålet: Et godt personvern for alle.

Datatilsynet har i meldingsåret gjennomført en lang rekke aktiviteter; klagebehandling, kontroll saker, veiledning, forhåndsdrøftelser, analyser og kommunikasjonsaktiviteter. Vi har jobbet med mange ulike sektorer og områder, som for eksempel helse, kommuner, sosiale nettsamfunn og arbeidsliv. Som beskrevet under leders beretning, har særlig koronasituasjonen gjort det nødvendig å gjøre omprioriteringer underveis i året.

I arbeidet med koronarelaterte problemstillinger har vi brukt mye ressurs og vi har brukt hele aktivitetsspekteret vårt (for eksempel kontroll, informasjon og veiledning). Vi mener selv å ha oppnådd mye med vårt arbeid, og vil nevne:

- En ny, mer personvernvennlig smittesporingsapp
- Mer fokus på personvern i digital undervisning
- Kontrollaktiviteter knyttet til befolkningsvarsling og befolkningstillinger
- Omfattende kommunikasjonsvirksomhet, med hovedvekt på spørsmål knytte til personvern i arbeidslivet

Koronasituasjonen har vist at det er personvernsaspekter på mange samfunnsområder, og det har utfordret viktige personvernprinsipper. Vi mener det har vært viktig å prioritere dette høyt, og mener måloppnåelsen har vært god og at det har bidratt til å nå hovedmålet.

Også behandling av enkeltsaker har hatt høy prioritet. Det gjelder særlig avviksmeldinger og klager fra borgere. Arbeidet har gitt nyttig innsikt, som i sin tur er benyttet til utvikling av veiledningsmateriell. Som nevnte flere ganger, har vi opplevd økt saksmengde. Det har vært nødvendig å bruke mer ressurser enn planlagt til konkret saksbehandling, men vi mener dette har vært en riktig prioritering. Tross dette, har saksbehandlingstiden til tider vært lengre enn ønsket. Dette har vært en bevisst prioritering fra vår side, og koronarelaterte aktiviteter har vært prioritert høy-

ere. Grunnen er kort og godt at situasjonen har vært svært dramatisk for hele samfunnet, og vår innsats har vært viktig både for enkeltpersoner, og for samfunnet for øvrig.

Vi har i flere år prioritert personvern i kommunesektoren, særlig i skolen, høyt, og iverksatt mange aktiviteter, som kontrollvirksomhet, bransjekontakt, foredrag og annen kommunikasjon. Det blir nok en overdrivelse å kalle 2020 for en gjennombruddsår for personvern i denne sektoren, men det er allikevel tatt viktige skritt i riktig retning. Vi opplever at personvern og sikkerhet har større oppmerksomhet i sektoren, og dens organisasjoner har økt fokus på «våre» problemstillinger. Dette viser at det langsiktige arbeidet vårt, med et bredt spekter av aktiviteter, har båret gode frukter. Barn og unge er blant de viktige målgruppene for vårt arbeid, og omfattes så definitivt av hovedmålet om godt personvern for *alle*.

Regulatorisk sandkasse ble etablert i meldingsåret. Vi er tilgodesett med øremerkede ressurser til denne satsingen, men særlig i oppstartsfasen har vi måttet trukket ressurser fra den øvrige virksomheten vår. Budsjettmessig vil sandkassen utgjøre om lag 13 prosent av de samlede ressursene, altså er dette en betydelig satsing. Vi har enda ikke sett noen konkrete resultater av satsingen, og de første prosjektene vil starte opp i starten av 2021. Vi har derfor avsluttet et år der innsatsen har vært større enn de konkrete resultatene. Dette har, slik vi ser det, vært en viktig prioritering og en god investering for det kommende årene. Vi har stor tro på vi vil oppnå gode resultater i sandkassa. Ved at virksomhetene utvikler løsninger med gode personvern, vil dette i stor grad også komme borgerne til gode. Vi mener derfor også dette har bidratt til å oppnå hovedmålet.

Vi har i dette avsnittet pekt på fire viktige prioriteringer med tilhørende aktiviteter, som gir et godt bilde av våre hovedaktiviteter. Men mange små aktiviteter bidrar også i sum til bedre måloppnåelse.

Vi vil særlig peke på de mange nasjonale og internasjonale samarbeidsrelasjoner vi har. Dette gir seg sjelden utslag i ett konkret resultat, men bidrar, skritt for skritt, til et bedre personvern for alle. Vårt arbeid for å få på plass et system for akkreditering og sertifisering har vært ressurskrevende, men vil, blant annet føre til at mange bransjer kan få godkjent sine bransjenormer. Dette vil gi bedre etterlevelse av personvernregelverket.

Vi får inn svært mange saker knyttet til arbeidsliv. Den omfattende veiledningen vi gir i flere tusen saker hver år, bidrar til at personvern i arbeidslivet blir bedre. Ikke bare for den enkelte,

men også for andre ansatt i samme virksomhet, og i samme sektor eller bransje.

Vi har også lagt ned et betydelig arbeid i en rekke høringsuttalelser, til dels med svært kort frist. Dette har til tider vært svært ressurskrevende. Vi har ikke gjort en grundig analyse av hvor stort gjennomslag vi får i høringsrundene, men ser allikevel at vi får gjennomslag i en del saker. Vi er på ingen måte fornøyd med den nye etterretningsloven, men ser allikevel at det omfattende arbeidet vi la ned i høringsarbeidet i flere runder, har gitt et bedre resultat enn om vi ikke hadde engasjert oss.

Samlet sett mener vi å ha valgt de riktige prioriteringene og aktivitetene. Ressursinnsatsen har, slik vi ser det, vært riktig, selv om det har medført at andre aktiviteter er blitt nedprioritert.

Vi mener å ha oppnådd hovedmålet om et godt personvern for alle.

4 Styring og kontroll i virksomheten

4.1 Virksomhetens overordnede vurdering av opplegget for styring og kontroll

Datatilsynets mål- og styringssystemer vurderes å være i henhold til virksomhetens behov for forsvarlig drift og kontroll og ivaretagelse av denne.

Arbeidet med organisering og effektivisering inngår imidlertid i kontinuerlige prosesser. Som en følge av at Datatilsynet de siste årene har vokst fra å være en liten organisasjon til å bli en mellomstor, er det behov for å etablere nye, samt utvikle og forbedre, etablerte styrings- og oppfølgings-systemer.

4.2 Vesentlige forhold knyttet til Datatilsynets planlegging, gjennomføring og oppfølging

4.2.1 Mål- og styringssystemer

Sammen med tildelingsbrevet, legger revidert økonomi- og økonomiinstruks fastsatt 18. desember 2019 rammene for Datatilsynets virksomhet i 2020.

For å nå hovedmålet vårt, et godt personvern for alle, er det etablert ulike mål- og styringssystemer. Plan-, strategi- og budsjettarbeid forankres i ulike prosesser der ledere, medarbeidere og tillitsvalgte deltar på ulike nivåer. I et «annerledes år» har deltagelse i hovedsak vært gjennomført på digitale møteplasser.

I tillegg til plandokumenter, er det etablert støtte- og oppfølgingssystemer for å ivareta god økonomi- og virksomhetsstyring. Et årshjul ivaretar ledelsens ansvar for å kontrollere viktige aktiviteter og oppfølgingspunkter.

Utgangspunktet for virksomhetsplanleggingen vår er tildelingsbrev og virksomhetsinstruks fra departementet, tilsynets overordnede strategi og områdestrategier for delsektorer, erfaringer fra saksbehandlingen, tilsyn og utredningsarbeid med mer.

Høsten 2020 ble arbeidet med å revidere Datatilsynets nye strategi satt i gang. Arbeidet med strategien og klart definerte mål for perioden 2021-2023 ble avsluttet i januar 2021.

Virksomhetsplanen for 2020 strekker seg ut over året, og er gjort gjeldende også for første kvartal 2021.

4.2.2 Datatilsynets risikostyring

Gjennom risikostyring og risikoanalyse skal vi kunne identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko slik at den kommer innenfor akseptert nivå. Det er utarbeidet et eget dokument med Datatilsynets risikovurderinger. Dokumentet inneholder måloppnåelse, risikovurdering og rapport om sikkerhetstilstanden, og sendes departementet som et eget vedlegg.

4.2.3 Status internkontroll

Datatilsynets internkontroll følges opp for å sikre at kravene til virksomheten etterleves.

Vi har i meldingsåret utarbeidet en ny rutine for håndtering av mulige brudd på informasjons-sikkerheten. Denne skal bidra til at vi fanger opp, håndterer og lærer av uønskede hendelser. Nytt med rutinen er at også kvalifiserte interne avvik skal meldes til Datatilsynet gjennom Altinn. Formålet er å underlegge Datatilsynet samme plikt til å synliggjøre brudd på personopplysningssikkerheten som andre virksomheter.

Datatilsynets årsplan gir en oversikt over oppgaver og frister knyttet til ulike plan- og kontroll-oppgaver. Ledere og andre som er gitt ansvar for oppgavene oppdaterer planen, og rapporterer om gjennomførte tiltak og eventuelle avvik som må følges opp. Årsplanen og behov for oppfølging av avvik drøftes regelmessig i tilsynets ledermøter.

Det er også fra ledelsens side satt av mer ressurser til arbeidet med internkontroll og andre styringssystemer.

I meldingsåret har enkelte faste og langsiktige aktiviteter knyttet til internkontroll og informa-

sjonssikkerhet, blitt nedprioritert til fordel for mer umiddelbare behov i forbindelse med hjemmekontor og smittesituasjon.

4.2.4 *Bemannings-, kapasitets- og kompetansesituasjonen*

Personvernkompetanse er svært etterspurt, og det har vært en prioritert oppgave å motvirke at dyktige medarbeidere slutter. Vi har lagt stor vekt på at alle medarbeidere har varierte og interessante arbeidsoppgaver, samt jobbet med å opprettholde et godt arbeidsmiljø. Det har vært et krevende år, men det ser likevel ut til at vi har lykket med dette arbeidet. Kun én medarbeider sluttet i meldingsåret. Ledere og etablerte medarbeidere har tatt stort ansvar. De har lagt til rette for at alle skal ha gode rammevilkår, klare roller og støttende ledere og kollegaer.

I 2020 har vakanser fra 2019 blitt fylt opp og det er også opprettet nye stillinger som følge av budsjettøkning og større arbeidsbelastning, samt som følge av etableringen av en midlertidig regulatorisk sandkasse. Til sammen har 13 medarbeidere begynt i meldingsåret, og de fleste har startet på et tidspunkt der de ikke hadde en ordinær arbeidsplass å kunne gå til regelmessig. De har måttet forholde seg til hjemmekontor og det å hovedsakelig ha digital kontakt med ledere og kollegaer. Det står respekt av hvordan hver og en har håndtert dette. De nyansatte er selvstendige, tar stort ansvar, viser initiativ og er meget dyktige. De har tilført oss mye verdifull kompetanse i en svært krevende periode.

Evaluering av omorganiseringen

Etter omorganiseringen i november 2018 ble Datatilsynet organisert med en avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt, en administrasjonsavdeling og to fagavdelinger.

Det ble samtidig besluttet å evaluere den nye organiseringen i 2020 for å avdekke om det var behov for å foreta justeringer. Denne evalueringen ble utsatt til våren 2021 fordi koronasituasjonen og unntakstilstand på mange områder i lengre perioder medførte at vi ikke fikk høstet tilstrekkelig kunnskap og erfaring om hvordan «ny organisasjon» fungerte i en normalsituasjon. Det ble likevel foretatt en endring av organisasjonskartet høsten 2020, da en ny seksjon med ansvar for intern IKT-drift, sikkerhet og etterleving (ISE) ble etablert i avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet (TAS). Dette skjedde også som en følge av styrket intern innsats på risiko- og sårbarhets-

vurderinger, informasjonssikkerhet, internkontroll og intern IKT-drift og -utvikling.

4.2.5 *Prosjekter og igangsatte tiltak knyttet til virksomhetens systemer*

Det er i 2020 satt i gang ulike prosesser knyttet til plan, styring og internkontroll. Dette gjelder blant annet kartlegging av behov for ytterligere styringsinformasjon, forbedringspotensial i våre planprosesser, ny metode og bedre verktøy for virksomhetsplanlegging, resultatrapportering og ressursplanlegging. Det ble også gjennomført en kartlegging av behov for å ta i bruk nye arbeidsverktøy mm.

Vi har også arbeidet målrettet for å få på plass et mer robust styringssystem for budsjett og regnskapsoppfølging, blant annet overføring av budsjett til DFØ sine moduler og i større grad gjøre bruk av deres tjenester. Dette sees også i sammenheng med utvikling av øvrig planverk og behov for styringsinformasjon. Koronasituasjonen har lagt begrensninger på arbeidet knyttet til økonomi, da en rekke kompetansetiltak (kurs) ble satt på vent sentralt. Budsjett og regnskapsoppfølging ses også i sammenheng med virksomhetsplan og øvrig rapporteringsarbeid.

4.2.6 *Digitalt førstevalg*

Vi har fremdeles en noe lav digitaliseringsgrad, vi utnytter kun i noen grad de offentlige felleskomponentene og vi er fremdeles avhengige av enkelte manuelle og analoge rutiner både i saksbehandling og i veiledning/kommunikasjon. Vi har fremdeles utfordringer med gamle løsninger og tungvinte, men helt nødvendige, sikkerhetsrutiner.

Det er viktig at Datatilsynet fremstår som en pådriver og ikke en bremsekloss i digitaliseringsarbeidet i offentlig sektor. Dette bør vi gjøre gjennom både ord og handling. Vi bruker enhver mulighet til å framsnakke gode digitaliseringstiltak, men det er et minst like viktig signal at vi også tar i bruk fellesløsninger og andre digitale løsninger selv.

Vi startet i 2019 et for oss stort prosjekt som i 2020 løftet oss betydelig når det gjelder digitalisering og modernisering av egen saksbehandling ved at vår saksbehandlings-/arkivløsning ble modernisert. Denne nye løsningen vil for fremtiden være basert på en skyløsning, noe som vil gi oss nye muligheter til å ta i bruk moderne digitale hjelpemidler i saksbehandlingen. Den vil selvsagt ikke fjerne behovet for sikkerhet, men den vil gi

nye muligheter til å bygge sikkerhet med nye og moderne hjelpemidler.

Vi bruker per i dag Altinn som kanal for to av våre tjenester: melding om avvik (brudd på personopplysningssikkerheten) og innmelding av personvernombud. Gjennom bruken av Altinn benytter vi også ID-porten, Enhetsregisteret og Folkeregisteret. Dette er viktige og gode initiativ fra oppfyllelsen vår av digitalt førstevalg. Som en videreføring av moderniseringen av vår saksbehandlings- og arkivløsning, ligger det også i planene å ta i bruk fellestjenester som eFormidling. Det gir, i tillegg til fysisk brevpost og epost som kommunikasjonskanal, en strukturert og effektiv meldingsutveksling med virksomheter og innbyggere. Det er likevel ingen tvil om at vi har en vei å gå før vi kan sies å være «heldigitalisert» og tilbyr gode, digitale løsninger til de av våre brukere som ønsker dette.

Vi har som målsetting å løfte oss opp på et digitalt nivå der vi ikke nødvendigvis framstår som spydspiss i digitaliseringen, men at vi er på samme nivå som offentlig sektor for øvrig i det å tilby elektronisk kommunikasjon. Det er imidlertid helt avgjørende at det vi i Datatilsynet tilbyr, både er og oppleves som trygt og sikkert.

Det er også viktig for oss å være en del av digitaliseringsprosessene i offentlig sektor for å sikre at viktige personvern hensyn blir tatt og at løsningene blir personvernvennlige. Dette følger også av kravene i det nye personvernregelverket, slik som krav til grundige utredninger av personvernkonsekvenser for samtlige løsninger, krav om at løsningene har innebygd personvern og at de har de mest personvernvennlige innstillingene som standard.

4.2.7 Forvaltning av egne eiendeler

Datatilsynet fører oversikt over IKT-utstyr og annet sentralutstyr som ikke skal balanseføres, og har oversikt over utskifting og avhending av slike eiendeler.

Flytteprosess og nye lokaler

Datatilsynets husleiekontrakter gjaldt til 31.12.2020. Prosessen med å vurdere ny leieavtale og gjøre søk i markedet, startet fjerde kvartal i 2019. Beslutningen om å ikke fornye avtalen, men flytte til ny lokasjon ble tatt oktober 2020.

Datatilsynet har fulgt KMD sin anmodning om å søke bistand fra Statsbygg ved anskaffelse av ny leiekontrakt, og benyttet også arkitekttjenesten som ble tilbudt i henhold til avtale med Statsbygg.

Sammen med Statsbygg ble mulighetene i markedet til å redusere arealbruk og utgifter til kontorleie, samt nye arbeidsplasskonsepter vurdert. Før vi inngikk ny kontrakt, ble en eventuell økonomisk gevinstrealisering vurdert, men vi vektla også andre gevinster som potensielt ville kunne utløses ved å flytte til arealeffektive, moderniserte lokaler. Om den nye leieavtalen totalt sett vil gi en økonomisk gevinstrealisering, vil først kunne fastslås 4. kvartal 2021.

Fra vi inngikk avtale med Statsbygg og til vi tegnet ny leieavtale, utredet vi målbildet og kartla hvilke krav og behov som skulle stilles til nye lokaler. Vi dokumenterte dagens situasjon og vurderte fremtidige behov, vi foretok kartlegginger og situasjonsanalyser som også innebar å vurdere tilstedeværelse, utnyttelse av areal, brukerbehov og lignende. Det ble også benyttet store ressurser for å sikre bred intern forankring om analyser, vurderinger og konklusjoner. Før vi besluttet ny leieavtale, utviklet og ferdigstilte vi konkurransegrunnlaget, foretok søk i markedet og gjennomførte befaringer og konkurranse med forhandlinger.

Etter planen flytter Datatilsynet 5. februar 2021 til moderne kontorlokaler som er arealeffektive i forhold til de vi flytter fra. Nye lokaler er på ett plan og de kan enkelt tilpasses og endres i forhold til fremtidige behov. Vi vil gjøre bruk av fellestjenester i bygget fremfor å binde opp areal til dette i eget lokale. Dette gjelder for eksempel tjenester som felles resepsjon, møtesenter, personalantine og garderobe. Nye lokaler er også vesentlig bedre egnet med tanke på universell utforming. Nytt konsept er en hybridløsning med landskap og cellekontor der behov for konsentrasjon, samhandling og møteplasser ivaretas. Det vil bli stillesoner, stillerom, multirom, aktivitetsbaserte soner, sosial sone og ulike funksjonsområder.

4.2.8 *Oppfølging av vesentlige avdekkede avvik/feil/mangler*

Det er ikke avdekket vesentlige avvik/feil/mangler med henhold til styring og kontroll i virksomheten. Det foreligger heller ikke merknader fra Riksrevisjonen.

4.3 **Vesentlige forhold knyttet til personalsituasjonen**

4.3.1 *Likestilling og mangfold*

Datatilsynet arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskrimine-

Tabell 1.8 Likestillingstabell:

		2017	2018	2019	2020
Antall ansatte		43	41	45	58
Andel	Menn	44,2 %	36,6 %	40 %	41,4 %
	Kvinner	55,8 %	63,4 %	60 %	58,6 %
Kvinnerens lønn i % av menns lønn ¹		-	-	-	99,3
Deltid	Menn	0 %	2,4 %	2,2 %	5,2 %
	Kvinner	4,7 %	4,9 %	4,4 %	1,7 %
Midlertidig	Menn	7 %	2,4 %	2,2 %	6,9 %
	Kvinner	4,7 %	0 %	2,2 %	5,2 %
Legemeldt fravær	Menn	6,2 %	0,6 %	1,8 %	0 %
	Kvinner	2 %	1,7 %	3,1 %	5,2 %

¹ Ikke rapportert på før 2020

ring. Vi rekrutterer slik at vår arbeidsstyrke gjenspeiler mangfoldet i befolkningen og vi har en god balanse når det gjelder kjønn, alder, etnisitet, nedsett funksjonsevne, hull i cv, ulik religiøs tilhørighet og livssyn. Vi opplever til dels meget god søkning til vakante stillinger, både fra erfarne og nyutdannede og Datatilsynet er fremdeles ansett å være en populær arbeidsplass å søke seg til.

Vi ser ikke at vi har ulikheter som gjør det nødvendig å iverksette særskilte tiltak overfor grupper eller personer. Vår vurdering er at alle gis like muligheter i organisasjonen, og at det ikke har vært behov for å iverksette særskilte tiltak for å fremme likestilling eller hindre diskriminering utover det å forsøke å ha stort mangfold, god aldersspredning og en god kjønnsbalanse.

Vår lønns- og personalpolitikk har også i seg elementer som skal ivareta likestilling og mangfold. Vi erkjenner at ansatte er i ulike faser i livet (junior, karriere, senior) og at hver fase innebærer ulike behov. Den enkelte medarbeiders forutsetninger vil variere over tid, og vi som arbeidsgiver må derfor tilby den enkelte ulike tiltak i de ulike fasene.

4.3.2 Inkluderende arbeidsliv og HMS/ arbeidsmiljø

Vi har i 2020 utlyst 17 ledige stillinger, inkludert 6 midlertidige engasjement knyttet til etableringen av prosjektet «regulatorisk sandkasse». Stillin-

gene har i hovedsak vært utlyst på JobbNorge, finn.no, nav.no, i tillegg til å være delt gjennom egne kanaler slik som datatilsynet.no, nyhetsbrev og Twitter.

Spesielt om koronasituasjonen

2020 har vært et annerledes år. Covid 19-pandemien har endret arbeidshverdagen for de fleste og har utfordret oss på mange områder også når det gjelder inkluderende arbeidsliv, HMS og ivaretagelse av et godt arbeidsmiljø.

Vi har i denne utfordrende perioden fulgt tett opp arbeidsbelastning og psykososiale forhold, og det er iverksatt en rekke tiltak for å gjøre arbeidssituasjonen for den enkelte så bra som mulig. Vi har oppfordret alle til å ta nødvendige avbrekk og pauser og vi har vektlagt betydningen av å ivareta egne og også pårørendes behov gjennom perioden. Det har vært krevende for mange å klare å finne en god balanse mellom arbeidstid og fritid. Arbeidsbelastningen har i perioder vært stor for mange.

Det er tilrettelagt for tilstedeværelse i våre lokaler i henhold til de til enhver tid gjeldende råd fra myndighetene. Medarbeidere som ikke har hatt mulighet til å utføre sine oppgaver fra hjemmekontor, og de som av andre vektige grunner ikke har kunnet arbeide fra hjemmekontor, er gitt prioritet.

Medarbeiderundersøkelse

I november gjennomførte vi en kartlegging av arbeidssituasjonen. På det tidspunktet hadde koronasituasjonen i stor grad preget arbeidsdagen vår i ni måneder, og sammen hadde vi gjennomført en stor omstilling av arbeidsrutinene våre. Vi hadde også tilpasset oss en ny arbeidshverdag. Siden dette har vært en uvanlig situasjon for alle, var det viktig å få kartlagt hvordan vår evne til å holde fokus på daglige oppgaver og kollegialt samhold ble ivarettatt og håndtert.

Det ble derfor gjennomført en undersøkelse slik at vi kunne iverksette ytterligere innsats der det var behov. Målet var at alle skulle ha en best mulig arbeidshverdag uavhengig av hvor vi jobbet fra. Undersøkelsen ble gjennomført og presentert for oss av Rambøll.

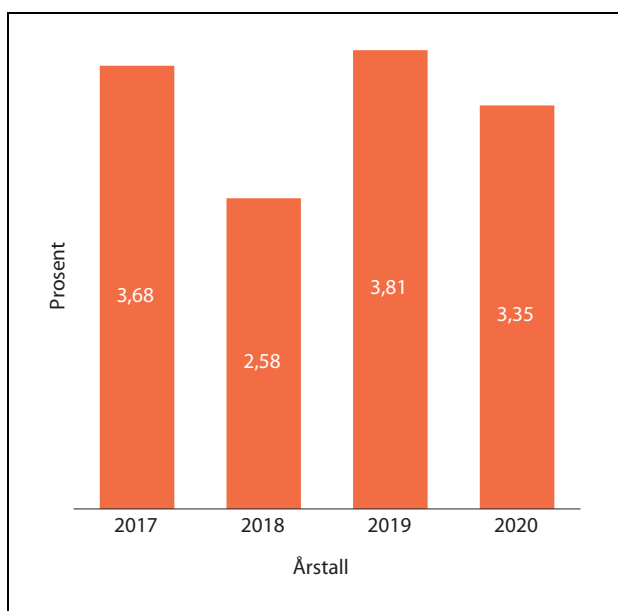
Basert på svarene ble det iverksatt tiltak rettet mot de områdene der vi så at vi kunne tilrettelegge bedre.

4.3.3 Sykefravær

Sykefraværet for 2020 var 3,35 prosent mot 3,81 prosent i 2019. Av dette er 0,6 prosent egenmeldt fravær mot 2 prosent i 2019. Noe av dette kan nok ha sin årsak i utstrakt bruk av hjemmekontor og den fleksibiliteten det har gitt.

Samarbeid med bedriftshelsetjenesten er videreført i 2020, og vi har opprettholdt ordningen med å gi tilskudd til trening for alle ansatte.

Også i 2020 det vært spesiell oppmerksomhet på forebygging og oppfølging av sykefravær. Vi har tilrettelagt for at ansatte skulle kunne etablere

Figur 1.30 Sykefraværet de siste årene

gode alternative arbeidsplasser hjemme, og ergonomi på hjemmekontor har vært prioritert. Vi har gjennomført et webinar regi av bedriftshelsetjenesten om ergonomi på hjemmekontoret, og ansatte som har hatt behov for det er tilbudt individuell oppfølging og utstyr.

Resultatene fra medarbeiderundersøkelsen om arbeidsforholdene under pandemien, ble også fulgt opp med ulike tiltak.

Arbeidsbelastning, forventninger, mestringsfølelse og andre utfordringer som kan knyttes til utstrakt bruk av hjemmekontor og begrenset sosial omgang har vært lagt vekt på, og dette har også vært fulgt opp i de regelmessige arbeidssamtalene lederne har med medarbeiderne.

Det har vært regelmessige møter med tillitsvalgte og arbeidsmiljøutvalget, og i 2020 har temaene i stor grad vært knyttet til koronasituasjonen, samt kartlegging av krav og behov ved ny leieavtale.

Datatilsynet har videreført intensjonsavtalen om IA, og denne ivaretas i tillegg gjennom vår lønns- og personalpolitikk.

4.3.4 Lærlinger

Datatilsynet har i 2020 hatt én lærling tilknyttet IKT-faget.

4.4 Fellesføringer

4.4.1 Oppfølging av regjeringens inkluderingsdugnad

Datatilsynet arbeider for å utvikle rutiner og arbeidsformer for å nå målene for regjeringens inkluderingsdugnad. For å nå målet om fem prosent, har alle stillingsutlysninger inneholdt en mangfoldserklæring som oppfordrer kvalifiserte kandidater til å søke uavhengig av kjønn, funksjonsevne, hull i cv, innvanderbakgrunn eller seksuell legning.

Ved utvelgelse av kandidater til intervjuer er det i 2020 kalt inn kvalifiserte søkere til intervju som har oppgitt nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Med hull i CV-en forstås person som ikke har vært i arbeid, utdanning eller annen opplæring i minst to sammenhengende år. Vi begynte i meldingsåret også å bruke rekrutteringsverktøyet JobbNorge for å effektivisere jobbsøkerprosessen. Dette verktøyet har funksjonalitet som gjør det enkelt å identifisere søkere som har rett til å bli kalt inn til intervju i henhold til bestemmelsen i forskriften til den nye statsansatteloven.

Ved å ha tilsatte i målgruppen får man mer kunnskap om målgruppen og de barrierer som ofte møter disse søkerne i rekrutteringsprosessen og det i seg selv er en faktor som medvirker til måloppnåelse.

Andel nyansatte med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en var 5,88 prosent i 2020.

Konkrete tiltak for å nærme oss fem prosentsmålet:

- Det er gjort mulig for søkere til stillinger hos oss å krysse av for innvandrerbakgrunn, hull i cv og nedsatt funksjonsevne.
- Ledere er regelmessig oppfordret til å se etter hull i CV-en når de vurderer søkere til stillinger i Datatilsynet, og de er gjort godt kjent med regjeringens inkluderingsdugnad.
- Det er tatt inn i en intern mal som benyttes til å skrive innstilling til ansettelse og forslag til tilsetting tekst, at det skal redegjøres for hvor mange søkere i denne kategorien som er vurdert som kvalifisert og innkalt til intervju.
- Det arbeides med å videreutvikle rekrutteringssystemet, og det vurderes fortløpende om vi i tekst må tydeliggjøre ønsket vårt om mangfold, og oppfordre de med hull i CV-en til å søke i enda større grad.
- Vi prioriterer deltagelse på tillyst webinar for ledere med personalansvar om mangfoldsrekruttering.
- Arbeidsgiverportalens sider benyttes hyppig og den gir god informasjon om verktøy som kan benyttes, om seminarer og opplæringstilbud

Datatilsynet ønsker å bidra positivt til inkluderingsdugnaden og vi har god erfaring med å legge til rette for medarbeidere som har eller får behov for tilrettelegging på arbeidsplassen eller i arbeidsforholdet.

I vårt søk etter nye lokaler var universell utforming gitt høy prioritet, og dette hensynet veide tungt ved utvelgelse av objekter som ble vurdert og også når endelig beslutning om nye lokaler skulle tas.

4.4.2 Informasjonssikkerhet

Datatilsynets mål for informasjonssikkerhet

Datatilsynets behandling av informasjon skal være i samsvar med regulatoriske, interne og avtalerettslige krav til informasjonssikkerhet. Beskyttelsesverdig informasjon skal sikres tilfredsstillende gjennom fysiske, tekniske og organisatoriske og personellmessige tiltak som ivare-

tar konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet og robusthet i våre informasjonssystemer.

Strategi for informasjonssikkerhet og internkontroll

Planen var å utarbeide en overordnet IKT- og sikkerhetsstrategi i 2020, men dette ble utsatt. Det skyldes primært av vi styrket oss bemanningsmessig, samt opprettet en ny seksjon med informasjonssikkerhet som et av ansvarsområdene, og vi fant det hensiktsmessig å avvente arbeidet med ny strategi til ny leder var på plass. Målene for strategien er imidlertid klare. Den skal:

- være forankret i ledelsen og utføres systematisk
- være kjent i linjen gjennom systematisk opplæring og kommunikasjon
- gjennomføres for å nå målene for informasjonssikkerhet
- være risikobasert og følge anerkjente standarder
- følge prinsippene for læring og kontinuerlig forbedring

Som redegjort for i årsmeldingen for 2019, vedtok vi en ny interkontroll i fjor. Her legger vi opp til kvartalsvis egenkontroll, rapportering til ledelsen, avviks- og hendelseshåndtering og kontinuerlig forbedring.

Informasjonssikkerhet i digitaliseringsprosesser, innkjøp mv

Datatilsynet har stor fokus på informasjonssikkerhet og personopplysningssikkerhet ved digitaliseringen av våre tjenester, ved innkjøp, anskaffelse og bruk av digitale verktøy. Vi er bevisst på hvilke verktøy og plattformer som benyttes og som kan benyttes til behandling av personopplysninger. Risiko og sårbarhetsanalyser i henhold til sikkerhetsstandarder og personvernforordningen er viktig i forkant av anskaffelse og bruk, men også regelmessig for å sikre at tiltakene har ønsket effekt ut i fra risiko.

Arbeidet med informasjonssikkerhet i meldingsåret har vært preget av nedstenging av arbeidslokaler og overgangen til hjemmekontor for Datatilsynets ansatte. Vi nedsatte krisestab og utarbeidet beredskapsplan for IKT-drift, support og sikkerhet ved nedstengingen. I fortsettelsen av hjemmekontorsituasjonen har Datatilsynet fulgt og videreformidlet råd fra Nasjonal sikkerhetstjeneste for å håndtere sårbarheter som denne arbeidsformen kan medføre.

Når dataangrep på infrastrukturer i norske virksomheter blir kjent, følger vi anbefalinger fra Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM) for å sikre at infrastrukturen vår og IKT-parken er robust til å stå imot lignende hendelser. Det er en rutine at ledelsen setter stab umiddelbart etter at dataangrep blir kjent. Vi har iverksatt rutiner for hendel-seshåndtering av sikkerhetshendelser hvor for-målet er å oppnå en mer herdet infrastruktur.

Datatilsynet har opprettet en egen seksjon for intern IKT, sikkerhet og etterlevelse for å styrke vårt arbeid med digitalisering og informasjonssikkerhet. Vi har et godt samarbeid med NSM, og vurderer tettere samarbeidsformer og kontaktmø-ter.

Kartlegging av avhengigheter

Forutsetningen for å jobbe helhetlig med informa-sjonssikkerheten er å kartlegging våre digitale avhengigheter. Infrastrukturen til Datatilsynet har de siste årene gjennomgått en fornying og vi jobber kontinuerlig med oppdatering av oversikten med våre avhengigheter.

Deltagelse i øvelser

I meldingsåret har vi ikke deltatt i noen eksterne øvelser, noe som primært skyldes at de ansatte har hatt hjemmekontor.

5 Vurdering av framtidutsikter

Vi har i denne rapporten gitt en vurdering av de framtidige utfordringene innen de ulike priori-terte områdene. I denne delen vil vi se på:

- de overordnede utfordringene i et brede samfunnsperspektiv
- hvordan disse utfordringene kan påvirke vår evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt
- mulige konsekvenser for vår evne til å nå fastsatte mål og resultatet på lengre sikt

5.1 Kort omtale de overordnede utfordringene i et brede samfunnsperspektiv

Spesielt om koronasituasjonen

2020 vil for alltid gå inn i historien som korona-året. Som beskrevet i del III, 4. Spesielt om koronasituasjonen, har vi tatt stilling til en rekke spørsmål knyttet til dette. Vi mener denne situa-sjonen har vist at det er personvernrelaterte pro-

blemstillinger på nær sagt alle samfunnsområdet. Selv om virkningene av pandemien trolig vil avta i 2021, er det viktig å ta videre den personvernmes-sige læringen, både positivt og negativt, som vi har hatt.

På den negative siden har vi, litt tabloid sagt, erfart at hastverk er lastverk, og at flere prosesser kunne fått et annet utfall dersom man hadde brukt mer tid på utredning og ekstern kunnskapsinn-henting. Vi har sett mange eksempler på mangel-fulle utredninger, for dårlig lederforankring og uklare ansvarsforhold. Det er viktig å ta lærdom av dette, og bruke erfaringene fra dette året til å gå gjennom egne rutiner og prosesser for å komme ut bedre rustet til å behandle persondata.

På den positive siden har samfunnet gått gjen-nom en hurtigdigitalisering. Dette skaper også utfordringer, men mange virksomheter, ansatte (for eksempel lærere) og privatpersoner har måt-et ta rev i seilene og bli mer digitale. Dersom dette følges opp på en riktig måte, kan det digitale løftet blir varig, og positivt.

Digitale plattformer

De siste årene har de digitale plattformene styrket sin stilling. Alle norske borgere og virksomheter vil i løpet av én dag ha brukt tjenester fra de ame-rikanske teknologigigantene. Grunnen er flerdelt, men skyldes i hovedsak at de tilbyr gode og nyttig tjenester, og at de enorme datamengdene de har, langt på vei skaper en faktisk monopolsituasjon. At de fleste selskapene i stor grad kjøper opp kon-kurrenter bidrar til å forsterke dette bildet.

Plattformene skaper store personvernmes-sige utfordringer. Sannsynligvis kan ingen gi et sikkert svar på hva for eksempel Facebook samler inn av data, og hva de bruker dataene til. Enda mer usikkert er det hva disse datamengdene vil bli brukt til i fremtiden, særlig nå som kunstig intelligens virkelig er i ferd med å ta av.

Dette utfordrer oss som tilsynsmyndighet. Sel-skapene har nærmest ubegrensede ressurser. De er hjemhørende i USA, mens det europeiske kon-toret ligger utenfor Norge, i mange tilfeller i Irland. Ytterligere utfordrende er at den enkelte sak, for eksempel om utforming av et samtykke eller plassering av en informasjonskapsel, ikke endrer det store bildet: at selve forretningsmodel-len ikke er bærekraftig fra et personvernperspek-tiv. Det er prinsipielt bekymringsfullt at ett selskap kan påvirke utfallet av et valg, eller at en privat ansatt enkeltperson kan stengte USAs tidligere president ute fra et sosialt nettsamfunn.

Plattformer bygges også i offentlig sektor, for eksempel helseanalyseplattformen. Her samles det enorme datamengder, om alle norske borgere, som kan brukes av mange til et stort antall formål.

Sommeren 2020 falt den såkalte «Schems II-avgjørelsen» i EU-domstolen. Den dreide seg om hvorvidt Facebook lovlig kunne overføre data fra Facebook Europa til Facebook USA. Bakgrunnen for søksmålet var påstanden fra personvernaktivisten Max Schrems om at personopplysningene ikke var godt nok beskyttet i USA. Domstolen kom til at de vide hjemlene til amerikansk etterretning, samt det faktum at europeiske borgere ikke har god nok mulighet til å overprøve beslutninger om overvåking, i sum er så inngripende at den de facto innførte et forbud mot overføring av data til USA. Dette er en svært inngripende avgjørelse som også gjør vår håndheving av regelverket med den nødvendige fleksibilitet, krevende.

Kunstig intelligens

Kunstig intelligens er ikke lenger science fiction, men en realitet. Mange avgjørelser som i dag trefes både av private og offentlige etater, inneholder større eller mindre bruk av kunstig intelligens. Oppsiden er åpenbar: Det kan gi raskere, mer treffsikre avgjørelser, og vi kan ved hjelp av kunstig intelligens få fram kunnskap som mennesket med sin begrensede kapasitet, ikke kan. Nedsiden er like åpenbart. Kunstig intelligens gjør det vanskelig å etterprøve avgjørelse, ettersom vi ikke vet hva slags data som er benyttet i avgjørelsen. Viktige personvernprinsipper slik som retten til en forklaring og retten til å bli glemte, utfordres.

Interne forhold

Når det gjelder interne forhold, har Datatilsynet møtt de samme utfordringene som andre i korona-året, nemlig liten sosial kontakt med kollegaer, medarbeidere som har slitt med motivasjon og ensomhet, og utfordringer med oppfølging av den enkelt.

Samtidig har vi som beskrevet i denne rapporten hatt mange, og svært krevende saker, til behandling. Dette er ikke unormalt. Det unormale var at sakene dukket opp omtrent samtidig, og på samme tid som vi har opplevd en betydelig vekst i antall klagesaker fra privatpersoner, økning i antall henvendelser til veiledningstjenesten, flere avviksmeldinger og flere medie henvendelser. Vi har også etablert regulatorisk sandkasse som i seg selv er et betydelig og ressurskrevende prosjekt, i tillegg til flytteprosessen til nye lokaler.

5.2 Hvordan disse utfordringene kan påvirke vår evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Koronasituasjonen

Koronasituasjonen vil neppe ha noen stor betydning for oss på sikt. Det blir viktig å påse at personverninngripende tiltak «spoles tilbake» til prekorona. Vi mener vi selv har håndtert situasjonen på en god måte, både eksternt og internt. En særlig utfordring gjelder personvern i arbeidslivet, der vi har sett en urovekkende økning i overvåking av de ansatte. Vi vil i tiden fremover gi god veiledning, behandle klager og gjennomføre tilsyn, og vi tror dette vil motvirke at overvåkingen etableres som en varig situasjon. Det blir også viktig for oss å gå i dialog med partene i arbeidslivet.

Digitale plattformer

De store, internasjonale plattformene er utfordrende. De ikke er underlagt vår jurisdiksjon, samtidig utfordrer de norske borgere kraftig. Det er en fare for at vi blir ansett som «tannlause», og kan oppleve kritikk for ikke å gjøre noe. Det blir viktig for oss å jobbe aktivt i det europeiske Personvernrådet, samarbeide med de landene som har jurisdiksjon og ikke minst gi god informasjon via våre kanaler.

Vi har også etablert et godt samarbeid med Forbrukertilsynet og Konkurransetilsynet i erkjennelsen av at vi møter de samme utfordringene, om enn fra ulik innfallsvinkel. Vi har også tatt opp store saker mot internasjonale selskaper som ikke er lokalisert i EU.

Når det gjelder de statlige plattformene, er bildet mer nyansert. Å samle store datamengder som beskrevet over, er utfordrende både i et personvern- og sikkerhetsperspektiv. Her har imidlertid Datatilsynet full jurisdiksjon. Vi har hatt god dialog med de som utvikler plattformene, og vil gjennom tilsyn og kontroll med regelverket kunne ivareta borgernes rettigheter etter personvernforordningen.

Det som er omtalt som Schrems-dommen over, har mange aspekter i seg: Handel mellom USA og EU (og Norge), tolkning av rettsavgjørelser, internasjonale avtaler og, mener noen, politikk. Dommen, og tolkningen til Personvernrådet, peker på noe vesentlig, nemlig at norsk alenegang i praksis ikke er mulig. Vår posisjon har hele tiden vært å følge de tolkningene rådet kommer fram til.

Det er viktig at personvernmyndighetene opptrer samlet og står skulder ved skulder, men sam-

tidig begrenser det vårt nasjonale handlingsrom. Uten å gå inn på om vi er enige eller uenige i dommen og tolkningen av den, begrenser den vår mulighet til å praktisere regelverket, i den grad vi er uenig i fortolkningen. I dette ligger kjernen, og dilemmaet, i et forpliktende internasjonalt samarbeid. Etter vår oppfatning har det ikke vært eksemplifisert så godt som i denne saken tidligere. Vi har opplevd stor usikkerhet hos mange næringsdrivende og deres organisasjoner, og det har vært vanskelig å gi klare svar, og i enda større grad vanskelig å finne løsninger på de utfordringene som dommen skaper.

Kunstig intelligens

Kunstig intelligens utfordrer som nevnt over flere viktige personvernprinsipper. Dersom KI får utvikle seg fritt og uregulert, ville det åpenbart gjort det krevende, for ikke å si umulig, å løse samfunnsansvaret vårt.

Situasjonen er imidlertid ikke så utfordrende som her beskrevet. Vårt samfunnsoppdrag kan og må løses ved hjelp av ulike virkemidler. I meldingsåret etablerte vi regulatorisk sandkasse for kunstig intelligens. Vi har også behandlet de første sakene der beslutninger er truffet ved hjelp av elementer av kunstig intelligens. I løpet av 2021 vil vi utvikle en tilsynsmetodikk for kontroll med slike systemer. EU-parlamentet vedtok i oktober 2020 et rammeverk for etiske aspekter ved kunstig intelligens, roboter og lignende teknologier, der det blant annet foreslås å opprette egne algoritmetilsyn (som vi etter vår oppfatning et stykke på vei allerede er).

Vi er relativt tidlig ute, og mange viktig prosesser er på gang. Vi har dessuten høy kompetanse på KI, en sandkasse, samt et sterkt analysemiljø. Dette vil i sum gjøre oss i stand til å møte utviklingen.

Interne forhold

Uten tilstrekkelig med ressurser, kompetente medarbeidere og en god strategi, har vi ingen sjanse til å løse samfunnsoppdraget vårt. Heldigvis er ikke situasjonen slik, snarere tvert imot. Vår holdning har alltid vært at den til enhver tid sittende regjeringen skal få god uttelling for hver krone vi får bevilget, i form av bedre personvern. De siste årene har vi opplevd økonomisk styrking. Det er vi glade for, og det har vært nødvendig.

Tross dette, er den økende saksmengden utfordrende. Sakene vi behandler blir stadig mer komplekse, både juridisk og teknologisk. Rekken,

for ikke å si køen, av virksomheter som vil ha Datatilsynet som samarbeidspartner og foredragsholder, og som vil ha råd og veiledning, blir stadig lenger. Tilsvarende pågang opplever vi hos vår veiledningstjeneste. Det ligger en fare i at saksbehandlingstiden blir for lang, og at det blir enda mer krevende å finne balansen mellom tempo og kvalitet i saksbehandlingen. Begge deler er like viktig, men vi har i perioder opplevd for lang saksbehandlingstid.

Vi jobber kontinuerlig med å forbedre og effektivisere saksbehandlingen vår, og å utvikle plan- og malverk. Vi har i 2020 tatt grep som vi tror vil føre til en bedring i 2021. Som vi skal komme tilbake til i neste avsnitt, er det imidlertid grunn til å følge denne utviklingen nøye.

5.3 Mulige konsekvenser for vår evne til å nå fastsatte mål og resultatet på lengre sikt

Å spå om framtiden er krevende. Vi opplever Datatilsynet som et organ som er dyktig til å analysere hva som blir de største utfordringene framover, slik vi har gjort med big data, kommersiell bruk av personopplysninger og kunstig intelligens. Vi evner også å snu oss raskt når det inntreer uforutsette endringer. Som eksempel kan vi nevne at vi var fullt operative kun få timer etter at pandemien rammet. Vi har lagt strategier for å møte de utfordringene vi ser i komme, og vi mener derfor at vi, i det store og hele, er klare for å møte utfordringene også på lengre sikt.

Kontroll og saksbehandling er vår kjernevirksomhet, og den viktigste delen av vårt samfunnsoppdrag. Noe av grunnen til at vi har lyktes med mye de siste årene, er at vi i tillegg til saksbehandling har drevet utstrakt veiledning og kommunikasjonsvirksomhet, vi har skrevet utredninger og rapporter som har vakt internasjonal oppmerksomhet og vi har vært meget aktive i internasjonale fora, særlig Personvernrådet. Disse ressursene kunne selvsagt vært brukt til saksbehandling, og saksbehandlingstiden ville gått ned. Vi har heller ikke veket unna for å ta opp svært store saker til behandling, for eksempel Grindr og Smittestopp, eller tilsynet mot Helse Sør-Øst. Dette er saker som har vært meget ressurskrevende.

Vi mener imidlertid det er viktig å se sammenhengen i en virksomhet. Gjennom kontrollvirksomheten vår, får vi innsikt som vi kan bruke til å skrive rapporter og kommunisere til borgere og virksomheter. Dette gir i sin tur innflytelse på internasjonale prosesser. Tilbake innomhus får vi ny kunnskap som gjør oss i stand til å behandle saker med enda bedre kvalitet og større effektiv-

tet. Det er derfor grunn til å sende et lite varsko om at Datatilsynet, på sikt, med dagens sakspågang og ressursituasjon, kan reduseres til en ren «saksbehandlingsfabrikk» der vi må vike unna de større, prinsipielt viktige sakene. Det vil personvernet i Norge tape på.

I denne rapporten har vi skrevet om de amerikanske teknologigigantene, men hva med de kinesiske? De er minst like dyktig og ekspansive, og deres plattformer er altomfattende. De amerikanske selskapene er utfordrende, men kan bli for ingenting å regne sammenlignet med utfordringene som kommer fra øst. Dette vil kreve samarbeid, kompetanse og mot i en annen skala enn i dag.

Ut over dette, mener vi oss godt i stand til å møte de utfordringene som kommer. Men det krever at vi hele tiden er frempå og forstår verdens rundt oss. Vi må heller ikke vike tilbake fra å prøve ut nye arbeidsmetoder, og prøve ut nye verktøy som man kanskje ikke tradisjonelt forbinde med et tilsynsorgan. Et eksempel er sandkassen, der vi er det andre tilsynet i Europa som tar et slikt initiativ.

Kineserne har et ordtak som lyder som dette: «Når forandringens vind blåser, søker noen ly, mens andre bygger vindmøller.»

Datatilsynet vil bygge vindmøller!

(Eller for å si det slik:

风向转变时，有人筑墙，有人造风车。
挪威数据保护局继续造风车！

Oversettelse: våre tre medarbeidere som snakker kinesisk.)

6 Årsregnskap

6.1 Ledelseskommentarer med direktørens signatur

Datatilsynet er på nettoføringsordningen. Ordningen er slik at virksomheten skal bokføre merverdiavgiften på en egen artskonto og Datatilsynet gis fullmakt til å belaste merverdiavgiften på Finansdepartementets kapittel 1633.

Bevilgning

Datatilsynet fikk 66 478 000 kroner til disposisjon i budsjettproposisjonen 2020, beløpet inkluderer midler til pensjonspremie til Statens pensjons-

kasse. Datatilsynet fikk også 225 000 kroner som kompensasjon som følge av budsjettmessige virkninger av lønnsoppgjøret i 2020. I tillegg ble det overført 2 220 000 kroner fra 2019. Når disse to var lagt til, hadde vi totalt 68 923 000 kroner til disposisjon i 2020. Mellomværende med statskassen utgjorde 1 968 467 kroner pr 31.12.2020. Dette er skyldig skattetrekk. Samlet har Datatilsynet på kapittel 054501 hatt et mindreforbruk på 2 293 000 kroner.

Datatilsynet fikk i 2020 også en belastningsfullmakt på KMDs kapittel 054122 på 3 000 000 kroner til et forprosjekt til regulatorisk sandkasse. Her ble det et mindreforbruk på 1 525 000 kroner.

Statens konsernkontoordning

Datatilsynet omfattes av statens konsernkontoordning. Bankinnskudd og utbetalinger gjøres opp daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Datatilsynet tilfører slik ikke likvider gjennom året, men har trekkrettighet på vår konsernkonto.

Fullserviceavtale med DFØ

Datatilsynet har en fullserviceavtale for regnskapstjenester med Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Dette innebærer at DFØ utfører det meste av aktivitetene som er knyttet til økonomisystemet på vegne av Datatilsynet.

Avtale med Statens innkrevingsentral

Datatilsynet har en samarbeidsavtale med Statens innkrevingsentral om at de krever inn tvangsmulkt og overtredelsesgebyr på vegne av Datatilsynet. Gebyrer inngår ikke som driftsinntekt, men føres på kapittel 3545 i statsregnskapet. I 2020 beløper dette seg til 1 213 000 kroner.

Vurdering

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement. Årsregnskapet gir etter min vurdering et dekkende bilde av Datatilsynets økonomiske situasjon, disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter og eiendeler.

Riksrevisjonen er utnevnt til ekstern revisor for Datatilsynet. Årsregnskapet er p.d.d. ikke revidert. Revisjonsberetningen for årsregnskapet offentliggjøres på Datatilsynets hjemmeside når Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, og revisjonsberetningen ikke lenger har status utsatt offentlighet.

Oslo, 1.3.2021

Bjørn Erik Thon
Direktør

6.2 Prinsippnote for årsregnskapet

Årsregnskap for Datatilsynet er utarbeidet etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a. Regnskapet følger kalenderåret
- b. Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c. Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d. Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporten viser regnskapstall som Datatilsynet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Datatilsynet har fullmakt til å disponere. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgifter knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmakten framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

6.3 Årsregnskap

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2020	Merutgift (-) og mindreutgift
0541	Regulatorisk sandkasse for personvern og kunstig intelligens	22	Driftsutgifter	A, B	3 000 000	1 474 078	1 525 922
0545	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	68 923 000	66 630 244	2 292 756
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter	B	0	2 921 842	
Sum utgiftsført					71 923 000	71 026 164	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2020	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	73 400	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeids- giveravgift		0	6 144 170	
Sum inntektsført					0	6 217 570	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet 64 808 594

Kapitalkontoer

60065401	Norges Bank KK/innbetalinger					1 499 767	
60065402	Norges Bank KK/utbetalinger					-66 176 664	
715003	Endring i mellomværende med statskassen					-131 697	
Sum rapportert						0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	31.12.2020	31.12.2019	Endring
715003	Mellomværende med statskassen	-1 968 467	-1 836 770	-131 697

Note A – Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
054122	0	3 000 000	3 000 000
054501	2 222 000	66 703 000	68 925 000

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-) / mindreutgift	Merutgift (-) / mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
054122		1 525 922	1 525 922	1 525 922		0
054501	Kan overføres	2 292 756	2 292 756	2 292 756	3 446 250	2 292 756
163301		2 912 842	2 912 842	2 912 842		

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler)

Datatilsynet omfattes av nettoføringsordningen i staten og har fullmakt til å rapportere betalt merverdiavgift på Finansdepartementets kapittel/post 163301.

Datatilsynet har hatt en belastningsfullmakt på KMDs kapittel/post 054122. Mindreforbruk bes ikke overført til 2021 etter avtale med KMD.

Stikkordet «kan overføres»

Datatilsynet ber om at resultatene for kapittel 0545 post 01 overføres i sin helhet til regnskapsåret 2021.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler)

Datatilsynet har ingen avgitte belastningsfullmakter i 2020.

Mulig overførbart beløp

Mindreutgifter på post 01 er beregnet til kr 2 292 000. Beløpet er under grensen for overføring av 5% av årets tildeling på post 01, hvor hele beløpet regnes som mulig å overføre til 2021.

Mindreforbruk skyldes i hovedsak forskyvning av kostnader i forbindelse med flytting til nye kontorlokaler i 2021.

Oppstilling av artskontorapportering

	Note	2020	2019
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger		0	0
Sum innbetalinger fra drift		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	49 971 450	41 967 444
Andre utbetalinger til drift	2	16 754 174	16 475 217
Sum utbetalinger til drift		66 725 625	58 442 662
Netto rapporterte driftsutgifter		66 725 625	58 442 662
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	4	1 374 583	513 930
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter	3	4 114	3 138
Sum investerings- og finansutgifter		1 378 697	517 068
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1 378 697	517 068
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0

	Note	2020	2019
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		73 400	59 400
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		6 144 170	5 145 093
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		2 921 842	2 392 438
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		-3 295 728	-2 812 056
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		64 808 594	56 147 674
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld			
Fordringer		12 500	83 400
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-1 980 967	-1 920 170
Skyldig offentlige avgifter		0	0
Annen gjeld		0	0
Sum mellomværende med statskassen	5	-1 968 467	-1 836 770

Note 1 – Utbetalinger til lønn

	2020	2019
Lønn	39 586 513	33 170 094
Arbeidsgiveravgift	6 144 170	5 145 093
Pensjonsutgifter ¹	4 719 638	3 734 466
Sykepengar og andre refusjoner (-)	-1 532 047	-1 163 932
Andre ytelsar	1 053 177	1 081 722
Sum utbetalinger til lønn	49 971 450	41 967 444

Antall årsverk²: 51,6 42,4

¹ Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2020 er 14 prosent. Premiesatsen for 2019 var 14 prosent.

² Antall utførte årsverk er ansatte ved årsskiftet, korrigert for stillingsprosent og fravær, beregnet etter ny definisjon i 2019.

Økte utgifter til lønn skyldes vakante stillingar fra 2019 som er tilsatt i 2020, inkl. ansatte i Regulatorisk sandkasse.

Note 2 – Andre utbetalinger til drift

	2020	2019
Husleie ¹	4 520 540	4 034 408
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler ²	35 351	396 977
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	839 134	1 086 511
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	60 308	47 991
Mindre utstyrsanskaffelser	365 766	385 448
Leie av maskiner, inventar og lignende ³	4 641 160	3 478 347
Kjøp av konsulenttenester ⁴	3 584 020	2 899 136
Kjøp av fremmede tenester	331 709	419 286
Reiser og diett ⁵	378 761	1 655 264
Øvrige driftsutgifter	1 997 427	2 071 848
Sum andre utbetalinger til drift	16 754 174	16 475 217

¹ Avregning av felleskostnader påløpt i 2019.

² Reduserte utgifter til ombygging av lokaler som følge av starten på flytteprosess.

³ Økte driftskostnader til årlige lisenser etter digitalisering.

⁴ Noe økte utgifter til konsulent i forbindelse med flytteprosjekt nye lokaler, herunder bruk av Statsbyggs rådgivningstjeneste og arkitektbistand.

⁵ Betydelig reduserte reiseutgifter som følge av pandemien i 2020.

Note 3 – Finansinntekter og -utgifter

Innbetaling av finansinntekter	2020	2019
Renteinntekter	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

Utbetaling av finansutgifter

Renteutgifter	4 114	3 138
Sum utbetaling av finansutgifter	4 114	3 138

Note 4 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

Utbetaling til investeringer	2020	2019
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende ¹	1 374 583	513 930
Sum utbetalt til investeringer	1 374 583	513 930

Utbetaling til kjøp av aksjer

Kapitalinnskudd	0	0
Sum utbetaling av aksjer	0	0

1 Innkjøp av diverse IKT-utstyr i forbindelse med flytteprosess til nye kontorlokaler

Note 5 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2020 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2020 Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Andre fordringer	12 500	12 500	0
Sum	12 500	12 500	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-306 321	0	-306 321
Skyldig skattetrekk	-1 980 967	-1 980 967	0
Sum	-2 287 288	-1 980 967	-306 321
Sum	-2 274 788	-1 968 467	-306 321

7 Vedlegg

A. Høringsuttalelser

Tabellen viser en oversikt over høringer Datatilsynet har hatt merknader til i 2020.

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
1.	19/02088-2	Høringsuttalelse - NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver - Kulturdepartementet	29.11.2019	Kulturdepartementet
2.	19/02620-2	Høringsuttalelse - NOU 2019: 15 Skatteråd-giveres opplysningsplikt og taushetsplikt	18.11.2019	Finansdepartementet
3.	19/03404-3	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, lov om Statens pensjonskasse, sosialtjenesteloven, lov om pensjonstrygd for sjømenn og lov om pensjonstrygd for fiskere (behandling av personopplysninger)	22.01.2020	Arbeids- og sosialdepartementet
4.	19/03767-3	Høringsuttalelse - Gjennomføring av EUs direktiv om kollektiv rettighetsforvaltning og om åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter	31.01.2020	Kulturdepartementet
5.	20/00115-2	Høringsuttalelse - Forslag til kredittopplysningsforskrift	24.02.2020	Barne- og familiedepartementet
6.	19/03833-2	Høringsuttalelse - Endringer i hvitvaskingsregelverket (lov og forskrift) - EUs femte hvitvaskingsdirektiv mv	20.03.2020	Finansdepartementet
7.	19/03875-2	Høringsuttalelse - NOU 2019: 26 Rusreformutvalget - fra straff til hjelp	26.03.2020	Helse- og omsorgsdepartementet
8.	20/00986-2	Høringsuttalelse - Midlertidig forskrift til koronaloven om billettering på ferjer etter yrkestransportloven	27.03.2020	Samferdselsdepartementet
9.	19/03866-2	Høringsuttalelse - Utredning av alternativer til frihetsberøvelse av mindreårige og forslag til mulige regelendringer	02.04.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
10.	19/03845-2	Høringsuttalelse - NOU 2019: 20 En styrket familietjeneste	21.04.2020	Barne- og familiedepartementet
11.	20/01144-2	Høringsuttalelse - Forskrift om tiltak for å effektivisere Arbeids- og velferdsetatens behandling av saker etter folketrygdloven i forbindelse Covid-19-pandemien	23.04.2020	Arbeids- og sosialdepartementet
12.	20/00439-3	Høringsuttalelse - Opplysningsplikt om opsjonsordninger i små oppstartsselskaper	05.05.2020	Skatteetaten
13.	20/00445-2	Høringsuttalelse - Forslag til lovendringer - enkelte unntak fra taushetsplikten og utvidelse av varslingsplikten til Statens undersøkelseskommissjon	06.05.2020	Helse- og omsorgsdepartementet

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dat	Til/fra
14.	20/01306-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i burettslagslova - bustadbyggjelagslova og eierseksjonsloven	07.05.2020	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
15.	20/01391-2	Høringsuttalelse - Midlertidig endring i forskrift om selvdeklarasjon av ordninger for elektronisk identifikasjon - selvdeklarasjonsforskriften	14.05.2020	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
16.	20/00861-3	Høringsuttalelse - forslag til endringer i kraftberedskapsforskriften	14.05.2020	Norges vassdrags- og energidirektorat
17.	20/00598-3	Høringsuttalelse - Ny lov om universiteter- og høyskoler	19.05.2020	Kunnskapsdepartementet
18.	20/02548-1	Høringsuttalelse - Midlertidige innreise-restriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen	20.05.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
19.	20/02705-2	Høringsuttalelse - endringer i MSIS-forskriften knyttet til covid-19	18.06.2020	Helse- og omsorgsdepartementet
20.	20/02394-1	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i barnevernloven - Kompetanse varsling til fornærmede eller etterlatte og regulering av bruk av sakkyndige i barnevernet	18.06.2020	Barne- og familiedepartementet
21.	20/02124-1	Høringsuttalelse - Forskrifter mv. om egen pensjonskonto	22.06.2020	Finansdepartementet
22.	20/02400-2	Høringsuttalelse - NOU 2019:23 - ny opplæringslov	28.06.2020	Kunnskapsdepartementet
23.	20/02395-2	Høringsuttalelse - Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet	29.06.2020	Barne- og familiedepartementet
24.	20/01848-1	Høringsuttalelse - Trivselsundersøkelse for 1-4 trinn	30.06.2020	Kunnskapsdepartementet
25.	20/02976-2	Høringsuttalelse - Forslag til lov om informasjonstilgang mv. for Koronakommisjonen	13.07.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
26.	20/02632-2	Høringsuttalelse - Forslag om deling av inntektsopplysninger fra Skatteetaten til pensjonsinnretninger og overføring av tilsynsmyndighet etter OTP-loven til Skatteetaten	15.07.2020	Finansdepartementet
27.	20/02240-1	Høringsuttalelse - Forslag til lovendringer og forskrifter om ulovlig handel med tobakksvarer (sporing - sikkerhetsmerke og bevilling for import - eksport og produksjon)	10.08.2020	Helse- og omsorgsdepartementet
28.	20/02390-2	Høringsuttalelse - bruken av sakkyndige i foreldretvistsaker	02.09.2020	Barne- og familiedepartementet
29.	20/02467-2	Høringsuttalelse - Forslag til forskrifter til trossamfunnsloven	10.09.2020	Barne- og familiedepartementet

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
30.	20/03245-2	Høringsuttalelse - Forslag om forlengelse av midlertidig lov om billettering på ferje som følge av utbrudd av covid-19	24.09.2020	Samferdselsdepartementet
31.	20/02897-2	Høringsuttalelse - Ny lov om pengespill	29.09.2020	Kulturdepartementet
32.	20/02892-2	Høringsuttalelse - Endringer i valgloven, valgforskriften og forskrift om valg til Sametinget	29.09.2020	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
33.	20/03044-2	Høringsuttalelse - Endringer i flere forskrifter for å legge til rette for kontrollutrustning som et alternativ til taksameter i drosje	29.09.2020	Samferdselsdepartementet
34.	20/02742-3	Høringsuttalelse - forskrifter til lov 1. mars 2019 nr. 2 om register over reelle rettighets- havere	01.10.2020	Finansdepartementet
35.	20/02968-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i politiregisterloven og politiregisterforskriften	13.10.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
36.	20/02969-2	Høringsuttalelse - Gjennomføring av EUs inn- og utreiseprogram (Entry/Exit System) og fremreiseprogram (European Travel Information and Authorization System - ETIAS)	15.10.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
37.	20/03768-2	Høringsuttalelse - Utkast til Digitaliseringsstrategi for Bergen kommune 2021-2025	26.10.2020	Bergen kommune
38.	20/03126-2	Høringsuttalelse - endringer i statsansatte- loven - lovhjemmel for etablering av en registreringsordning for statsansattes økonomiske interesser mv.	29.10.2020	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
39.	20/02902-2	Høringsuttalelse – Bedre velferdstjenester til barn og unge med sammensatte behov	02.11.2020	Kunnskapsdepartementet
40.	20/04388-2	Høringsuttalelse - forslag til endringer i SYSVAK-registerforskriften	23.11.2020	Helse- og omsorgsdepartementet
41.	20/04040-2	Høringsuttalelse - Digitale årsmøter, elektronisk kommunikasjon mv i boliglovene	23.11.2020	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
42.	20/03840-2	Høringsuttalelse - Forskrift om retningslinjer og rapport om godtgjørelse til ledende personer i børsnoterte selskaper	24.11.2020	Nærings- og Fiskeridepartementet
43.	20/03447-2	Høringsuttalelse - forslag til endringer i forvaltningsloven m.m. - utvidet adgang til informasjonsdeling	30.11.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
44.	20/03466-2	Høringsuttalelse - Ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte	01.12.2020	Justis- og beredskapsdepartementet

Dok.nr.	Tittel	Dok.dat	Til/fra
45.	20/03519-2 Høringsuttalelse - Nye hjemler for deling av pasientopplysninger - endringer i helsepersonelloven - Bruk av kunstig intelligens i helse- og omsorgstjenesten - Etablering av behandlingsrettet helseregister med tolkede genetiske varianter	07.12.2020	Helse- og omsorgsdepartementet
46.	20/03418-3 Høringsuttalelse - Forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven, straffeprosessloven mv.	08.12.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
47.	20/03691-3 Høringsuttalelse - Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora	10.12.2020	De nasjonale forskningsetiske komiteene
48.	20/04771-2 Høringsuttalelse - Forslag til endringer i covid-19-forskriften - Reiseregistreringssystem	16.12.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
49.	20/04058-4 Høringsuttalelse - Forslag til lov om Stortingets ombud for forvaltningen - (Sivilombudsloven)	20.12.2020	Justis- og beredskapsdepartementet
50.	20/04330-2 Høringsuttalelse - Endringer i foretakslovgivningen i forbindelse med Storbritannias uttreden av Den europeiske union	21.12.2020	Nærings- og Fiskeridepartementet

B. Saker sendt til Personvernemnda

Tabellen viser alle sakene Datatilsynet har sendt til Personvernemnda (PVN) for klagebehandling og som er registrert hos nemnda i 2020.

Sak	Klager	Tittel	Saksnr. PVN	Vedtak i PVN
1.	19/00295	Privatperson	Klage på avslag om å pålegge sletting av personopplysninger publisert på Tilsynsrådet for advokatvirksomheters nettsider	PVN-2020-02 Klagen tas ikke til følge
2.	19/00171	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Påstand om mangelfull informasjon fra Midt-Telemark Energi AS	PVN-2020-04 Klagen tas ikke til følge
3.	20/01911 (19/01401)	Privatperson	Klage på avslag på krav om sletting av personopplysninger i barnevernssak i Eidsvoll kommune	PVN-2020-10 (PVN-2020-03) Klagen tas ikke til følge
4.	18/02598	Trondheim kommune	Klage på vedtak om pålegg om sletting av personopplysninger i personalmappe	PVN-2020-05 Klagen tas til følge
5.	20/01915 (18/04026)	Privatperson	Klage på vedtak om avslag på krav om sletting av personopplysninger i kommunal journal - Haugesund kommune	PVN-2020-06 Klagen tas til følge

	Sak	Klager	Tittel	Saksnr. PVN	Vedtak i PVN
6.	20/02173 (19/03549)	Privatperson	Klage på avvisning av klage over valg av reaksjon ved konstatert brudd på personopplysningssikkerheten hos Molde kommune	PVN-2020-07	Klagen tas ikke til følge
7.	20/02309 (19/00869)	Privatperson	Klage på vedtak om avslag på anmodning om å pålegge sletting av treff i søkemotoren Google	PVN-2020-08	Klagen tas delvis til følge
8.	20/02169 (20/00121)	Privatperson	Klage på avgjørelse om å ikke gjøre nærmere undersøkelser - Behandling av personopplysninger ifm Autopass	PVN-2020-09	Klagen tas delvis til følge
9.	20/02213 (17/01281)	Fogn Misjonsfor- samling	Klage på vedtak om irettesettelse - Bruk av personopplysninger innsamlet ved kameraovervåking	PVN-2020-11	Klagen tas til følge
10.	20/02254 (20/00768)	OpenX Soft- ware Ltd, OpenX Ltd. Og OpenX Technologies	Klage på pålegg om redegjørelse - Forholdet mellom ekomloven og personopplysningsloven	PVN-2020-12	Klagen tas ikke til følge
11.	20/01949 (18/03917)	Arendal kommune	Klage på vedtak om pålegg om forbud mot behandling av personopplysnin- ger i kartleggingsverktøyet Spekter	PVN-2020-13	Klagen tas til følge
12.	20/02260 (19/00110)	Privatperson	Klage på vedtak om avslag på krav om avindeksering av treff i søke- motoren Google	PVN-2020-14	Klagen tas til følge
13.	20/01868 (18/04201)	Sbanken	Klage på vedtak om pålegg om å endre skrivemåten for navn behand- lingssystemer hos Sbanken	PVN-2020-15	Klagen tas til følge
14.	20/01904 (19/1900)	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Behandling av personopplysninger hos Sokndal kommune	PVN-2020-16	Under arbeid
15.	20/01908 (19/01898)	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Behandling av personopplysninger hos Barneverntjenesten i Kristiansandsregionen	PVN-2020-17	Under arbeid
16.	20/01870 (19/01899)	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Behandling av personopplysninger ved barnevernstjenesten i Sola kom- mune	PVN-2020-18	Under arbeid
17.	20/02379 (19/02373)	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Klage på publisering av kredittopp- lysninger på Bergens Tidende	PVN-2020-19	Under arbeid
18.	20/02588 (16/00930)	Privatperson	Klage på beslutning om å avslutte sak - Klage på privat kameraovervåking	PVN-2020-20	Under arbeid

Sak	Klager	Tittel	Saksnr. PVN	Vedtak i PVN
19. 20/02220 (19/01582)	Odin Flissenter AS	Klage på vedtak om pålegg og overtredelsesgebyr - kredittvurdering uten rettslig grunnlag	PVN-2020-21	Under arbeid
20. 20/01900 (19/01901)	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Behandling av personopplysninger hos Dalane barnevern - Eigersund kommune	PVN-2020-22	Under arbeid
21. 20/02201 (18/02136)	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Behandling av personopplysninger hos Vegfinans AS	PVN-2020-23	Under arbeid
22. 20/01586 (19/00961)	Privatperson	Klage på beslutning om å avslutte sak - Behandling av helseopplysninger	PVN-2020-24	Under arbeid

C. Ilagte sanksjoner

Tabellen viser en oversikt over alle vedtakene Datatilsynet har fattet om overtredelsesgebyr (OTG) eller tvangsmulkt i 2020 etter personvernforordningen:

	Saksnr.	Mottaker	Bakgrunn	Status	Gebyr
1.	20/02191	Rælingen kommune	Melding om avvik - Showbie		500 000,-
2.	20/02220	Odin Flissenter	Kredittvurdering uten rettslig grunnlag	Klagesak i PVN	150 000,-
3.	20/02199	Statens vegvesen	Melding om avvik		400 000,-
4.	20/02181 (19/02985)	Bergen kommune	Melding om avvik - Vigilo		3 000 000,-
5.	20/02291	Sykehuset Østfold	Melding om avvik	Klage-behandles	750 000,-
6.	20/01984	Indre Østfold kommune (Askim)	Melding om avvik - Publisering på nett		200 000,-
7.	20/02172	Lindstrand Trading AS (DSD Pharma AS)	Kredittvurdering uten rettslig grunnlag	Klagebehandles	100 000,-
8.	20/02226	AS Briss	Manglende svar på krav om redegjørelse	Tvangs-mulkt	2000,- pr dag
9.	20/02178	Vink Norway AS	Innsyn i arbeidstakers e-post		400 000,-
10.	20/01896	Gveik AS	Kredittvurdering uten rettslig grunnlag		75 000,-
11.	20/01790	Coop Finnmark SA	Melding om avvik - Kameraovervåking		400 000,-

Tabellen viser en oversikt over vedtakene Datatilsynet har fattet om overtredelsesgebyr (OTG) eller tvangsmulkt i 2020 etter personopplysningsloven 2000:

	Saksnr.	Mottaker	Årsak for gebyret	Type gebyr	Gebyr i NOK
1.	18/00366	Oslo Katolske bispedømme	Innsyn i ansattes e-postkasse		75 000,-
2.	18/00678	Postnord AS	Kameraovervåking i virksomhet		100 000,-

Vedlegg 2

Årsmelding 2020 Personvernemnda

1 Leders beretning

Personopplysningsloven består både av nasjonale regler og EUs personvernforordning. Forordningen gjelder for alle EU/EØS-land og fastsetter regler om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger, samt regler om fri utveksling av personopplysninger. Datatilsynet er tilsynsmyndighet etter loven.

Personvernemnda er klageorgan for Datatilsynets avgjørelser, jf. personopplysningsloven § 22. Det betyr at Datatilsynet i første instans, og Personvernemnda som klageorgan, er satt til å forvalte personopplysningsloven og avveie relevante personvern hensyn mot øvrige samfunns hensyn. Det er en spennende og viktig oppgave.

Året 2020 har vært spennende, men også krevende for Personvernemnda. Vi har, som i de to forutgående årene, merket overgangen til ny lov godt. Også i 2020 har nemnda måttet forholde seg til ny og delvis «upløydd mark» i sakene som har vært fremmet, noe som er arbeidskrevende.

Koronavirus-pandemien påvirket nemndas arbeid i 2020. Smittevern hensyn og reiserestriksjoner har gjort at fysiske møter, kurs og seminarer ikke har latt seg gjennomføre. To møter ble avlyst på grunn av pandemien, ett i mars og ett i desember. De øvrige møtene ble gjennomført digitalt, noe som fungerte godt. Nemnda har, som mange andre virksomheter rundt i landet, erfart at videomøter er et godt alternativ, samtidig som fysiske møter med samtaler og diskusjoner ansikt til ansikt i noen sammenhenger er å foretrekke.

Nemnda er tilfreds med saksavviklingen i 2020 og har fortsatt som mål å skrive faglig gode vedtak som kan gi veiledning for senere tilsvarende saker.

Personvernemnda er faglig bredt sammensatt. Dette er viktig for å sikre at de interesseavveiningene som skal gjøres hensyntar ulike sam-

funnshensyn på en god måte. Nemnda har mange spennende faglige diskusjoner med engasjerte nemndsmedlemmer på sine møter og vi ser fram til fortsatt spennende diskusjoner i 2021.

Oslo, 2. februar 2021

Mari Bø Haugstad
Leder

2 Administrative forhold, styring og kontroll i nemnda

Personvernemnda er et uavhengig kollegialt forvaltningsorgan administrativt underlagt Kongen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Nemnda ble etablert 1. januar 2001, med hjemmel i lov om behandling av personopplysninger (14. april 2000 nr. 31) og er, etter ikrafttredelsen av ny personopplysningslov i 2018 regulert av lov om behandling av personopplysninger 15. juni 2018 nr. 38 (personopplysningsloven) § 22. Nemnda har et sekretariat som tilrettelegger for nemndas arbeid og forbereder saker for behandling i nemnda.

Personvernemndas virksomhet er regulert i personopplysningsloven § 22, personopplysningsforskriften §§ 3 og 4 (forskrift 15. juni 2018 nr. 876) og økonomi- og saksbehandlingsinstruks 23. oktober 2018 der KMD klargjør nemndas oppgaver og ansvar, samt har satt administrative rammer for nemndas virksomhet. Forvaltningsloven og offentlighetsloven kommer også til anvendelse for nemndas virksomhet, som for forvaltningen for øvrig.

Departementets instruks gjelder administrative forhold. Departementet kan ikke instruere om lovtolkning eller skjønnsutøvelse i enkelt saker.

Nemnda avgjør klager over Datatilsynets vedtak med mindre noe annet er særskilt fastsatt, jf. personopplysningsloven § 22. Datatilsynet er tilsynsmyndighet etter personopplysningsloven, samt etter flere særlover, f.eks. helseregisterloven, helseforskningsloven og politiregisterloven m.m. Nemnda behandler ikke klager over Datatilsynets vedtak i saker som berører behandlingsansvarlige eller registrerte i flere EU-/EØS-land og som skal behandles etter de særlige reglene i personvernforordningen artikkel 60 til 66.

Nemnda treffer sine vedtak ved alminnelig flertall og er beslutningsdyktig når minst fem av nemndas medlemmer eller deres varamedlemmer deltar. Nemndas vedtak er endelige forvaltningsvedtak og kan ikke overprøves gjennom forvaltningsklage. Spørsmål om gyldigheten av Personvernmemndas vedtak kan bringes inn for domstolene, jf. personopplysningsloven § 25 annet ledd. Søksmål rettes mot staten v/Personvernmemnda.

Personvernmemndas nettsted, www.personvernmemnda.no, og nemndas elektroniske saksbehandlingssystem, PVN intranett, er utviklet av Hannemyr Nye Medier AS. Personvernmemnda har databehandleravtale med Hannemyr Nye Medier om å drifte disse tjenestene.

Personvernmemnda orienterer departementet årlig om behandlingen av klagesakene gjennom sin årsmelding. Nemndas vedtak publiseres på lovdata.no og på nemndas nettside, personvernmemnda.no, i anonymisert form.

2.1 Regnskap og budsjett for 2020

Personvernmemnda finansieres over kap. 546 Personvernmemnda i statsbudsjettet. Nemnda hadde et budsjett på 2 683 000 kroner i 2020. Totalt forbruk i 2020 var 1 799 277 kroner. Personvernmemnda disponerte sin bevilgning til arbeidsgodtgjørelse og reisegodtgjørelse til nemndas medlemmer, lønn til sekretariat, innkjøp av litteratur, tjenester samt deltakelse på digitale kurs.

Avtaler og anskaffelser som pådrar nemnda økonomiske forpliktelser inngås av Personvernmemndas leder, eller sekretariatet etter fullmakt fra leder. Budsjettdisponeringsfullmakt for kap. 546 ligger i KMD. Alle utbetalinger godkjennes av departementet.

Nemnda har i 2020 et forbruk under budsjett på ca. 880 000 kroner. Underforbruket skyldes hovedsakelig at nemnda, på grunn av pandemien, har avvirket færre møter i 2020 enn planlagt, samt at møtene har vært gjennomført som digitale møter. Nemnda hadde også avsatt en del midler til

kurs og konferanser som ikke ble noe av i 2020, også grunnet korona-situasjonen.

3 Nemndas medlemmer

Personvernmemnda har sju faste medlemmer som blir oppnevnt for fire år med adgang til gjenoppnevning for ytterligere fire år. Hvert medlem har sin personlige vara. Nemndas leder og nestleder og deres vararepresentanter er oppnevnt av Stortinget. Nemndas øvrige fem medlemmer og deres vararepresentanter er oppnevnt av Kongen.

Samtlige medlemmer utfører nemndsoppgavene som et verv ved siden av ordinært arbeid. Nemndas medlemmer, som er bosatt i hele landet, trer sammen i møter ca. en gang pr. måned.

Personvernmemnda besto i 2020 av følgende personer:

Leder:

Kst. sorenskriver Mari Bø Haugstad, Hamar

Personlig vara: Riksmekler og lagdommer Mats Wilhelm Ruland, Oslo

Nestleder:

Professor Bjørnar Borvik, Bergen

Personlig vara: Advokat Ellen Eikeseth Mjøs, Bergen

Medlemmer:

Advokat Line Coll, Oslo

Personlig vara: Dekan Audhild Gregoriusdotter Rotevatn, Volda

Overlege Ellen Økland Blinkenberg, Bergen

Personlig vara: Seniorrådgiver Heidi Talsethagen, Tomasjord

Universitetslektor Gisle Hannemyr, Oslo

Personlig vara: Direktør Torgeir Waterhouse, Oslo

Advokat Hans Marius Graasvold, Skien

Personlig vara: Fagdirektør personvern Maryke Silalahi Nuth, Oslo

Sivilingeniør Hans Marius Tessem, Gjøvik

Personlig vara: Seniorforsker Petter Bae Brandtzæg, Oslo

Personvernmemndas medlemmer er sammensatt med variert kompetanse. Nemndas leder og nestleder skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. På Personvernmemndas nettsted, www.personvernmemnda.no, finnes mer informasjon om nemndas medlemmer.

4 Nemndas sekretariat

Personvernemndas sekretariat, som består av én medarbeider, er administrativt ansatt i KMD. Sekretariatsfunksjonen utføres av juridisk seniorrådgiver/sekretariatsleder Anette Klem Funde-rud i 100% stilling. Sekretariatet har egnede kontor-er i departementsfelleskapet, men har fra mars 2020 hovedsakelig utført arbeidet fra hjemmekon-tor.

5 Årets aktiviteter

Personvernemnda holder vanligvis sine møter i Oslo. I 2020 ble åtte møter gjennomført, de fleste digitalt. Møtene ble i hovedsak benyttet til å behandle klagesaker, men også administrative for-hold ble behandlet.

I tillegg til nemndsmøter har det vært møter og løpende kontakt mellom sekretariatet og nemn-das leder om saksutredningen og om nemndas virksomhet, herunder praktiske, administrative og økonomiske forhold. Årlig kontaktmøte mel-lom departementet og nemndas leder og sekreta-riatsleder er gjennomført.

Nemnda deltok ikke på internasjonale konfe-ranser i 2020.

6 Saksbehandlingen i Personvern-emnda

Nemnda behandler klager fra privatpersoner, bedrifter, statlige, kommunale og fylkeskommu-nale organer. De personvernrettslige problemstil-lingene som reises må ofte ses i sammenheng med andre rettsområder, som forvaltningsrett, helse rett, og ikke minst privatrettslige regler og avtaler. Sakene har gjennomgående stor betyd-ning både for privatliv, kommersiell og offentlig virksomhet.

I 2020 har nemnda hatt 27 saker til behandling (tre saker overført fra 2019), mot 25 saker året før (da ni saker ble overført fra 2018). Nemnda mot-tok med andre ord 24 nye saker fra Datatilsynet i 2020, mot 16 saker året før. Det er en økning i sak-stilfanget på 50%.

Nemnda avholdt åtte møter i 2020, som var to møter mindre enn planlagt. På disse møtene ble 17 saker ferdigbehandlet. Én sak ble trukket fra nemndsbehandling. Ett vedtak ble avsagt med dis-sens. Klagebehandlingen medførte endring av Datatilsynets vedtak i ni saker, inkludert én sak som ble avvist. Saksbehandlingstiden var på 2,3 måneder mot 5,6 måneder i 2019. Samtidig er restansene i 2020 på samme nivå som i 2019. Ni

saker ble også i 2020 overført til behandling i 2021.

De fleste sakene ble behandlet og avsluttet med et endelig vedtak etter én nemndsbehand-ling. Dette skyldes at sakene var godt forberedt før møtene, i et samarbeid mellom leder og sekre-tariat og de øvrige medlemmene i nemnda.

Sakene Personvernemnda har behandlet i 2020 har reist varierte og til dels nye problemstil-linger. Eksempler på nye problemstillinger er sakene i PVN-2020-11 og PVN-2020-12. I PVN-2020-11 tok nemnda stilling til hvorvidt Datatilsy-nets irettesettelse overfor den behandlingsansvar-lige etter personvernforordningen artikkel 58 nr. 2 bokstav b, er et enkeltvedtak som gir klagerett etter forvaltningsloven. I PVN-2020-12 vurderte nemnda forholdet mellom ekomloven og person-opplysningsloven og tok stilling til hvilken plikt behandlingsansvarlige har til å gi Datatilsynet den informasjonen tilsynet har etterspurt uavhengig av om opplysningene som ble behandlet var regu-lert av ekomloven eller ikke. Også i 2020 har nemn-da behandlet to saker som gjaldt spørsmål om sletting av søketreff i Google (PVN-2020-08 og PVN-2020-14).

En annen sakstype som jevnlig dukker opp er saker med krav om sletting av personopplysnin-ger fra ulike registre eller saksmapper, som elevmapper, journaler og personalmapper eller barnevernsaker. Dette saksfeltet er omhandlet i PVN-2020-05, PVN-2020-06, PVN-2019-16 og PVN-2020-10, som alle er behandlet av nemnda i 2020.

Spørsmålet om lovligheten av privat kame-raovervåkning er også en sakstype som nemnda mottar flere saker av. Nemnda mottok i 2020 tre slike saker, PVN-2020-01, PVN-2020-11 og PVN-2020-20, hvor de to første ble behandlet av nemn-da i 2020.

Nemnda vil også trekke fram en viktig sak som gjaldt kommunenes behandling av person-opplysninger i kartleggingsverktøyet Speker, som mange skoler bruker for å kartlegge mob-bing i skolene. I PVN-2020-13 tok nemnda blant annet stilling hvorvidt Arendal kommune har behandlingsgrunnlag i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c, jf. opplæringslova kapit-tel 9 A for å bruke det digitale kartleggingsverk-tøyet Speker.

Oversikt over vedtakene, samt vedtakene i sin helhet (i anonymisert form), er publisert på Per-sonvernemndas hjemmeside. I tillegg er vedta-kene publisert på lovdata.no.

Nemnda hadde ni uavsluttede saker ved årets slutt.

Tabell 2.1 Tabellen nedenfor viser saksavviklingen de seks siste årene.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Innkomne saker	17	18	19	20	16	24
Avgjorte saker (realitetsbehandlet)	16	27	19	15	20	17
DTs vedtak opprettholdt	6	16	11	6	14	8
DTs vedtak endret eller opphevet	11	10	7	8	5	8
Vedtaksendring i %	69 %	40 %	37 %	53%	25%	47%
Saksbehandlingstid i gj.snitt (mndr)	8,2	6,5	3,2	4,3	5,6	2,3

7 Saker som ble behandlet i 2020

PVN-2019-14 Arbeidsgivers innsyn i e-post

Klage fra A og B på Datatilsynets vedtak 11. februar 2019 der tilsynet konkluderte med at det ikke var foretatt ulovlig innsyn i As og Bs e-poster og at Bs Teamviewer-konto ikke var benyttet i strid med regelverket.

A var ansatt og B var innleid konsulent i selskapet X AS. A og B ble utleid fra X AS for å utføre oppdrag for Y AS. Ved en fisjon av selskapet Y AS ble den delen som A og B var utleid til lagt til X AS. Etter at A sa opp sin stilling og B avsluttet sitt oppdragsforhold, foretok X AS innsyn i A og Bs e-poster både med X og Ys domeneavn. Nemnda kom til at X AS hadde rettslig adgang til å foreta innsyn i A og B's e-postkasser og at innsynene i e-postkassene var nødvendig for å ivareta virksomhetens berettigede interesser. Videre mente nemnda at C, som deltok under innsynsforretningene på vegne av X AS da han var daglig leder i et tredje selskap, hadde fullmakt til å foreta innsynene i e-postkassene på vegne av X AS. Nemnda var også enig med tilsynet i at det ikke var grunnlag for å si at Teamviewer-kontoen ble benyttet i strid med regelverket. Nemnda opprettholdt Datatilsynets vedtak om at det ikke hadde skjedd brudd på personopplysningsloven.

PVN-2019-15 Kredittvurdering uten saklig behov - overtredelsesgebyr

Klage fra X Advokatfirma på Datatilsynets vedtak 6. mai 2019 om ileggelse av overtredelsesgebyr på 75 000 kroner for å ha foretatt kredittvurdering av et enkeltpersonforetak uten saklig behov.

A kontaktet Datatilsynet 6. juni 2017 etter å ha mottatt flere brev fra kredittopplysningsbyrået

Bisnode om at X Advokatfirma hadde kredittvurdert hans enkeltpersonforetak, Y Advokatkontor. A mente X ikke hadde saklig behov for slik kredittsjekk. X bestred at advokatfirmaet har kredittvurdert enkeltpersonforetaket og viste til at de heller ikke hadde saklig grunn for det. X mente kredittvurderingene skyldtes en systemsvikt hos Bisnode. Datatilsynet kom fram til at det var klar sannsynlighetsovervekt for at X foretok kredittvurderingene av As enkeltpersonforetak og ila et overtredelsesgebyr på 75 000 kroner. X Advokatfirma klaget vedtaket inn for nemnda. Nemnda fant det klart sannsynliggjort at det var foretatt kredittvurdering uten saklig behov og opprettholdt Datatilsynets vedtak om å ilegge overtredelsesgebyr på 75 000 kroner, jf. personopplysningsloven 2000 § 4.

PVN-2019-16 Sletting av personopplysninger i personalmappe

Saken gjelder klage fra A på Datatilsynets vedtak 7. mai 2019 der tilsynet avsto kravet om sletting av opplysninger i As personalmappe.

Opplysningene var knyttet til en hendelse i mai 2009 hvor A ble gitt en skriftlig tilrettevisning av arbeidsgiver. Nemnda la til grunn at det aktuelle behandlingsgrunnlaget for lagringen er personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav f. Nemnda skal ikke vurdere grunnlaget for at tilrettevisningen opprinnelig ble gitt, men skal vurdere nødvendigheten av fortsatt lagring etter at den registrerte har protestert, jf. personvernforordningen artikkel 21 nr. 1. Nemnda la til grunn at det er arbeidsgiver som har bevisbyrden for at fortsatt lagring er nødvendig og at det i dette ligger at arbeidsgiver må påvise konkrete og reelle forhold som tilsier at det foreligger «tvingende berettigede grunner», jf. også PVN-2018-11. Alvorlighetsgraden av den aktuelle hendelsen

som har resultert i tilrettevisningen er da av betydning for arbeidsgivers behov for fortsatt lagring. Det samme er tiden som har gått siden den aktuelle hendelsen fant sted, og om det har vært nye hendelser senere. Nemnda konkluderte med at det ikke forelå tvingende berettigede grunner for fortsatt lagring. Det var registrert én ny tilrettevisning etter den tilrettevisningen saken gjaldt, men den gjaldt et helt annet type forhold enn hendelsen i 2009, som hadde sammenheng med en stor personlig krise. Arbeidsgiver ble pålagt å slette alle personopplysninger fra As personalmappe knyttet til den aktuelle tilrettevisningen.

Vedtaket er unntatt offentlighet etter offentleglova § 13 og foreligger heller ikke i anonymisert form.

PVN-2020-01 Kameraovervåking på privat eiendom

Klage fra A og B på Datatilsynets vedtak 5. mai 2018 der tilsynet konkluderte med at kameraovervåkingen på C's eiendom har et privat formål, og at det ikke foreligger brudd på personopplysningsloven.

A og B klaget over to kameraer på naboens (Cs) eiendom som de mente overvåket dem. Tilsynet konkluderte med at kameraene ikke fanget opp klagerne eiendom og at personopplysningsloven ikke var brutt. Da nemnda fikk saken til behandling hadde C flyttet og det ene kameraet var fjernet. Nemnda la til grunn at C ikke lenger var å anse som part, jf. forvaltningsloven § 2 e, og at saken når det gjaldt C ikke lenger var aktuell. Nemnda kom til at saken kunne behandles uten at ny eier ble brakt inn som part i saken, fordi nemnda la til grunn at det ikke var sannsynliggjort brudd på personopplysningsloven forbundet med det gjenværende kameraet. Nemnda la til grunn at tilsynet hadde foretatt en forsvarlig behandling av saken. Nemnda var enig med tilsynet i at det ikke var sannsynliggjort at det monterte kameraet fanget opp områder utenfor husets egen tomt og at behandlingen dermed var omfattet av unntaket for lovens virkeområde i personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav a. Nemnda opprettholdt tilsynets vedtak. Saken har tidligere vært behandlet av nemnda i PVN-2016-03.

PVN-2020-02 Sletting av personopplysninger på Tilsynsrådets nettside

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 2. oktober 2019 der Datatilsynet avslo kravet om å pålegge

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet (Tilsynsrådet) å slette publiserte personopplysninger på sin nettside.

As advokatbevilling ble tilbakekalt av Advokatbevillingsnemnden i 2011. Tilsynsrådet mottok meldinger om at A fortsatt drev advokatvirksomhet og publiserte i oktober 2018 et varsel dette på sin nettside. Nemnda la til grunn at Tilsynsrådets behandling av personopplysninger ikke er omfattet av rettspleielovunntaket i personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b, og at Tilsynsrådets behandling av personopplysninger om A har behandlingsgrunnlag i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e, jf. domstoloven § 225 og advokatforskriften § 1-3 og § 4-5. Nemnda la til grunn at de publiserte opplysningene er korrekte og nødvendig oppdaterte, og at publiseringen av varselet både er nødvendig og proporsjonalt for formålet. Nemnda sluttet seg til Datatilsynets konklusjon om at det foreligger tvingende eller tungtveiende berettigede grunner for behandlingen som går foran den registrertes interesser, rettigheter og friheter, jf. personvernforordningen artikkel 17 nr. 1 bokstav c, jf. artikkel 21 nr. 1.

PVN-2020-03 Saken er trukket av klager

PVN-2020-04 Påstand om mangelfull informasjon fra energiselskap - klage på Datatilsynets avslutning av sak

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 29. april 2019 om å avslutte behandlingen av en sak uten å gi pålegg.

A mente hun hadde fått mangelfull informasjon fra Midt-Telemark Energi i forbindelse med innføringen av avanserte måle- og styrings-systemer, omtalt som smarte strømmålere. Norske nettselskap ble pålagt å installere smarte strømmålere i alle målepunkt i sitt konsesjonsområde innen 1. januar 2019. A ba Datatilsynet om bistand til å få informasjon fra Midt-Telemark Energi AS i henhold til EUs personvernforordning. Tilsynet mente at A har fått slik informasjon som personvernforordningen pålegger virksomheten å gi ut, og avsluttet saken uten å gi pålegg eller foreta ytterligere undersøkelser. I likhet med tilsynet la nemnda til grunn at A har fått slik informasjon som personvernforordningen pålegger den behandlingsansvarlige å gi, jf. artiklene 12, 13 og 14. Nemnda mente at Datatilsynet har oppfylt sin utrednings- og informasjonsplikt og at tilsynets avslutning av saken uten ytterligere undersøkelser var forsvarlig og i tråd med loven.

PVN-2020-05 Sletting av personopplysninger i elevmappe

Saken gjelder klage fra X kommune på Datatilsynets vedtak 20. august 2019 der Datatilsynet påla kommunen å slette personopplysninger i elevmappen til A.

En barneskole sendte en bekymringsmelding til kommunens barne- og familietjeneste vedrørende eleven A. Opplysningene knyttet til bekymringsmeldingen ble lagret i As elevmappe i saksbehandlingssystemet ESA Sikker. Barneverntjenesten henla saken uten å iverksette tiltak. Foreldrene ba skolen om å slette alle opplysninger knyttet til bekymringsmeldingen fra elevmappen da A skulle over til ungdomsskolen. Kommunen avsto kravet om sletting, men sperret de aktuelle dokumentene slik at de ikke var tilgjengelige for ansatte. Nemnda tok ikke stilling til om det blant opplysningene som var krevd slettet også var opplysninger som er arkivpliktig etter arkivloven, jf. Riksarkivarens forskrift § 7-28. Nemnda kom til at unntaket for sletteplikt i personvernforordningen artikkel 17 nr. 3 bokstav d uansett kom til anvendelse. Etter nemndas vurdering er fortsatt lagring av opplysningene i elevmappen nødvendig for arkivformål i allmennhetens interesse og sletting av opplysningene vil gjøre det umulig eller i alvorlig grad hindre at målene med nevnte behandling nås. Målene med fortsatt lagring av opplysningene er å sikre at opplysningene ikke blir kassert før rettslige og forvaltningsmessige dokumentasjonsbehov er bortfalt. Det foreligger tvingende berettigede grunner for fortsatt oppbevaring av de aktuelle opplysningene i kommunens arkiv, som går foran den registrertes interesser, rettigheter og friheter, jf. artikkel 21 nr. 1. Nemnda omgjorde Datatilsynets vedtak.

PVN-2020-06 Sletting av personopplysninger i kommunal journal

Saken gjelder klage fra A på Datatilsynets vedtak 16. januar 2020 der tilsynet avsto kravet om sletting av personopplysninger i to journaler hos vedtakskontoret for helse- og omsorgstjenester i X kommune.

A søkte om kommunale helse- og omsorgstjenester som følge av psykiske plager. Kommunen utarbeidet journalnotater med vurderinger av As oppfølgingsbehov. A anmodet om sletting av flere opplysninger. Kommunen imøtekom delvis slettekravet, men avsto å slette notatene i to journaler fra 2014 og 2017 under henvisning til at det var

arkivpliktig materiale. A fikk anledning til å supplere journalnotatetene slik at det framkommer hva hun mener er feil. Nemnda mente at kommunen med dette har ivaretatt sin plikt til dataminimering. Nemnda la til grunn at formålet med innsamling av opplysningene opprinnelig var knyttet til kommunens behandling av As søknad om kommunale helse- og omsorgstjenester og at formålet med fortsatt oppbevaring av opplysningene var begrunnet i arkivformål i allmennhetens interesse i tråd med bestemmelsene om arkivverdig materiale arkivlova. Slik viderebehandling er ikke uforenlig med det opprinnelige formålet, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b. Nemnda viste videre til Riksarkivarens forskrift hvor det er fastsatt hvilke sakstyper som ikke kan slettes, men skal bevares for ettertiden og ikke kasseres. Nemnda kunne derfor ikke pålegge kommunen å slette disse opplysningene, jf. personvernforordningen § 17 nr. 3 bokstav b, jf. arkivlova § 9 bokstav d, og personvernforordningen artikkel 17 nr. 3 bokstav d. Nemnda opprettholdt Datatilsynets vedtak.

PVN-2020-07 Klage over valg av reaksjon ved konstatert brudd på personopplysningssikkerheten - avvisning av klage

Saken gjelder klage fra A og B på Datatilsynets avgjørelse 20. januar 2020 der Datatilsynet avsluttet en sak fra X kommune om brudd på personopplysningssikkerheten uten å gi pålegg eller ilegge overtredelsesgebyr.

A og B sendte et høringssvar i en sak etter plan- og bygningsloven der de vedla et dokument med konfidensielle helseopplysninger om A. Settingen med de konfidensielle opplysningene var sladdet av A før innsendelse, men teksten var likevel synlig. Dokumentet ble publisert på kommunens offentlige sakliste, via kommunens nettsted. A kontaktet kommunen som umiddelbart fjernet dokumentet fra nettstedet. Personvernombudet sendte avviksmelding om hendelsen til Datatilsynet. A kontaktet også Datatilsynet og viste til kommunens brudd på personvernforordningen, samt fremsatte krav om erstatning. Datatilsynet avsluttet avvikssaken overfor kommunen uten å gi pålegg eller ilegge sanksjoner. Datatilsynet avsluttet også saken overfor A og B og viste til at saken var avsluttet overfor kommunen og at de iverksatte tiltakene var vurdert som tilstrekkelige. Datatilsynet orienterte om at et eventuelt erstatningskrav må fremmes for domstolene. A og B klaget til nemnda på Datatilsynets avgjørelse. Klagen ble avvist av Personvernemnda. I likhet med

Datatilsynet henviste nemnda til domstolene som rett instans for erstatningskravet. I tillegg kom Personvernemnda til at Datatilsynets avgjørelse om å avslutte avvikssaken – etter å ha konstatert brudd – men uten å ilegge sanksjoner eller pålegg, ikke er et enkeltvedtak som kan påklages av A og B, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd. Valg av reaksjon er ikke en avgjørelse som retter seg mot A og B og er heller ikke bestemmende for deres rettigheter og plikter.

PVN-2020-08 Sletting av søketreff i søkemotoren Google

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 18. november 2019 der tilsynet avsto anmodningen om bistand til sletting av treff i søkemotoren Google.

Saken gjelder klage fra A på Datatilsynets vedtak 18. november 2019 der tilsynet avsto anmodningen om bistand til sletting av søketreff i søkemotoren Google. Søketreffene A krevde slettet ledet hovedsakelig til flere avisartikler som omtalte en straffesak mot A i 2014 der han ble domfelt for flere straffbare forhold. A ble i samme dom dømt til å betale erstatning og ilagt kontaktforbud mot flere personer. Handlingene han ble domfelt for var knyttet til As rolle et turoperatørselskap hvor A var eier og daglig leder. Ett søketreff A krevde slettet leder til en avisartikkel fra 2003 som omtaler As erstatningssøksmål mot en avis. Nemnda tok utgangspunkt i EU-domstolens avgjørelser i Google Spain og Google C-131/12 av 13. mai 2014, og G.C. & Others v CNIL C-136/17 av 24. september 2019. Det forbudet og de restriksjoner som følger av GDPR artikkel 10 må tolkes i lys av de særlige forhold som gjør seg gjeldende for søkemotortilbyderens behandling av personopplysninger. En anmodning om sletting av søketreff må avgjøres på grunnlag av en interesseavveining (en nødvendighetsvurdering) der hensynet til personvernet skal veies mot hensynet til yrings- og informasjonsfriheten. Den samme tilnæringsmåten er kommet til uttrykk i personvernforordningen artikkel 17 som i nr. 3 anerkjenner en begrensning i retten til å få slettet personopplysninger av hensyn til yrings- og informasjonsfriheten, selv om behandlingen f.eks. mangler behandlingsgrunnlag. Etter en samlet vurdering kom en enstemmig nemnd til at hensynet til informasjons- og yringsfriheten veier tyngst når det gjaldt de fleste søketreffene som omtalte dommen fra 2014 og at disse søketreffene ikke skulle slettes. A fikk derimot medhold i kra-

vet om sletting av søketreffet som ledet til avisartikkelen fra 2003, da artikkelen er svært gammel og ikke gir informasjon av betydning utover det som følger av de øvrige søketreffene som Google fortsatt vil ha rett til å presentere i den strukturerte oversikten over informasjon som framkommer ved et navnesøk på A.

PVN-2020-09 Behandling av personopplysninger i AutoPASS

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 27. februar 2020 der Datatilsynet avsluttet en sak om behandling av personopplysninger i bompengesystemet AutoPASS og konkluderte med at bompengeselskapenes behandling av personopplysninger var i tråd med personopplysningsloven.

A klaget over at bompengeselskapet får lagre passeringsdata i fem år, samt at selskapet kan kreve at kundene registrerer sitt mobiltelefonnummer for å inngå AutoPASS-avtale og for å benytte tjenesten «Min side». Datatilsynet hadde i sitt vedtak lagt til grunn at det i utgangspunktet var Finansdepartementets ansvar å påse at bokføringsloven er i harmoni med personvernforordningen. Personvernemnda var uenig i dette og påpeker at det er Datatilsynets oppgave, som uavhengig tilsynsorgan, å ta stilling til om den behandlingen av personopplysninger som skjer, både innenfor privat og offentlig virksomhet, er lovlig og har behandlingsgrunnlag, herunder om det foreligger en rettslig forpliktelse som gir behandlingsgrunnlag etter artikkel 6 nr. 1 bokstav c. Nemnda la til grunn at bokføringsloven pålegger oppbevaring av passeringsdata i fem år etter utløpet av regnskapsåret og at personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c (rettslig forpliktelse) gir behandlingsgrunnlag for å lagre opplysningene i denne tiden. Nemnda var uenig med tilsynet i at det forelå gyldig behandlingsgrunnlag i artikkel 6 nr. 1 bokstav b (nødvendig for å oppfylle en avtale) for å kreve registrering av As telefonnummer for å inngå avtale om AutoPASS-brikke eller for å benytte tjenestene på «Min side». Selv om manglende telefonnummer vil kunne gi en noe dårligere kundebehandling, må det være opp til kunden selv å velge dette. Nemnda la også vekt på at kundeforholdet med et bompengeselskap, for alle som kjører bil, skiller seg fra andre kundeforhold hvor det i langt større grad er frivillig om man ønsker å bli kunde eller ikke.

PVN-2020-10 Sletting av personopplysninger i barnevernssak

Klage fra A og B på Datatilsynets vedtak 20. desember 2019 der Datatilsynet blant annet avslo anmodningen om å få slettet personopplysninger i en barnevernssak i X kommune.

Etter en bekymringsmelding åpnet barneverntjenesten undersøkelsessak, innhentet opplysninger om barnas mor fra DPS uten samtykke fra henne og traff et akuttvedtak om å plassere barna midlertidig utenfor hjemmet med samtykke fra foreldrene. I vedtaket, der foreldrenes personnummer framkommer, gjengis blant annet barnas beskrivelser av voldshendelser i hjemmet. Barneverntjenesten utleverte vedtaket til beredskaphjemmet. Foreldrene klaget på barneverntjenestens behandling av deres personopplysninger. Nemnda kom til at barneverntjenesten hadde behandlingsgrunnlag for utleveringen av opplysningene i vedtaket (med unntak av personnummeret) til beredskaphjemmet i artikkel 6 nr. 1 bokstav e, sammenholdt med barnevernloven og forvaltningslovens regler om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett. Datatilsynets avgjørelse om ikke å ilegge noen reaksjon for ulovlig utlevering av personnummeret var ikke en avgjørelse som kunne påklages, jf. PVN-2020-07. Videre hadde barneverntjenesten behandlingsgrunnlag for å innhente helseopplysninger uten samtykke i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav b, jf. barnevernloven § 4-3 og § 6-4. Foreldrenes krav om at opplysningene i barnevernssaken skulle slettes førte ikke fram. Kommunen kunne ikke pålegges å slette disse opplysningene. Det følger både av personvernforordningen § 17 nr. 3 bokstav b (rettslig forpliktelse), jf. arkivlova § 9 bokstav d, og av personvernforordningen artikkel 17 nr. 3 bokstav d (arkivformål i allmennhetens interesse).

PVN-2020-11 Bruk av personopplysninger innsamlet ved kameraovervåking – irettesettelse

Klage fra X Misjonsforsamling på Datatilsynets avgjørelse 19. mars 2020 hvor tilsynet ga misjonsforsamlingen en irettesettelse for å ha behandlet personopplysninger fra kameraopptak ulovlig, jf. personvernforordningen artikkel 58 nr. 2 bokstav b.

I forbindelse med en nabokonflikt mellom A og hennes tidligere nabo B, mente begge seg trakassert av hverandre. B varslet misjonsforsamlingens styre, hvor A var styremedlem, om det hun oppfattet som trakasserende oppførsel

fra A. Hun oversendte også private kameraopptak som hun mente viste As trakasserende oppførsel til ett styremedlem C. C og forsamlingens styreformann, D, så på og lagret opptakene, samt foreviste disse til A og hennes ektemann. Opptakene ble senere slettet. På bakgrunn av det opptakene viste, stilte C og D spørsmål ved As egnethet til styrevervet og det endte med at A trakk seg fra styret. A kontaktet Datatilsynet og ba om hjelp for det hun oppfattet som svært urettferdig behandling av henne fra misjonsforsamlingen. Datatilsynet ga misjonsforsamlingen en irettesettelse for å ha behandlet personopplysningene uten gyldig behandlingsgrunnlag. Nemnda la til grunn at tilsynets irettesettelse overfor den behandlingsansvarlige, jf. artikkel 58 nr. 2 bokstav b, er et enkeltvedtak som gir klagerett etter forvaltningsloven. Misjonsforsamlingens formål med å bruke opptakene var å avklare riktigheten av innholdet i varselet de hadde mottatt om A, og undersøke de faktiske forholdene, før de tok saken opp med A. Dette var en berettiget interesse. I den konkrete interesseavveiningen etter artikkel 6 nr. 1 bokstav f, delte nemnda seg i et flertall og et mindretall (6:1). Etter flertallets syn var misjonsforsamlingens lagring og bruk av de mottatte filmopptakene nødvendig for å ivareta den berettigede interessen hos misjonsforsamlingen og hensynet til As personvern gikk etter en avveining av de ulike interessene ikke foran. Mindretallet var enig med Datatilsynet i at misjonsforsamlingen kunne oppnådd det samme formålet på en mindre inngripende måte, og at en irettesettelse var en passende reaksjon.

PVN-2020-12 Klage over Datatilsynets pålegg om redegjørelse – forholdet mellom ekomloven og personopplysningsloven

Klage fra OpenX Software Ltd., OpenX Ltd. og OpenX Technologies, Inc. (heretter OpenX) over Datatilsynets pålegg om redegjørelse etter personvernforordningen artikkel 58 nr. 1.

Datatilsynet påla annonseselskapet OpenX å redegjøre for selskapets behandling av personopplysninger knyttet til mobiltelefonapplikasjonen Grindr, jf. personvernforordningen artikkel 58 nr. 1. Kravet om redegjørelse ble sendt etter at Forbrukerrådet, i forbindelse med lansering av rapporten «Out of Control» klaget både Grindr LLC og flere annonseselskaper Grindr bruker, inn til Datatilsynet for det de mente var ulovlig behandling av personopplysninger. OpenX klaget over pålegget, jf. forvaltningsloven § 14 og anførte at

Datatilsynet ikke har hjemmel for å gi et slikt pålegg. Selskapet viste til at behandlingen uttømmende er regulert av ekomloven § 2-7b og at rett tilsynsmyndighet for den behandlingen Forbrukerrådet har klaget på er Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom). Nemnda la til grunn at selv om ekomloven og kommunikasjonsverndirektivet regulerer «lagring» og «tilgang» til opplysninger i brukerens kommunikasjonsutstyr, er det ingenting, verken i loven eller lovens forarbeider, som tilsier at personvernforordningens regler ikke kommer til anvendelse når de opplysningene som behandles er personopplysninger. Hvorvidt den innsendte klagen fra Forbrukerrådet gjelder behandling av opplysninger som uttømmende er regulert av ekomloven eller ikke, er etter nemndas vurdering uten betydning. Datatilsynet har i personvernforordningen artikkel 58 nr. 1. en generell hjemmel til å pålegge den behandlingsansvarlige, databehandleren eller disses representant å framlegge all informasjon tilsynet trenger for å utføre sine oppgaver, uavhengig av hva en eventuell innsendt klage over virksomheten gjelder. Nemnda konkluderte med at OpenX har plikt til å gi Datatilsynet den informasjonen tilsynet har etterspurt.

PVN-2020-13 Arendal kommunes behandling av personopplysninger i kartleggingsverktøyet Spekter

Klage fra Arendal kommune på Datatilsynets vedtak 23. oktober 2019 der tilsynet nedla forbud mot behandling av personopplysninger innhentet ved bruk av kartleggingsverktøyet Spekter, og påla kommunen å slette de innhentede personopplysningene.

Datatilsynet konkluderte blant annet med at opplæringslova kapittel 9 A ikke ga tilstrekkelig supplerende rettsgrunnlag, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 3. Nemnda kom til at Arendal kommune har behandlingsgrunnlag for behandlingen av personopplysninger i Spekter i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c, jf. opplæringslova kapittel 9 A. Nemnda la til grunn at kartleggingen i Spekter i utgangspunktet ikke etterspør særlige kategorier av personopplysninger, og skolen må derfor ikke ha behandlingsgrunnlag for innsamling av opplysningene i artikkel 9. Nemnda konkluderte videre med at kommunen ikke oppfylte de øvrige reglene i personvernforordningen, herunder prinsippene for behandling av personopplysninger i artikkel 5 nr. 1, og reglene om de registrertes rettigheter etter forordningen kapittel III. For å benytte Spekter i

fremtiden må kommunen etablere internkontroll-dokumentasjon og rutiner som sikrere etterlevelse av personvernforordningen, blant annet når det gjaldt informasjon til elevene og retten til innsyn.

PVN-2020-14 Sletting av søketreff i søkemotoren Google

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 5. juli 2019 om avslag på krav om sletting av søketreff i søkemotoren Google.

Søketreffet A krevde slettet ledet til en avisartikkel i en lokal nettavis som omtaler As oppsigelse som leder ved en utdanningsinstitusjon. Nemnda la til grunn at når A protesterer mot behandlingen, jf. personvernforordningen artikkel 21 nr. 1, følger det av artikkel 17 nr. 1 bokstav c at Google skal slette opplysningene med mindre det foreligger mer tungtveiende berettigede grunner for behandlingen som går foran As interesser, rettigheter og friheter. Nemnda påpeker at Googles svar til A, slik det er formulert, ikke gjenspeiler at det er foretatt en reell interesseavveining hos Google. I interesseavveiningen tok nemnda utgangspunkt i EU-domstolens avgjørelser i Google Spain og Google C-131/12 og G.C. & Others v CNIL C-136/17 og personvernrådets veileder om retten til å bli glemt av en søkemotor (Guidelines 5/2019). Etter en samlet vurdering, men under en viss tvil, kom nemnda til at As interesse i å få søketreffet slettet veide tyngre enn hensynet til informasjonsfriheten og allmennhetens interesse i å ha tilgang til søketreffet ved navnesøk. Nemnda påpeker at lang saksbehandlingstid i denne typen saker bidrar til at retten til å bli glemt etter artikkel 17 langt på vei mister sin realitet. Nemnda påla Google å slette søketreffet. Datatilsynets vedtak ble omgjort.

PVN-2020-15 Skrivemåte for personnavn

Klage fra Sbanken på Datatilsynets vedtak 18. mai 2020 der tilsynet påla Sbanken å rette navnet Navn Van Navnesen til Navn van Navnesen i bankens behandlingssystemer.

Sbanken avslo As krav om retting fra stor til liten bokstav i prefikset «van» under henvisning til at personvernforordningen ikke kom til anvendelse. Tilsynet påla Sbanken å rette As navn i alle bankens behandlingssystemer til «Navn van Navnesen». Nemnda la, som Datatilsynet, til grunn at personnavn utgjør en personopplysning slik at personvernforordningen kommer til anvendelse. Nemnda kom til at navnet skrevet på en annen

måte enn slik innehaveren av navnet ønsket, eller på en annen måte enn slik navnet skrives i det landet hvor navnet har sin opprinnelse, ikke representerte en uriktig personopplysning som kunne kreves rettet etter personvernforordningen artikkel 16. Personopplysningers riktighet må vurderes i lys av formålet de behandles for, jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav d. Formålet med bankens behandling av As navn er å administrere kundeforholdet, noe banken oppnår ved nåværende skrivemåte av As navn. Bruk av stor eller liten bokstav medfører ingen fare for feilidentifisering. Nemnda omgjorde tilsynets vedtak slik at Sbanken ikke pålegges å endre skrivemåten for As navn i sine behandlingssystemer.

8 Vurdering av framtidsutsikter

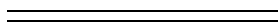
Et stadig mer digitalisert samfunn hvor teknologien utvikles med stor hastighet innenfor stadig nye områder setter personvernet til enkeltpersoner under press. Samfunnets ivaretagelse og sikring av personvern hensyn forutsetter et velfungerende håndhevingsapparat med tilstrekkelige ressurser, særlig hos Datatilsynet, men også i nemnda for å sikre en effektiv klagenemnd.

Gjennomføringen av personvernforordningen i norsk rett, der de registrertes rettigheter på flere punkter er styrket, og pliktene til de behandlingsansvarlige og databehandlere er skjerpet, har uten

tvil medført en økt bevissthet om personvern både hos privatpersoner, private virksomheter og i offentlig forvaltning. Hvilken betydning dette har for saksmengden og arbeidsmengden til Personvernemnda, er det fortsatt for tidlig å si noe sikkert om. Vi har opplevd en 50 % økning i sakstiltallet fra 2019 til 2020, men om dette er innenfor normal variasjon eller tegn på en varig økning er for tidlig å si. Basert på den generelle samfunnsutviklingen med økt bevissthet på rettigheter og klagemuligheter, er det likevel lite sannsynlig at saksmengden vil gå ned. Med en omfattende og ny lovtekst er det nemndas vurdering at sakene blir mer komplekse.

Et annet moment som kan tilsi økt saksmengde er at nye regler medfører et økt behov for å få avklart ulike tolknings- og grensedragnings-spørsmål, noe også forordningen legger opp til må skje gjennom praksis. At nemnda gjennom sin klagesaksbehandling bidrar til rettsutviklingen er forutsatt i forarbeidene til personopplysningsloven, Prop. 56 LS (2017–2018). Antall klagesaker, samt de enkelte sakers kompleksitet, er styrende for hvor stor arbeidsmengden blir for nemnda og derigjennom hva som er nødvendig ressursbruk.

Personvernemnda er av den oppfatning at nemnda gjennom sin virksomhet fungerer etter sin hensikt og bidrar til rettsavklaringer og til å høyne kunnskapsnivået på personvernområdet.

Bestilling av publikasjoner

Tryggings- og serviceorganisasjonen til departementa

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonane er også tilgjengelege på

www.regjeringen.no

Omslagsillustrasjon: Colourbox

Trykk: Tryggings- og serviceorganisasjonen til
departementa – 08/2021

